

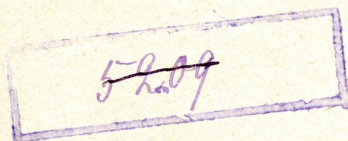
„Postimehe“ kirjakogu

Kodaniku Käsiraamat

III

Korraldanud **J. Parik**

Inv. nr.	1503.
Liigi nr.	3.21.
Rõngu valla avalik raamatukogu.	

Tartus 1913

„Postimehe“ kirjastus

2

Trükitud Eesti Kirjastuse-Ühisuse „Postimehe“ trükikojas, Tartus

A-2531

Wekslite seadus.

(Seaduste Kogu XI. köide 2. jagu).

Eessõna.

Ajaloolist pilku meie äriilma tegewuse pääle heites peab tunnistama, et üksigi teine laenupaber nii laialiselt tarwitusele pole wõetud ja nii tähtsat osa ei etenda, kui weksel.

Millal ja missugusel kujul weksel kõige päält tarwitusele on wõetud, seda ei saa praegusel ajal enam kindlasti ütelda, kuid julgesti wõib arwata, et ta keskaja esimese poole sünnitus on. Kõige wanem weksel, mis seni alale on jäänud, kannab 1207 aastaarwu. Kuid selle weksli sisu, mis õige põhjalikult wälja on töötatud, laseb arwata, et wekslid juba ka ennemalt tarwitusel on olnud. Kindel aga on, et wekslid kõigepäält Italias tarwitusele on wõetud, mida sellega seletada wõib, et kõik wekslil ettetulewad oskussõnad italiakeelsed on ja ka need põhjused, mis weksli tarwitusele wõtmisele kaasa aitasiwad, kõige terawamad just Italias oliwad.

Esiteks mõjus wekslite tarwitusele wõtmisele asjaolu kaasa, et keskajal iga riik, mis sagedasti suurem ei olnud, kui meie wald ja iga linn, ise oma raha tarwitas. Raha walmistamise juures ei muudetud aga metalli segus, millest raha walmistati, sagedasti mitte üksnes kalli metalli rohkust, kuid igapäewaseks oli ka asjaolu, et riigiwalitseja waleraha tegijaks oli, s. o. ta laskis raha pääle üles tähendada, et see rohkem kulda wõi hõbedat sisaldab, kui säääl tõepoolest oli.

Sarnane waleraha õige wäärtuse ärahindamine ei olnud muidugi mitte igamehe asi, waid selleks tõusis iseliiki

asjatundjate klass elule, keda rahawahetajateks hakati kutsuma. Nende ülesandeks oli ühe wõi teise riigi raha õiget wäärtust ära hinnata ja tarbekorral ka ühe riigi raha teise wastu ümber wahetada. Rahawahetajad asusiwad pea kõigis tähtsamates ärilistes keskkohdades ja nad oliwad omawahel alalises ühenduses. Et aga reisimine sel ajal mitte wäheste hädaohtudega ühenduses ei seisnud, siis läks kaupmeeste hulgas aja jooksul moodu, et raha enesega ühes ei weetud, waid kohaliku rahawahetaja kätte sissemaksti, kes siis kaupmehele sellekohase kirja wastu andis, millega ta teise linna wõi riigi rahawahetaja käest, kuhu kaupmees sõitis, samasuguse summa säälse riigi raha wõis saada. Sarnane rahawahetaja poolt kaupmehele, teise maa rahawahetajale ettenäitamiseks kaasa antud kiri ongi käsuksel tema esialgsel kujul.

Parandused, mis äriilmas niisuguse käsukse läbi kätte saadi, ei olnud mitte ilma tähtsuseta: kaupmel ei tarwitsenud reisi pääl raha kaasas kanda ja tal ei olnud ka hädaohtu, et ta wõõras riigis asjatundmatuse läbi wähest alawäärtuslist raha wõiks saada, sest rahawahetaja wõttis wastutuse maksetawa raha õige wäärtuse eest oma pääle. Rahawahetaja sai aga ka wekslist kasu, sest et ta pääle hariliku weksli eest wõetawa waewatasu ühtlasi hädaohtlikust rahasaatmisest pääsis, sest et ta oma teises riigis asuwa ametiwennaga arweid ainult teatawa aja tagant õiendas, kus juures tihtipääle wastastastikku saadetud käsukslid arwete wahe koguni tähtsusetaks tegiwad.

Teiseks põhjuseks, mis wekslite tarwitamisele wõtmiseks ja laialilagunemiseks kaasa aitas, oli asjaolu, et keskaja seadused raha laenuks andmist teatawa tasu, protsentide, eest ei lubanud. Kasuwõtmist puhta raha laenuks andmise eest peeti patuks ja sellepärast walwas kirik, kelle mõju all maawalitsejad, kui seaduseandjad, oliwad, hoolega selle järele, et riik protsentide andmist kuidagi ei õigustaks. Edenew majandusline elu ei lasknud aga ärimehi mitte surnud kiriklise waatekoha pääle jääda, waid hakkas prot-

sentide, kui täiesti möödapääsemata majanduslise tarwiduse ja loomuliku nähtuse pääle vaatama. Selleks aga, et seadusetähest mööda pääseda, muudeti hariliku wõlatunnistuse sisu. Selle asemel, et wõlakirjal tõendada, et teatawal ajal teatud summa laenuks on saadud, tähendati wõlatunnistusele üles, et üks isik kohustatud on teatud tähtajal teatud summa raha maksuma. Põhjus, mis eest seda raha maksa, kas laenu tasuks, wõlgu wõetud kauba eest wõi muil põhjustel, ei olnud siin tähtis. Tähtis oli ainult l u b a m i n e teatud tähtajaks raha maksta. Sellekujulise wõlakirja juures kadus kontrolleerimise wõimalus protsentide kohta ära, sest siin wõis rahalaenamise juures protsendid laenusummade juurde arwata ja rahasumma, mida laenusaja kohustas tähtajaks laenuandjale ära maksuma, protsentide wõrra suurendada. Niisugust muudetud kujulist wõlatunnistust hakati l i h t w e k s l i k s kutsuma. Aja jooksul on temast meil praegu äriilmas tarwitusel olew lihtweksel wälja kujunenud.

Olgugi, et nüüd ükski riigiwalitsus enam protsentide wõtmist, raha laenuks andmise eest, patuks ja seadusewastaseks ei pea ja selle läbi ka wõlatunnistused sel kujul, et nende pääle laenu eest wõetawa protsendi suurus üles tähendatakse, tarwitusele on wõetud, on äriilmas weksel ometigi kõige tähtsamaks raha asemikuks ja wõlapaberiks jäänud ja jääb selleks wist weel kauaks ajaks.

Wekslite seaduse arenemise ja weksli tarwitamisele wõtmise kohta Wenemaal pilku heites tuleb tähendada, et siin weksel palju hiljem tarwitusele wõeti ja ka praegu weel palju vähem tarwitusel on — iseäranis käsuweksel — kui Lääne-Europas. Esimesed wekslid ilmusiwad Wenemaal XIII. aastasaja wiimasel aastakümnel ja esimene weksliseadus anti wälja Saksamaa weksliseaduse eeskujul 16. mail 1729. See weksliseadus oli ilma suuremate muudatusteta üle saja aasta, kuni 25. juunini 1832, maksew, millal uus, Prantsusemaa weksliseaduse eeskujul kokku seatud weksliseadus maksuma hakkas. Muudatusi sellesse

uuesse weksliseadusesse tõi 1862. aasta seadus, millal isikute arwu, kellel weksli wäljaandmine lubatud, märksa laiendati. Kuna enne wekslisi ainult kaupmeeste seisusest isikud wälja wõisiwad anda, laiendati uue seaduse põhjal wõimalust, wekslisi wälja anda, kõigi täisõigusliste, täisealiste riigikodanikkude pääle. Erandiks jäiwad ainult kõikide usutunnistuste waimulikud, sõjawäes teenistuses olewad isikud, talupojad ja naesterahwad.

Warsti pärast 1832. aastat jõuti aga ka otsusele, et uus weksliseadus koguni puudulik on ja aja nõudeid ei täida. Sellepärast hakati tema täiendamise ja parandamise pääle mõtlema. Kuid teoks ei saanud need kawatsused, pääle 1862. aasta seaduse, enne, kui alles 1902. aastal. Tähendatud aastaks oli uus wekslite seaduse eelnõu, mis uue Saksamaa wekslite seaduse järele kokku seatud, lõpulikul kujul wälja töötatud, kinnitati 27. mail Kõigekõrgemalt poolt ja hakkas maksuma 1. jaanuaril 1903. aastal. Tema on kogu riigis, pääle Poola- ja Soomemaa, kus oma weksliseadused on, weel praegust muutmatalt maksew.

Eelpool toome ta sõnasõnalises tõlkes ühes Senati ja teiste tarwiliste seletustega.¹⁾

---

1) Hallikatena on seletuste kokkuseadmise juures pääasjalikult järgmisi raamatuid tarwitatud: А. М. Нолькенъ, Уставъ о векселяхъ, изданіе пятое 1911; Рѣшенія Гражданскаго Кассационнаго Департамента Правительствующаго Сената, изданіе Л. М. Ротенберга. Курсъ торговаго права проф. Г. Ф. Шершеневича, томъ III.

Wekslite seadus.

(Sead. Kog. XI. köid. 2. jagu 1903. aasta väljaanne)

Sissejuhatus.

1. Wekslid võivad olla kas lihtwekslid ehk käsuwekslid. Lihtwekslite kohta käivad määrused on ka käsuwekslite kohta makswad, kus juures veel neid iseäralisi, nende kohta käiwaid määruseid silmas tuleb pidada, mis selle seaduse teises jaos üles on tähendatud.

Wekslite kirjutamise juures selle seaduse määruste järele võib sellele seadusele juurdelisatud wekslite ja päalekirjutajate wormisid eeskujuks tarwitada.

Weksliteseadusele juurdelisatud weksliwormide pääle tähelepanemist juhtides on üteldud, et need ainult proovid on ja nendest kinnipidamine mitte sunduslik ei ole, nagu seda ka Wal. Sen. Kod. Kass. Dep. on seletanud (^{89/4}, ^{77/49}, ^{75/25}). Kuid selle juures tuleb ometigi silmas pidada, et weksel, mis teistwiisi kokku on seatud, neid nõudmisi täidaks, mis selle seaduse paragraf 14. üles on tähendatud.

2. Nii hästi liht- kui ka käsuwekslitega võivad endid kõik isikud kohustada, kellele seaduse

järele luba on antud wõlakohustusi oma pääle wõtta. Selle üleüldise määruse alla ei käi: 1) kõikide usutunnistuste waimuliku seisuse isikud ja 2) talupojad, kellel liikumata warandust ei ole ja kui nad äripaberisi pole wõtnud. Abielus olewad naisterahwad ja tüdrukud, kes wanematest mitte lahus ei ela, olgugi nad täisealised, ei wõi oma nimel wekslisi wälja anda, esimesed ilma oma meeste lubata, aga teised ilma oma wanemate lubata. Niisama ei wõi nad wekslite järele wastutamist oma pääle wõtta, kui nad oma nimel äri ei aja.

Kõigekõrgema Nimelise Käsukirja järele 5. oktoobrist 1906. a. kaotati mõnesugused talupoja seisuse kohta käiwad kitsendused ära ja muu hulgas ka kitsendus, mis weksliteseaduse paragraf 2 punkt 2 aset on leidnud. Järjekult wõiwad siis nüüd talupojad oma waranduslise seisu pääle waatamata teiste seisuste isikutega ühetaoliselt wekslisi wälja anda ja wekslite järele kohustusi oma pääle wõtta. Mis aga ütelusesse puutub, et „wekslitega wõiwad kõik endid kohustada, kellele seaduse järele luba on antud wõlakohustusi oma pääle wõtta“, siis tuleb tähendada, et wõlakohustusi oma pääle kõik täisealised isikud wõiwad wõtta, kui nende tegewuse wõimalus seaduslikult, kas waimuhaiguse, muu raske haiguse, pillamise wõi mõne teise põhjuse pärast kitsendatud ei ole.

Kohaliku Eraseaduse põhjale ei tohi wõlakohustusi oma pääle wõtta ja järjekult ka wekslitega endid kohustada, isikud, kellel õigust ei ole oma warandusega wabalt talitada (Kohal. Eras. III. jagu § 2913). Nende hulgas ka isikud (§ 2916), kes weel mitte 21 aastaseks ei ole saanud ja sellepärast hoolekandja walitsuse all on. On aga sarnased isikud juba 18 aastaselt (§ 270) hoolekandja walitsuse alt wabastatud, siis

saavad nad sellesamaga õiguse osaliseks wõlakohustusi enese pääle wõtta ja järjelikult ka wekslite wäljaandmise luba.

Kohaliku Eraseaduse järele (§ 2916) on üheks põhjuseks, mis warandusega wabalt talitamist takistab, wanemate walitsuse all olemine. Wanemate walitsuse alt ei saa aga ka meeste soost isikud täisealiseks saamisega wabaks, waid alles siis, kui nad omale iseseiswa majapidamise on asutanud. Kuid sellest hoolimata ei saa oletada, et neil pärast täisealiseks saamist wekslite wäljaandmise õigus puuduks, sest sellesama Eraseaduse järele (§ 223) wastutawad täisealised wanemate walitsuse all olewad lapsed kohustuste eest, mis nad ilma wanemate lubata on andnud, oma warandusega iseseiswalt ja siit tuleb järeldada, et sarnasel korral, kui niisuguste isikute poolt antud teised kohustused makswad on, siis ka wekslite kohta erandit ei tule teha.

Esimene jagu.

Lihtwekslitest.

Esimene päätükk.

Lihtwekslite kokkuseadmisest ja nende käigust.

Esimene osa.

Lihtwekslite kokkuseadmisest.

3. Weksel kirjutakse sellekohasele stempel-paberile ja peab eneses sisaldama: 1) koha ja aja (aasta, kuu ja kuupäew), kus ja millal weksel kokku on seatud; 2) akti nimetuse, tema kirja (teksti) sees, sõnaga „weksel“, aga kui ta mitte Wene keeles ei ole kirjutatud, siis kohase nimetusega selle keele pääl, milles weksel kokku on seatud; 3) weksliandja tõenduse weksli kirja sees, et ta ennast selle weksli järele maksma kohustab; 4) isiku perekonnanime wõi firma nimetuse, kellele weksel wäljaantakse ja keda esimeseks weksliomandajaks nimetatakse; 5) maksu alla tulewa rahasumma nimetuse; 6) maksu tähtaja nimetuse; 7) weksliandja allkirja.

Nõudmine, et weksel „kohase“ wekslipaberi pääle saaks kirjutatud, on ainult riigikassa huwide seisukohalt wäljainnes wekslite seadusesse paigutatud, et mitte suurema

summalist wekselt wekslipaberile ei kirjutataks, mis väiksema weksli jaoks on määratud, mis odavam on ja mille tagajärjel siis riigikassa huvid kannataksiwad. Sellepärast tuleb kohaseks wekslipaberiks sarnast pidada, mis mitte väiksem ei ole kui weksel, waid niisama suur ehk aga jälle suurem. Nii on näituseks sajarublalise weksli wiiekümne rublalisele wekslipaberile kirjutamine mitte kohasele wekslipaberile kirjutamine ja weksel kaotab selle läbi oma seadusliku jõuu. Sellesama sajarublalise weksli wekslipaberile kirjutamine, mis kahesajalise wõi weel kallima weksli jaoks on määratud, on eelpool nimetatud riigikassa seisukohast väljaminees „kohase“ paberi pääle kirjutatud ja sellepärast täiesti seaduslik.

Kõik kuus nõudmist, mis selleks tarwilised on, et weksel seaduslik oleks, peawad ülewalpool weksliandja allkirja ära paigutatud olema. Weksli sisu täiendamise allpool weksliandja allkirja on keelatud. (Wal. Sen. Kod. Kass. Dep. selet. ^{07/114}). Mis nimesse puutub ja sellesse, kui täielikult nad kirjutatud peawad olema, siis on esimese omandaja kohta (punkt 4) üteldud, et weksel selle priinime ehk firma peab sisaldama ja allkirjutaja, see tähendab, weksliandja, käest nõutakse ainult, ilma et lähemalt mingisuguseid kitsendusi oleks tehtud, et ta allkiri ei puuduks. Sellest tuleb järeldada, et weksliandja allkiri ainult firma nimetusest ehk priinimest koos wõib seista. Kuid isikute eneste huwide pärast, et igasuguseid segadusi ära hoida, on muidugi soowitaw, et nimed wõimalikult täielikult wälja kirjutatud oleksid.

Keel, milles allkiri tehtud, ei ole tähtis ja weksel, mis Wene keeles kirjutatud, wõib ka mõnes muus keeles allakirjutatud olla. (Wal. Sen. K. K. Dep. selet ^{79/333, 72/152, 70/309}).

4. Weksli summa peab kirjutatult ülestähendatud olema, kus juures ta pääle selle ka numbriga ära-

tähendatud wõib saada. On wekslisumma mitu korda kirjutatult ära tähendatud, aga mitte ühesuguses suuruses, siis loetakse makswaks kõige wäiksem summa.

Weksliseadus ei tee wahet rublade ja kopikate kirjutamise wahel, waid nõuab, et wekslisumma kirjutatult üles tähendatud peab saama. Tegelikus elus on aga harilikuks nähtuseks saanud, et wekslile ainult rublade summa sõnadega üles saab kirjutatud, kopikate summa aga numbritega, siis on walitsew senat hiljuti asja selgituseks seletanud, et ka niisugused wekslid, kus kopikad numbritega ära on tähendatud, seaduslikuks tulewad lugeda.

5) Maksutähtaeg weksli järele on ainult üks terve wekslisumma jaoks ja ta määratakse järgmistel wiisidel kindlaks: 1) kindla päewa pääle, aasta, kuu ja kuupäewa äratähendamisega; 2) weksli kokkuseadmise ajast arwates nii ja nii palju aja pärast; 3) ettenäitamise pääle; 4) nii ja nii kaua aja pärast, pääle ettenäitamist; 5) sellel ehk teisel laadal; 6) sellel ehk teisel laadal ettenäitamise pääle. Wiimasel kahel juhtumisel kutsutakse weksel laadaweksliks. Ei nimetata aga laadaweksliks wekslit, kus ühes laada nimetusega ka tähtaeg wekslile üles on tähendatud, waid sel korral on laadanimetusel ainult nii palju tähendust, et ta maksmise koha kindlaks määrab. Kui weksli tähtaeg kuu alguseks, kesk-kohaks ehk lõpuks üles on antud, siis arwatakse, et weksel kuu esimese, wiieteistkümnenda ehk wiimase päewa pääle on kirjutatud.

Tähtaegade wiisi kindlaks määrates on seaduseandja sellest põhjusemõttest kinnipidanud, et tähtaeg kindlasti,

ühemõtteliselt äramääratud saaks ja sellepärast igasugused tülid ja arusaamatused tähtaja kättejõudmise kohta kaoks.

Selles paragrafis ülesloetud maksutähtaegade äramääramise wiise ei ole mitte näituseks toodud, vaid need on ainukesed seaduslikud maksu tähtaja äramääramise wiisid. Nii ei ole näituseks seaduslikud ja weksel kaotab oma jõuu, kui weksli tähtajaks on määratud „nõudmise pääle“ (по востребованию, auf Kündigung), „äranägemise järele“ (по усмотрению, nach Belieben) ja niisamuti ka tähtajaks juhtumise määramine, kui selle kättejõudmine kindel ei ole, ehk teada ei ole, millal ta kätte jõuab, olgugi, et kindel on, et ta ükskord tingimata kätte peab jõudma. Näituseks „aasta pärast minu surma“.

6. Neil wekslitel, mille tähtaeg ettenäitamise pääle, ehk nii mitme aja jooksul pärast ettenäitamist, ära on tähendatud, on lubatud weel iseäralist tähtaega weksli kirjas äratähendada, mille jooksul weksel ettenäidatud peab saama: esimesel korral — maksu tarwis, teisel korral — ettenäitamise päewa äramärkimiseks. See tähtaeg ei tohi mitte pikem kui kaksteistkümmend kuud olla, weksli kokkuseadmise päewast arwates (§§ 38 ja 42).

Ettenäitamise tähtaja määramise juures tuleb neid nõudmisi silmas pidada, mis wekslite seaduse § 3, p. 1 ja § 5, p. 1 üles on tähendatud, s. o. peab üles antud olema ettenäitamise aasta, kuu ja kuupäew, ehk jälle ajawältus, pärast mida ettenäitamine peab korda saadetama.

Selles paragrafis äramääratud iseäralise tähtaja lubamine käib ainult weksliandja kohta. Päälekirjutajad ei ole mitte õigustatud sarnast iseäralist tähtaega tegema, vaid nad wastutawad ka sel

korral, kuigi nad iseäralise tähtaja on andnud, üleüldise vekslite-seaduse põhjal ja nende poolt antud iseäralise tähtaja pääle waadatakse, nagu ei oleks teda olemasgi.

7. Wexsli maksukohaks loetakse tema kokkuseadmise koht, kui mitte wexsliandja enne wexsliile allakirjutamist wexsliil enesel teist maksukohta ei ole määranud. Pääle maksu koha wõib isegi ka majaruum äratähendatud olla, kus maksmine peab toimetatud saama.

Iseäraline maksukoht wõib ainult enne wexsli wäljaandmist (§ 15) äramääratud saada. Hiljem iseäralise maksukoha määramine selle läbi, et wexsliile iseäraline sellekohane juurdekirjutus tehtakse, ei ole mitte maksew, kuigi ta wexsliandja poolt alla on kirjutatud.

Iseäralise maksukoha ruumi äramääramine on seaduses selleks ette ära nähtud, et maksu tähtajal wexsliandjal wexslisaaja korteri wõi kontori otsimisega waewa ei oleks.

8. Wexsliandja wõib wexsli maksmise toimetamiseks iseäralise maksja määrata.

Iseäralise maksja määramine on selleks, et neil kordadel, kui wexsliandja elukoht wexsli kokkuseadmise kohaga kokku ei käi. Kuid ka paljudel teistel kordadel on wexsliandjale sagedasti wäga kasulik maksmist ühes sellega köidetud sekeldustega oma päält panga pääle weeretada, kes niisuguse asjatalituse ajamiseks erilisel sisse on seatud. Sellepärast lubab ka seadus iseäralise maksja määramist sellest hoolimata, kas iseäralise maksja läbi wexsli maksmise koht muutub wõi mitte.

Iseäraline maksja on ainult wahemeheks ja wexsliandja wolinikukstemale antud wolituse piirides, s. o. wexsli äramaksmiseks. Sellepärast ei käi ta mitte isikute hulka, kes wexsli läbi kuidagi teiste isikutega kohustustes seisaks.

Wahekord weksliandja ja iseäralise maksja wahel selgitatakse mitte weksliteseaduse põhjal, waid üleüldiste kodanlise seaduse määruste järele. Meil Läänemere kubermangudes Kohaliku Eraseaduse III. kõite põhjal.

Iseäraliseks maksjaks wõib ka isik olla, kellel wekslite wäljaandmise õigust ei ole, waid tema jaoks on sellest küllalt, kui tal kodanlise seaduse põhjal õigus on kohustesse astuda.

Wekslite seaduses ei ole mitte worm ette ära nähtud, mis kujul iseäraline maksja peab määratud saama ja sellepärast wõib oletada, et see selsamal kujul wõib sündida, nagu iseäralise maksukoha äramääramine (§ 7).

Weksliteseaduses ei ole ka küsimust puudutatud, kas iseäralisi maksjaid rohkem kui ühe wõib nimetada, kuid selle järele otsustades, et weksli järele maksmine täies summas ühe korraga peab sündima, wõib järeldada, et mitme iseäralise maksja nimetamine niisamuti keelatud on, nagu mitme maksmise koha ja tähtaja määramine lubatud ei ole.

9. Kui weksliandja kirjutada ei oska, ehk mõnel teisel põhjusel wekslit allakirjutada ei saa, siis wõib mõni teine isik tema palwe pääle weksli alla kirjutada, kuid see allkiri peab seaduslikus korras notariuse poolt tõendatud saama, et weksel weksliandja palwe pääle alla on kirjutatud.

Seadus nõuab notariuse poolt kinnitamist ja sellepärast ei ole teiste ametiwõimude kinnitamine, nagu politsei oma, mitte maksew. (Wal. Sen. Kas. Dep. seletused ^{83/122} ja 130).

Seadus kõneleb ainult weksliandjast, kuid sellest hoolimata tuleb selle paragrafi mõistet ka teiste kohta, nagu päälekirjutajad, laiendada. Sellel seisukohal asub ka Walitsew Senat oma seletustega. (Wal. Sen. Kod. Kas. Dep. selet. 907/114).

Määrus, et weksel sel korral, kui weksliandja kirjutada ei oska, ehk muil põhjustel wekslit alla kirjutada ei saa, on ka meil, Läänemere kubermangudes maksew ja sellepärast tuleb oletada, et Kohaliku Eraseaduse § 3038, mis selle wastu kõneleb, oma jõuu on kaotanud.

Neil kordadel, kui weksliandja kirjutada oskab, ei ole allkirja notariuse poolt õigeks tunnistada laskmises mingit mõtet, sest selleläbi ei võida weksel oma väärtusele midagi juurde.

10. Weksel võib mitme weksliandja poolt allakirjutatud olla. Niisamuti võib temas mitu esimest omandajat (§ 3, punkt 4) ülestähendatud olla. Weksli-summa ärajaotamine mitme weksliandja ehk ka mitme esimese omandaja wahel ei ole mitte lubatud.

Lähem seletus sarnase olukorra selgituseks, kui mitu wekslile allakirjutajat on ja kuidas nad wastutama peawad, on § 28 ära tähendatud. Kuid niihästi käesolew § 10, kui ka § 28 ei käi mitte juhtumise kohta, kui weksliandja mitu pärijat üheskoos wekslikohustuse eest on sunnitud wastutama. Wiimasel juhtumisel ei tule mitte wekslite seaduse põhjal, waid kodanliku seaduse määruste järele talitada.

11. Wekslil ei ole mingisugused tähendused lubatud, et weksliandja ainult teatud tingimistel kohustatud maksma on.

See paragraf sisaldab wekslite seaduse alusjoone selle kohta, et wekslikohustus sedaliiki kohustuste hulka käib, mis täiesti abstraktilised on ja kus sellepärast igasugused tingimised keelatud on. Weksel on wormiline kohustus selle sõna kõige täielikumal mõttes. Kõik on kindlatesse raamidesse paigutatud: maksusumma, maksukoht, aeg ja isik. Põhjus, mille läbi kohustus weksli järele sündinud, on tähtsusetu

ja temal ei ole sellepärast ka wekslil kohta. Põhjust ei tohigi wekslil nimetatud olla, waid see loetakse praeguse weksliseaduse § 11 põhjal teatawal wiisil tingimiseks ja see, et wekslilpõhjus nimetatud ei ole, nagu harilikul wõlatunnistusel, ongi üks neist weksli häädest külgedest, miks weksel nii laialiselt tarwitusele on wõetud. Nimelt wõtab asjaolu, et weksli wäljaandmise põhjus tähtis ei ole, wastuwaielustel maksmise korral igasuguse põhja alt ära ja kindlustab selleläbi wekslis asuwat kohustust.

Weksel, kus mõnesugused tingimised aset on leidnud, kaotab selleläbi, kui seaduse wastane (§ 14), oma jõuu ja ei ole maksew.

Ülewalpool toodud üleüldisest määrusest on ainult üks erand olemas (§ 22). Nimelt lubatakse tingimiseks teha weksliandja poolt, et wekselt ei tohi edasi anda. Sünnib see sarnasest tingimisest hoolimata, siis saab selle läbi weksliandja oma kohustustest edasi antud weksli kohta wabaks.

Oma mõiste poolest käib § 11 ainult weksliandja kohta, kuid see keeld on weksliteseaduse üleüldise mõtte põhjal ka kõigi teiste weksliga ühenduses olewate isikute kohta maksew.

Päalekirjutajatele on lubatud umbes samasugust tingimist teha, nagu weksliandjatele weksli edasiandmise kohta. Nimelt wõiwad nad edasiandmise juures enne oma nime kirjutamist tingimise teha (§ 21) sõnadega „ilma minu wastutusega“ (безъ оборота на меня), mille läbi nad weksli järele olewast wastutusest ka siis, kui weksliandja oma kohustusi ei täida, wabaks jääwad.

Weksli seadus korraldab ainult seda wahekorda, mis kahe wõi rohkema arwu isikute wahel weksli kui niisuguse läbi sünnib ja sellepärast ei ole keelatud iseäralisi kokkuleppimisi ühe wõiteise küsimuse kohta teha, mis selles wekslite seaduses ette pole nähtud ja kodanlistes seadustes keelatud ei ole. Kuid niisugused lepingud peawad wekslist eraldatult

iseäralisel aktil kordasaadetud olema ja neil on ikkagi ainult kaudne tähendus. Nad ei saa wekslil asuwaid määruseid tühjaks teha ja nad on ainult nende kohta makswad, kes nende kokkuseadmisest osa on wõtnud ja jätawad teised weksli läbi köidetud isikud, kes sarnase iseäralise lepingu tegemisest osa pole wõtnud, täiesti puutumata.

12. Tingimistel, mis wekslile on asetatud, kas protsentide maksmise wõi taganduse kohta ehk jälle tingimistel, mis weksliandjat ühest wõi teisest sellesse seadluste kogusse asetatud määrusest lubab wabastada, ei ole mingit jõudu.

Määrus, et wekslitele protsentid ei tohi üles tähendada, on järgmistel põhjustel üles wõetud : esiteks on moodus, et weksli summale, kui protsentid üleüldse wõetakse, protsentide summa eraldamata juurde kirjutatakse. Kui nüüd weel luba oleks päale selle ka protsentid wekslile üles tähendada, siis teeks see wõimaluse, weksli kaudu seaduslikust protsendi normist kõrgemat protsenti wõtta, weel awaramaks ; teiseks teeks see ka wekslitega asjaajamise märksa keerulisemaks, mis äriilmas sugugi soowitaw ei oleks.

Ütelus, et „tingimistel, mis weksliandjat ühest wõi teisest sellesse seadluste kogusse asetatud määrusest lubab wabastada“ on pääasjalikult mõnesuguste weksliteseaduse wastu patustamiste kõrwale tõrjumiseks üles wõetud. Nii näituseks kohustus, et wekslile päalekirjutajad ka siis lubawad wastutada, kui ka weksel tähtajaks, kui maksu ei järgne, protesteritud ei saa, nagu seda weksliteseadus nõuab. Oleks sarnane kohustus lubatud, siis tähendaks see teiste sõnadega, et weksliteseadus wõimaluse annab protestist mööda pääseda, mis aga sugugi mitte soowitaw ei ole. See keeld käib niihästi weksliandja, kui ka weksli omaniku (векселедержатель) kohta.

Waheks, mis selles paragrafis üles tähendatud tingimisi eelmises § 11 üles loetud tingimistest eraldab, on asjaolu, et need tingi-

mised wekslilt tema weksli väärtust ja jõudu ei võta, vaid nende tingimiste pääle waadatakse, nagu ei oleks neid olemasgi.

Kindlaks määrates, et sarnastel tingimistel jõudu ei ole ja nende pääle waadata tuleb, nagu neid olemasgi ei oleks, on ära üteldud, et nad mitte üksnes wekslite seaduse seisukohast waadates jõulised ei ole, vaid ka kodanliku seaduse määruste põhjal, sest weksel jääb nendest tingimistest hoolimata jõusse ja ei käi sellepärast mitte kodanlise seaduse määruste alla.

Kuid iseenesest on mõistetaw, et jällegi igasugused tingimised, nende hulgas ka protsentide kohta, wekslist eraldatult, teisel aktil lubatud on, mis siis kodanlise seaduse määruste põhjal täiesti iseseiswalt, wekslist eraldatult, otsustamise alla tulewad. Nii näituseks võib wekslisaja weksliandjaga ja päalekirjutajatega lepingu teha, et need ka sarnasel korral peawad wastutama, kui ta wekslit ei protesteri, nagu seda wekslite-seadus nõuab. Selle iseäralise lepingu põhjal on päalekirjutajad kohustatud weksliomaniku ees kodanlise seaduse määruste põhjal wastutama, sellest hoolimata, et nad weksliteseaduse põhjal wastutusest wabaks on saanud.

13. Igasugused parandused wekslil, mis weksli sisu asjaliselt muudawad (§ 3) peawad enne weksliandja allkirja äratähendatud olema. Wekslisumma nimetuses ei ole parandused ka mitte äramärkimisega lubatud.

Küsimust, missugused sarnased parandused on, mis weksli sisu asjaliselt (существенно) muudawad, ei saa mitte üksnes § 3 abil seletada, olgugi, et ainult selle paragrafi pääle tähelepanemist on juhitud, vaid siin tuleb kõiki paragrafisid, kus weksli sisust ja kokkuseadmisest jutt on, s. o. §§ 3—14, silmas pidada.

Küsimuse pääle, kuidas parandust teha, tuleb wekslite-seaduse üleüldise mõiste põhjal otsustades wastata, et see allakirjutaja oma käega peab tehtud saama.

Parandused wõiwad kõigis weksli osades tehtud saada, pääle summa nimetuse ja sellepärast on täiesti loomulik, et ka allkirja parandamine lubatud on. Nii wõib allkirja maha tõmmata, seda wekslile ära tähendada ja selle tähenduse alla uue allkirja kirjutada.

„Paranduste“ all tuleb mõista mitte üksnes parandusi selle sõna kitsamas mõttes, waid ka üleüldse igasuguseid juurde- ja päälekirjutusi kui ka wäljaksimisid.

Wead, mis wekslis juhtuwad olema, aga mitte ära parandatud ei ole, ei tee sarnasel korral, nagu Walitsew Senat seletanud on, kui nad sedawõrd muu weksli sisuga kõrwu pannes arusaadawad on, et endid kergesti seletada annawad, wekslit mitte wäärtusetaks. Muutub aga weksli sisu wigade läbi selgusetaks ja need wead endid selgitada ei lase, siis kaotab weksel nende läbi oma seadusliku jõuu.

14. Akti, mis vähemalt ühte neist nõudmistest ei täida, mis paragrafides 3—5, 9—11 ja 13 üles on tähendatud, ei loeta mitte weksliks ja sarnastele aktidele tehtud allkirjadel ja päälkirjadel ei ole mitte weksli jõudu. Niisamuti ei ole ka weksli jõudu allakirjutatud wekslipaberil nii kaua, kui ta § 3 nõutud tingimiste kohaselt täis täitmata on.

Akt, mis ühte neist nõudmistest ei täida, mis paragrafides 3—5, 9—11 ja 13 üles on loetud, loetakse mitte makswaks ilma mingisuguste tingimisteta. Ei muuda asjaolu ka see, kui sarnane akt wekslina käest kätte on läinud ja ka mitte see, kui kohus wead, mis sarnase akti kirjutamise juures juhtunud, sisuliselt tähtsusetaks tunnistab.

Kõik tingimised, mis wekslilt kui niisuguselt tema seaduslikkuse jaoks nõutakse, on täiesti wormilised ja ei pruugi asjaoludega kokkukõlas seista.

Seadus näituseks nõuab, et wekslil tema kokkuseadmise koht ja aeg nimetatud oleks, kuid ei ole tarwidust, et weksel tõepoolest sääl kohas ja sel ajal, mis weksli pääle üles on tähendatud, kokku seatud oleks. Weksli kokkuseadmise koha ja aja äramääramisega on lähedases ühenduses maksutähtaeg ja maksukoht, mis loomulikult lepinguosaliste waba kokkuleppimise asi on, ja sellepärast on arusaadaw, et nad wabatahtlikult hilisema, wõi warema aja wõiwad määrata, kui see tõepoolest oli ja weksli kokkuseadmise kohaks paiga walida, mis nende huwidele maksmise korral kõige rohkem wastab.

Kuid koha ja aja waba walik on weksliandjale ja weksliomandajale ainult niikaua lubatud, kuni teiste isikute huwid selle all ei kannata. Nii pea, kui muudatused tõsise aja ja koha asjus kõrwalseiswate isikute huwisid puudutawad, nagu maksujõuetuks kuulutatud wõlgniku wõlausaldajate huwisid, siis wõib sarnase koha ja aja muutmise kui wõltsimise pääle waadata ja süüdlased wõetakse Nuhtluse Seaduse §§ 1160, 1166 ja teiste põhjal wastutusele. Kuid wiimane juhtumine ei käi enam wekslite alla ja ei puutu sellepärast praegusel korral asjasse.

Määrus selle kohta, et teataw akt wekslite-seaduses üles tähendatud nõudmisi täidaks ja weksliks saakstunnistatud, on aga wormiline mitte üksnes aja ja koha äramääramise asjus, waid kõigi nende tingimiste kohta, mis weksliteseaduse järele seaduslikult wekslilt nõutakse. Nii ei pruugi sugugi olla, et see, kes esimene päälekirjutaja, esimene wekslisaaja jne. wormiliselt on, seda tõepoolest ka tegelikult oleks. Et see ka tegelikus elus nii sagedasti teisiti on, seda näitawad nõnda nimetatud „sõbra wekslid“, kus üks isik oma tuttawatelt wekslile teatawa arwu päälekirjutajaid kogub. (Harilikus kõnekeeles „wastutajad“; wekslite seaduse järele on aga wastutajad sootu teist liiki isikud.) Need päälekirjutajad on lihtsalt selleks, et wekselt kindlamaks teha ja tema wastu siis wõimalik oleks rahaasutu-

sest laenu saada. Kus tegelik elu enam vähem wormiliste seaduse nõudmistega kokku käib, need on harilikud äriwekslid. Nii näituseks võtab kaupmees A. kaupmees B. käest kaupa ja annab selle eest vekslit. Siin on siis A. veksliaandja ja B. vekslisaaja. Oletame aga edasi, et kaupmees B. kolmandale isikule C. teatawa rahasumma võlgneb ja sellele võlatasumiseks A. käest saadud vekslit annab, milleks ta oma nime vekslit tagumisele küljele kirjutab. Selle läbi muutub B. esimeseks päalekirjutajaks ja C. saab uueks, teiseks vekslit omanikuks. Juhtub aga nüüd, et C. enne ise raha tarvitab, kui vekslit tähtaeg kätte jõuab, siis võib ta neljanda isiku D. poole pöörata, kes oma nõusolemist avaldab vekslit eest raha andma. Siis kirjutab C. oma nime vekslit tagumisele küljele B. nime alla ja muutub selle läbi teiseks päalekirjutajaks, kuna D. kolmandaks vekslitomanikuks saab jne.

Küsimuse pääle, mis seisukohale veksel, mis vekslite seaduse järele tühiseks on tunnistatud, langeb — kas kaotab ta oma jõuu täiesti, või saab teda veel üleüldiste kodanlike seaduse määruste põhjal makswaks lugeda — ei anna vekslite seadus wastust. Sellepärast tuleb selle küsimuse pääle ainuüksi kodanlike seaduse määrustes wastust otsida, ja nende määruste järele otsustades tuleb tunnistada, et sarnane akt kui võlatunnistus maksew võib olla. Muidugi saab ta maksew olla ainult veksliaandja, vekslisaaja ja wastutajate kohta, kuna päalekirjutajad wabaks saawad, sest et kodanlik seadus võlatunnistuse edasiandmist, päalekirjutajate kaudu, ei tunne.

Teine osa.

Lihtwekslite wälja- ja edasi-andmisest.

15. Et veksel esimese omandaja kohta jõuisse võiks astuda, selleks peab ta temale veksliaandja poolt wäljaantud olema.

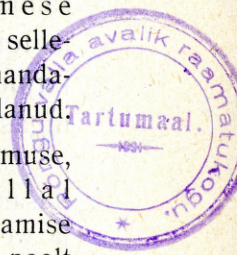
16. Weksel loetakse weksliandja poolt esimesele omandajale wäljaantuks, kui ta wiimase kätte on jõudnud, olgu siis, et weksli wäljaandmist tõepoolest ei ole olnud, mida omandaja ka teadis.

Need paragrafid määravad ära, millal ja missuguste tingimiste juures weksliandja kohustus esimese weksli omandaja vastu algab ja ei puutu sellepärast weksliandja wastutusesse järgmiste weksli omandajate ees, kes weksli päalekirjutuste kaudu on omandanud.

Need paragrafid selgitawad tegelikult ka küsimuse, mis wekslite seaduse teorias tüliõunaks on: millal weksliandja wastutus algab? Kas allakirjutamise silmapilgust, wõi alles siis, kui weksel allakirjutaja poolt esimesele omandajale edasi saab antud? Ülewalpool toodud §§ 15. ja 16. otsustawad küsimuse selles mõttes, et weksli allakirjutaja wastutus alles weksli esimesele omandajale edasiandmisega algab. Muidugi tuleb ka siin asja pääle täiesti wormiliselt waadata. Ei ole sugugi tarwilik, et weksel allakirjutaja käest esimesele omandajale käest kätte läheks. Selleks, et edasiandmine sündinud oleks, on asjaolust küllalt, et weksel selle walituse all oleks, kes wekslil esimeseks omandajaks on nimetatud. Küsimus, kas weksel õiglasel wõi mitte õiglasel wiisil esimese omandaja kätte on sattunud, otsustatakse alati esimeses mõttes, kui mitte wastast tõeks pole tehtud. Tõenduse raskus (onus probandi) lasub ainuüksi allakirjutaja õladel.

Selle läbi, et weksli jõud ainult wormilise edasiandmisega ühendusesse on pandud, kaotab järgmiste omandajate kohta täieliselt asjaolu tähtsuse, kas allakirjutaja esimese omandaja käest raha sai, wõi on weksel rahata wälja antud.

Küsimusi, mis weksli edasiandmisega ühenduses, on lubatud tunnistajate waral selgitada. (Senati Kod. Kass. Dep. selet. 99/100).

17. Esimesel weksli omandajal on õigus wekslit teise isiku omanduseks edasi anda. Niisamasugune õigus on ka igal järgmisel weksli omandajal. Wekslit võib edasi anda ühele ehk mitmele isikule, kuid ilma wekslisumma jagamata. Ta võib edasi antud saada ka isikule, kes juba wekslist osa on võtnud ja tema poolt uuesti edasiantud saada, pääle allakirjutaja, kelle kätte weksel ainult äramaksmiseks tagasi võib tulla.

Weksli edasiandmiseks nõutakse weksli saajalt niisamasuguseid õiguseid kui esialgse weksli väljaandja ja weksli wastuwõtja käest.

Selleks, et õigused, mis weksliga köidetud on, edasi saaks antud, ei ole sellest veel küllalt, et wekslile sellekohane päälkiri saab tehtud, waid selleks, et uus weksli omandaja õiguste osaliseks saaks, mis weksel annab, on tingimata tarwilik, et weksel uuele omandajale saaks edasi antud.

18. Weksli edasiandmine märgitakse päälkirjaga ära, mida edasiandwaks päälkirjaks kutsutakse. Edasiandew päälkiri peab eneses selle isiku allkirja, kes wekslit edasi annab, sisaldama ja ta võib olla, kas nimeline päälkiri, s. o. kui temas uus omandaja äratähendatud on, wõi blanko päälkiri, kui sarnast äratähendust mitte tehtud ei ole. Wiimasel korral on igal weksli omandajal õigus ka ilma uue päälkirjata wekslit teisele isikule edasi anda.

Blanko edasiandmise päälkirja tähtsus seisab selles, et blanko päälkiri tunnistuseks on, et weksli edasiandja weksli igatühe käes makswaks tunnistab ja nii võib see ilma uute päälkirjade tegemata paljudest kättest läbi käia, ilma et nad wekslile jälgegi järele jätaks

ja õigeks weksli omanikuks loetakse see, kelle käes weksel on. (Wal. Sen. Kohtu Depart. selet. 24 märtsist 1905. № 614).

19. Blanko, kui ka nimeline edasiandwad päälkirjad kirjutatakse weksli tagumisele poolele, kus juures esimene edasiandew päälkiri, kui ta nimeline on, täieliselt, wõi ainult tema hakatus, ka weksli esimesele poolele wõib kirjutatud saada. Kui weksli tagumine külg üleni täis on kirjutatud, siis wõiwad uued päälkirjad lisalehe pääl järgneda, sel wiisil, et esimene nendest uutest päälkirjadest weksli tagumise külje lõpetusel peab algama. Nendest määrustest üleastumine teeb weksli edasiandmise tühjaks. Parandused edasiandwates päälkirjades on ubatud, kuid nad peawad märkusega, kus tarwiline allkiri ei puuduks, ära tähendatud olema. Edasiandew päälkiri, mis täielikult maha on tõmmatud, loetakse ärahäwitatuks.

Mis päälekirjutaja allkirja sisusse puutub, siis ei ole sellekohta iseäralisi määruseid olemas ja sellest tuleb järeldada, et tema kohta needsamad määrused maksawad, mis wekslite seaduse § 3 weksliandja allkirja kohta üles on tähendatud.

Ülewalpool nimetatud paragrafis on tähendatud, et parandused edasiandwates päälkirjades ära märgitud peawad olema, kuid ei ole mitte ära üteldud, mis järeldused sellel on, kui parandused märkimata on jäetud. Ei wõi mitte arwata, et äramärkimata jätmine weksli edasiandmise tühjaks teeks, waid tuleb järeldada, et sarnasel korral, kui parandus mitte ära märgitud ei ole, tema pääle waadata tuleb, nagu ei oleks teda tehtudgi.

Wekslile edasiandwa päälkirja kirjutamine isiku poolt, kellel wekslite wäljaandmise õigust ei ole, ei pane sarnasele päälkirjutajale mingisuguseid kohustusi pääle.

20. Igal weksli omandajal on õigus blanko allkirja nimeliseks muuta, selle läbi, et ta järgmise weksli omandaja nimeliselt ära tähendab.

21. Weksli omanikul on õigus weksli edasiandmise korral edasiandwasse päälkirjasse kitsendawat märkust „ilma minu wastutamiseta“ („безъ оборота на меня“) (§ 51) mahutada. On niisugune märkus maha tõmmatud, siis arwatakse ta ainult sel korral ära häwitatuks, kui mahatõmbamine selle isiku allkirjaga, kelle kohta ta käib, ära tähendatud on.

Märkus, „ilma minu wastutamiseta“ („безъ оборота на меня“) wõib ainult nende sõnadega tehtud saada, wõi muidu ei ole tal seaduslikku jõudu ja tema pääle tuleb waadata, nagu ei oleks teda olemasgi oewat.

Weksli edasiandmine päälkirjaga „ilma minu wastutamiseta“ ei sünnita mitte edasiandjale weksli järele kohustust ja sellepärast wõib sarnase päälkirjaga wekslit ka isik edasi anda, kellel weksli wäljaandmise õigus puudub.

22. Weksli edasiandmist wõib ära keelata iseäralise kitsendawa tähenduse läbi, weksliandja ehk mõne päälkirjutaja poolt ja niisuguse keelu wastu tehtud edasiandmisel ei ole mingit jõudu selle wastu, kelle poolt weksli edasiandmine ära sai keelatud.

Edasiandmine, mis sarnasest kitsendawast määrusest hoolimata tehtud, jääb jõuuse ja isik, kes edasiandmise korda saatnud, wastutab sarnase weksli järele, nagu ei oleks edasiandmise keeldu olemasgi.

Lihtwekslite omanikkudest ja nende wolinikkudest.

23. Weksli omanikuks peetakse weksli hoidjat, kui ta wekslil kui esimene omandaja on üles tähendatud ehk kui weksel edasiandwa päälkirja läbi tema kätte on tulnud, kuid sel tingimisel, et sel korral, kui mitu edasiandwat päälkirja on, kõik need päälkirjad ühe katkestamata rea sünnitawad, mis esimese omandaja päälkirjaga algab ja nimelise ehk blanko päälkirjaga lõpeb. Sarnane päälkirjade rida arwatakse siis katkestamataks, kui igaühe päälekirjutaja päälkiri otsekohe nimelisele päälkirjale järgneb, milles ta kui omandaja ära tähendatud on, ehk kui ta blanko päälkirjale järgneb, kus juures maha tõmmatud päälkirjasid arwesse ei wõeta, niisama ka aeg, millal keegi päälkirja kirjutanud, mingit osa ei mängi. Weksli omanikul ei ole mingit kohustust eelminewate päälkirjade algupäralsust järele uurida.

See paragraf käib ainult nende kohta, kes weksli seadusliku edasiandmise läbi päälekirjutuste kaudu omandanud on ja ei puutu mitte neisse, kes weksli omanikuks mõnel muul teel, nagu näituseks päranduse läbi, on saanud.

On üks weksli edasiandwatest päälkirjadest maha tõmmatud ja sellele maha tõmmatud päälkirjale weel teised järgnewad, siis häwitab ühe päälkirja maha tõmbamine katkestamata sideme päälkirjade wahel. Sellepärast saawad ka kõik need, kes allapoole mahatõmmatud päälkirja oma nimed on kirjutanud, weksli järele wastutusest wabaks. Need aga, kelle päälkirjad eelpool mahatõmmatud päälkirja on, jääwad

endist wiisi weksli järele wastutajaks, sest et nad weksliandjaga päälkirjade kaudu katkestamata reas seisawad.

Päälkiri „ilma minu wastutuseta“ ei riku mitte katkestamata rida, waid wabastab ainult isiku, kes selle päälkirja on teinud, wastutusest ja päälekirjutajad, kes sellele päälkirjale järgnewad ei saa mitte wastutusest weksli järele wabaks.

Selsamal põhjusel ei riku päälekirjutajate katkestamata rida ka päälkiri, mis isiku poolt on tehtud, kellel weksli wäljaandmise õigust ei ole. Ka tuleb sellestasamast seisukohast asjaolu pääle waadata, kui weksliandja weksli edasiandmise ära keelab, aga weksel sellest hoolimata edasi on antud.

24. Weksli omanikul on kõik õigused, mis weksliga ühenduses seisawad, selle pääle waatamata, missugused õigused tema eelomanikul oliwad, pääle selle juhtumise, kui ilmsiks tuleb, et weksel wiimase käest wastu tahtmist wälja läks ja weksli omanik seda teadis.

Sellel paragraafil on üleüldine tähendus ja sellepärast käib tema kõikide juhtumiste kohta, kui weksel edasi saab antud ja ei tee erandit edasiandmise kohta pärast weksli tähtaja kätte jõudmist ja pärast weksli protesteerimist, kui edasiandmine neis piirides on sündinud, mis § 56 ära on tähendanud.

25. Weksli omanik wõib teisele isikule wolituse weksli kohta anda. Sarnane wolitus sünnitatakse weksli pääle iseäralise päälkirja läbi, mida wolituse-päälkirjaks kutsutakse ja mis, pääle wolitamise, selle isiku nime, keda wolitatakse, ja wolitaja allkirja peab sisaldama. Sarnaste päälkirjade tõsiduse läbikatsumiseks tarwitatakse neid määruseid, mis § 23 edasiandwate pääle-

kirjutuste kohta üles on tähendatud. Wolitus weksli kohta ei kustu ei wolitaja surma läbi, ega ka siis, kui ta oma õigustes kitsendatud saab.

26. Isikut, kes wolituspäälkirja läbi wolituse on saanud, loetakse õiguse osaliseks nii hästi wekslit äramaksmiseks ette panna ja weksli eest saadawat raha wastu wõtta, kui ka üleüldse kõiki toimetusi ette wõtma, mis wolitaja õiguste kaitsmiseks tarwilikud on. Niisugune wolikiri wõib oma wolituse uue wolituspäälkirja läbi teisele isikule edasi anda, kui esimeses wolituspäälkirjas ära tähendatud ei ole, et edasiwolitus keelatud on.

Wolituspäälkirja läbi wõib wekslit kõigile neile edasi anda, keda kodanlise seaduse määruste põhjal wolitada wõib. Selle juures ei ole tarwilik, et wolinikul õigus oleks wekslikohustusi oma pääle wõtta, waid sellest on küll, kui tal harilikud kodanlised õigused kitsendatud ei oleks, sest et isik, kes weksli wolituspäälkirja läbi omandab, mitte selles mõttes weksliga köidetud ei ole, nagu praegune weksliseadus seda nõuab, waid ta talitab ainult kui wolinik.

Wolituspäälkirja läbi ei kohusta wolitaja mitte üksnes isikuid, kes weksli läbi köidetud on, woliniku seaduslikka nõudmisi täitma, waid wolituspäälkiri on ka wolitaja ja woliniku wahekorra selgitajaks, kui selle kohta iseäralist lepingut pole tehtud.

Selgusetä olek selle kohta, kas päälkirjutus edasiandew päälkiri wõi wolituspäälkiri on, otsustakse alati selles mõttes, et selgusetä päälkiri edasiandew on.

Nõudmine, et wolituspäälkirjas wolinik nimeliselt äratähendatud peab saama, teeb blanko wolituspäälkirja andmise wõimatuks.

Koht, kuhu wolutuspäälkiri kirjutatud peab saama, ei ole ära tähendatud, kuid ei ole kahtlust, et wolutuspäälkirja juures neidsamu seadusi silmas tuleb pidada, mis edasiandwa päälkirja kohta maksawad. Küsitawaks jääb ainult, kas esimene wekslisaaaja wolutuspäälkirja ka weksli esimesele küljele wõib kirjutada, nagu see edasiandwa päälkirja juures lubatud on.

Parandused on neilsamul tingimistel wolutuspäälkirjade juures lubatud, nagu nad § 23 edasiandwate päälkirjutuste jaoks ära on tähendatud.

Wolinikul on wolutuspäälkirjal läbi ainult need õigused, mis selleks tarwilikud on, et wolitaja huwid kaitstud oleksiwad. Weksli edasiandmise õigust ja sellekohase edasiandwa päälkirja tegemise luba ei ole wolinikul mitte.

Wolutuspäälkirja läbi ei muutu wolitaja mitte weksli järele kohustatud isikuks, wõlgnikuks, nagu see edasiandwa päälkirja läbi sünniks, waid temale jääwad kõik õigused alles, mis tal kui weksliomanikul oliwad.

Teine päätükk.

Wastutamisest lihtwekslite järele ja nende tasumisest.

Esimene osa.

Wastutamisest lihtwekslite järele üleüldse.

27. Weksli wäljaandmisega wõtab weksliandja oma pääle wastutuse maksmise eest weksli järele.

28. Pääle weksliandja langeb wastutus weksli järele ka kõikide wekslile allakirjutajate ja päälkirjutajate pääle, nagu oleks nad igauks eraldi iseseiswa kohustuse oma pääle wõtnud, need juhtumised maha

arvatud, mis selles seaduses otsekohe üles on loetud. Weksli eest wastutajal ei ole õigust päalekirjutuste allkirjade algupäralsust järele katsuda.

Need paragrafid määravad isikute ringi kindlaks, kes weksli järele wastutajad on, wõi nõnda nimetatud weksli wõlgnikkudeks on, sest et wõlg õieti nende wastutuse tundemärk ja lõpuks ka weksli järele wastutamise aluspõhjaks on.

Weksli järele wastutajateks on:

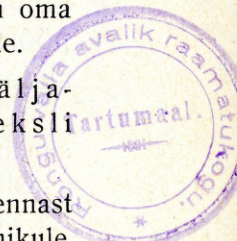
1) kõige päält weksliandja, kui isik, kes wekslile aluse on pannud ja wekslil enesel wormilise lubamise on andnud wekslil nõuetawat summa wälja maksta (§ 3), kus juures weksel ka mitme isiku poolt allakirjutatud wõib olla (§ 10).

2) isikud, kes wekslile päalekirjutajateks on, edasiandwate- ehk wolitus-päälkirjade (§ 57) läbi, kes oma sisu poolest mitte küll uut lubamist ei anna, mis ka iseseisew ei ole, aga ainult seda kordab, mis weksliandja juba kord weksli sisus on lubanud ja sellepärast ei nõua ka nende lubamine enam uut wormuleerimist.

Päätundemärgiks ja kõige tähtsamaks osaks oma pääle weksli järele wastutamise wõtmise juures on oma allkirja kirjutamine wekslile, ehk jälle päalekirjutusele.

Allkiri on wastutaja isiku wormilik wäljaütlemine selle kohta, milles ta ennast weksliomaniku ees § 23 järele kohustab.

Wastutuse pääsisu seisab selles, et isik, kes ennast weksliga, kui weksli wõlgnik kohustab weksliomanikule wekslile kirjutatud summa maksma. Sellest kohustusest ei wabasta ühte wastutajat ka see, kui mõni teine, wõi ka kõik teised, kes kohustuse on andnud, oma kohustust ei täida. Nende wastutus weksliomaniku ees on sarnane, nagu oleks iga weksliwõlgnik temale uue iseseiswa weksli wälja annud.

29. Igaühe wastutamine nendest, kes endid weksli järele on kohustanud, nende hulgas ka igauhe wekslile allakirjutaja ehk päalekirjutaja wastutamine ulatab terve weksli summa pääle, mida weksli omanikul selle seaduse põhjal igaltühelt nende käest õigus nõuda on.

Selles paragrafis on weksli põhjal wastutuse piirid ja suurus ära tähendatud, kui ka ära üteldud, et isikud, kes mitme pääle ühise kohustuse weksli põhjal oma kanda on wõtnud, nagu näituseks mitu allakirjutajat, igauks eraldi täies wekslisumma suuruses wastutawad.

30. Kui weksel mitte äramaksetud ei saa, mis seadusliku korra järele tõeks saab tehtud (§ 49), siis on weksli omanikul õigus oma enese hääksarwamise järele wõlgnewa wekslisumma maksmise nõudmist (§ 29) kas kõikide weksli eest wastutajate pääle ühekorraga pöörata (§ 28), ehk mitme pääle nende seast ka jälle ühekorraga, ehk jälle ühe pääle nendest isikutest, mille juures ta wiimasel kahel korral õigust ära ei kaota nõudmist ka weel nende wastu pöörata, kelle pääle ta weel nõudmist sisse pole andnud.

Weksliomanikul on ka siis weel, kui temale nõuetaw summa ühe weksliwõlgniku käest kohtus wälja on mõistetud, õigus teist wõlgnikku kohtusse kaebada. Ka see, kui ta ühe wõlgniku wastu juba täitmiselehe wälja on wõtnud, ei wõta temalt seda õigust. Ainult asjaolu, kui üks wõlgnikkudest weksliomanikule nõuetawa summa wõlga juba ära on maksnud, wõtab temalt õiguse uute isikute wastu nõudmist kohtusse andmast.

31. See, kes wekslile allkirja ehk päalekirjutuse tegi, nagu oleks ta weksliandja ehk mõne teise;

weksli läbi kohustatud isiku wolinik, kui tal aga selleks tarwis-minew wolitus puudus, wastutab isiklikult niisamuti, nagu wolituse olemas olemise korral isik oleks wastutanud, kelle eest ta wolinikuna allakirjutas. Niisamasuguse wastutuse alla langewad ka eestkostjad ja teised seaduslikud eestseisjad, kui nad niisugustena wekslitele alla kirjutasiwad, aga tõe-poollest neil sarnast woli ei olnud.

Küsimus, kas isik, kes kui wolinik, wekslile alla kirjutas, tõesti selle isiku wolinik oli, kelle wolinikuna ta alla kirjutas, wõi mitte ja kas tal allakirjutamiseks küllalt õigust oli, wõi astus, ta selle juures temale antud wolituse piirist üle, käib täieliselt kodanliku ja kaubanduse seaduse piirkonda ja otsustatakse sellepärast täieliselt sääl asuwate määruste põhjal.

Testamendi täitjad, kes selleks testamendi tegija poolt on määratud, wõiwad wekslitele ainult selles piirkonnas alla kirjutada, mis testamendis kindlaks on määratud.

Need määrused ei käi mitte isikute kohta, kes wekslile teise isiku eest selle kirjaoskamatusse wõi haiguse pärast alla kirjutasiwad ja allkiri seaduslikult (§ 9) õigeks pole tunnistatud.

32. Kui awalikuks tuleb, et allkiri weksli pääl wõltsitud on (§ 3, punkt 7, §§ 18 ja 25) ehk et ta seda isikut mitte ei kohusta, kes ta teinud on, ehk kelle nimel ta tehtud on, ehk et ta niisuguse isiku tehtud on, kellel õigust ei ole ennast wekslite järele kohustada, siis ei häwine sellega weel mitte wastutamine teiste wekslite pääl olewate allkirjade põhjal (§ 27 ja 28).

Praegune paragraf toob ülewalpool § 28 asuwas üleüldise mõiste, et weksli järele wastutajad seda kõik iseseiswalt on, tarwitamise wiisi. Selleks waatab ta kolm

wõimalust ükskhaawal läbi: 1) allkirja wõltsimise; 2) juhtumise, kus allkiri isikule kohustaw ei ole, kelle poolt, wõi kelle nimel allkiri tehtud ja 3) kui weksel isiku poolt allakirjutatud on, kel õigust ei ole weksli kohustusi oma pääle wõtta.

1) Weksli allkirja wõltsimine, kas weksli allkirjas ehk jälle edasiandwas- ehk wolitus-päälkirjas, wabastab isiku, kelle allkiri järele on tehtud, igasugusest wastutusest. Ka sel korral saab weksli allakirjutaja, kui tema allkiri wõltsitud on, wastutusest wabaks, kui weksel isegi esimese omandaja kätte (§ 16) õieti edasi on antud ja see wõltsimisest midagi ei teadnud.

Weksli seaduse järele ei ole wastutaw ka see isik, kes allkirja on wõltsinud, kuid ta wastutab küll kodanlise seaduse määruste põhjal.

See paragraf räägib ainult weksli allkirja wõltsimisest ja ei puuduta weksli sisu wõltsimist, nagu näituseks weksli summa suurendamist. Sarnase wõltsimise juures tuleb aga üleüldise weksliseaduse ja kodanlise seaduse mõistete põhjal otsustada, et need, kes wekslile päälkirjad on teinud sel korral, kui wõltsimist weel mitte ei olnud, weksli loomuliku summa suuruses wastutawad, aga isikud, kes oma päälkirjad siis on teinud, kui weksli-summa juba suuremaks oli tehtud, wõltsitud summa suuruses wastutawad. See seletus ei käi mitte weksli-seaduse määruste wastu (§ 13 ja § 14), mille järele weksel, kus ilma äratähendamata parandusi on tehtud, ehk parandusi weksli summas ette on wõetud, kuigi nad äratähendatud on, oma jõuu kaotab, sest et wõltsimine sarnane weksli sisu muutmise on, mis wäliseid märkisid järele ei jäta.

2) Juhtumine, kus allkiri isikule, kes tema on teinud, kohustaw ei ole, tuleb kõige sagedamini neil kordadel ette, kus allkirja tegija sel korral kodanlise seaduse määruste põhjal oma õigustes kitsendatud oli ehk jälle tema wabadus kitsendatud oli ja ta

sunnitult, wõi eksikombel oma allkirja andis (sundimine, petmine, eksitus jne.). Nende põhjuste hulka, mis allkirja allakirjutajale mitte kohustawaks teeb, tuleb ka asjakord arwata, kus allakirjutajal mitte weksli järele kohustuse õigust ei ole, nagu sellest juba eelpool juttu on olnud.

3) Mis olukorrasse puutub, et allkiri isiku kohta maksew ei ole, kelle nimel ta on tehtud, siis käib see juhtumise kohta, millest § 31 juttu on, nimelt, kui wekslile allkiri ehk päälekirjutus isiku poolt tehtud on, kellel selleks seaduslikku wolitust ei olnud, wõi kes täiesti ilma wolituse tahtas. Esimest liiki juhtumiste hulka käib ka weksli edasiandmine edasiandwa päälekirja kaudu, isiku poolt, kellel ainult luba wolituspäälkirja tegemiseks on antud.

33. Weksli eest wastutaja wõib ennast sel korral, kui tema poole weksli maksmise nõudmine on pööratud, ainult nende wastuseletustega kaitsta, mis selle seaduse määruste pääl põhjenedad, ehk mis tähendatud wastutaja ja weksliomaniku wahel olewatest otsekohestest oludest ära ripuwad.

See paragraf on ainult nende isikute kohta maksew, kes weksli järele wastutajad on ja käib selle juhtumise kohta, kui weksli wõlgnik seda sugugi ei salga, et tema selle weksli järele weksli kohustusesse on astunud, mis sel korral ka maksew ja tema kohta kohustaw oli, nii nagu seda weksli seaduse määrused nõuawad, aga kaitseb ennast kas sellega, et maksu nõudmine tema wastu oma jõuu on kaotanud, ehk sellega, et tema ühel wõi teisel põhjusel kohustatud maksma ei ole, olgugi, et weksli omanikul õigus on tema pääle nõudmist pöörata.

Wastuwaielused sellel alal, et weksel „mitte rahaline“ on, waid ainult pandiks, wõi teiste sellesarnaste põhjuste kindlustuseks wälja on antud, aga weksli omandaja poolt pärast kui „rahaline“ kohtusse sissenõudmiseks on antud, wõiwad pääle kirjalik-

kude tõenduste ka suusõnaliste tunnistajate läbi kindlaks tehtud saada.

34. Kui niisugune isik weksli omandab, kes juba enne weksli tema kätte jõudmist weksliga köidetud oli (§ 17), siis ei ole temal mitte õigust oma nõudmisi nende weksli eest wastutajate poole pöörata, kelle eest ta enne weksli omandamist wastutaja oli.

Selle paragrafi määrus tahab § 17. ette nähtud ja lubatud weksli teisekordse omandamise kurjasti tarwitamisele tõkkeid teha.

Ilma selle määruseta wõiks nimelt isik, kes ülewalpool teisi on wastutanud, weksli ainult selleks oma kätte tagasi muretseda, et oma eelpool seiswat nime maha tõmmata, mille läbi ta allpool seiswalt päälekirjutajalt, kes weksli järele wälja on maksnud, wõimaluse wõtab, niisasti temalt, kui ka teistelt päälekirjutajatelt maksetud summa tagasimaksmist nõuda, sest selle läbi saaks päälekirjutajate rida katkestatud.

See paragraf käib oma sisu poolest, kui ka selle läbi, et ta § 17 ühenduses seisab, ainult päälekirjutajate kohta ja ei puutu mitte weksliandjasse.

35. Kui weksli omanik mõnda nendest toimetustest, mis weksli läbi kohustatud isikute wastutamist tingiwad (обусловливать) tegemata jätab, siis langeb see wastutamine ära, kuigi sarnane tegemata jätmine ilma weksliomaniku süüta ehk äramääramata jõuu mõjul on tulnud.

Selle paragrafi tarwitamise juures tuleb kahte liiki isikuid silmas pidada — weksliandjaid ja päälekirjutajaid, kui ka isikuid, kes ühe wõi teise liigiga nende hulgast ühewäärtusliselt wastutajad on. Nagu allpool,

§§ 49 ja 59 pikemalt seletatud, on sarnasteks kohustuste täitmata jätmisteks, mis isikud nende wastutusest wabastab, pääasjalikult päälekirjutajate kohta weksli protesteerimata jätmise ja weksliandjate kohta weksli nõudmise tähtaja mööda minna laskmine.

Teine osa.

Maksmisest lihtwekslite järele.

I. Lihtwekslite maksmisest enne tähtaega.

36. Enne weksli tähtaja kättejõudmist ei ole weksli omanikul õigust weksli põhjal maksmist nõuda ja ta ei ole ka kohustatud niisugust maksmist vastu wõtma. Kui aga enne tähtaega maksmise kohta kokku on lepitud, siis on weksli järele maksmine nii hästi terwes summas, kui ka osade kaupa lubatud, mille juures ühel ja teisel korral sellekohane tähendus weksli enese pääle tehtakse. Kes aga enne weksli tähtaega isikule on maksnud, kes õige weksliomanik ei olnud, ei saa weksli maksmise kohusest tähtajal mitte wabaks.

See paragraf ei käi mitte §§ 68 ja 69 mõtte vastu, sest et wiimased ainult käsuweksli kohta käiwad. Kuna lihtweksli juures ennetähtajalise maksu wastuwõtmine ainult mõlemate poolte kokkuleppimisel wõib sündida, on ennetähtajalise maksmise wastuwõtmine käsuwekslite järele koguni sunduslik.

II. Lihtwekslite maksutähtaja kättejõudmisest.

37. Weksli maksu tähtaja kättejõudmine arwatakse tähtaegade mitmesugususe järele (§ 5) järgmiste määruste põhjal:

1) Maksu tähtaeg, mis weksliil kindla päewa pääle on määratud, jõuab kätte sellel kindlaksmääratud päewal.

2) Maksu tähtaeg, mis weksli kokkuseadmise ajast arwates teatawa aja pääle on määratud, arwatakse kätte jõudnud olewat: a) kui aeg päewade kaupa on määratud — wiimasel nendest päewadest, mille juures weksli kokkuseadmise päew ligi ei saa arwatud; b) kui aeg nädalite kaupa on määratud — sellel päewal, mis oma nime poolest weksli kokkuseadmise päewaga kokku käib; d) kui aeg kuude kaupa on arwatud, sellel tähtaja kuupäewal, mis oma arwu poolest weksli kokkuseadmise kuupäewaga kokku käib; kui aga tähtaja kuu sees niisugust kuupäewa ei ole — siis selle kuu wiimasel päewal, ja e) kui tähtaeg kuude kaupa ühes ühe ehk mitme päewaga on määratud, siis wiimasel nendest päewadest.

3) Maksu tähtaeg, mis ettenäitamise pääle on määratud, jõuab weksli maksmiseks ettenäitamise päewal kätte. Kui weksel kaheteistkümnne kuu jooksul, tema kokkuseadmise päewast arwates, maksu tarwis mitte ei ole ette näidatud, siis jõuab maksu tähtaeg sellel kaheteistkümnenda kuu päewal kätte, mis weksli kokkuseadmise kuu päewa arwuga kokku käib; kui aga kaheteistkümnendas kuus niisugust arwu ei ole, siis wiimasel selle kuu päewal.

4) Maksu tähtaeg, mis nii mitme aja pääle pärast ettenäitamist on määratud, jõuab sel päewal kätte, mida nende määruste järele arwatakse, mis eelpool punkt 2. üles on loetud, mille juures arwa-

mise aluseks vekslit kokkuseadmise päewa asemel tema ettenäitamise päew wõetakse.

5) Maksu tähtaeg laadawekslit järele jõuab kätte eelmisel päewal, enne laada lõpetamist, ehk laada-päewal enesel, kui laad ainult ühe päewa kestab.

6) Maksu tähtaeg laadawekslit järele, ettenäitamise pääle, jõuab sellel päewal kätte, mil wexsel laadal maksmiseks ette näidatakse.

38. Maksu tähtaja kättejõudmist nende wexslit järele, milles paragraf 6 järele iseäraline tähtaeg on määratud, arwatakse järgmiste määruste põhjal:

1) Wexslitel tähtajaga ettenäitamise pääle arwatakse maksu tähtaeg kätte jõudnud olewat sellest päewast alates, mil wexsel tähendatud iseäralise tähtaja jooksul maksu tarwis ette sai näidatud; kui aga niisugust ettenäitamist ei olnud, siis selle iseäralise tähtaja wiimasel päewal.

2) Wexslitel tähtajaga nii mitme aja pääle pärast ettenäitamist, arwatakse maksu tähtaeg siis kätte jõudnud olewat, kui wexslit ettenäitamise päewast saadik, mis tähendatud iseäralise tähtaja jooksul sündis, ka maksu tähtaeg pärast ettenäitamist, mis wexslil üles on tähendatud, kätte jõuab, mille juures wexslit ettenäitamise päew iseäralise sellekohase märkusega ja wexslitandja, ehk iseäralise maksja allkirjaga kindlaks saab tehtud. Kui niisugust märkust mitte wõimalik ei olnud saada, siis peab enne, kui sellekohane tähtaeg mööda läheb, wexslit protesteerimine ette wõetama ja selkorral loetakse protesti päew wexslit ettenäitamise päewaks.

Wekslit tähendatud märkuse tarwis ette näidata ja kui niisugust märkust mitte ei saa, siis protesteerimist ette võtta, võib iga isik, kelle käes weksel on. Kui weksel märkuse ehk protesti tarwis mitte ettenäidatud ei ole, siis arwatakse maksu tähtjaks wiimane päew sellest iseäralisest tähtjast, mis weksli ettenäitamise tarwis on määratud.

39. Kui weksel niisuguses kohas on kokku seatud, kus teistsugune ajaarwamine (stiil) maksab kui maksmise kohas, siis võetakse maksu tähtja aluseks weksli kokkuseadmise koha ajaarwamine, mille juures ta maksmise koha ajaarwamise pääle ümber arwatakse, kui wekslis selle asja kohta mitte teistsugust tingimist ei ole tehtud.

Mis weksli tähtaegade aramääramisesse puutub, siis on see §§ 37—39 juba nii põhjalikult ära määratud, et igasugused seletused siin ülearused on. Selgusetaks jääb ainult asjaolu, mil wiisil protesteerimist tuleb toimetada, kui wekslile tarwilist märkust ei saa. Et selle kohta terwes wekslite seaduses iseäralisi määruseid ei ole, siis tuleb siin neidsamu nõudmisi täita, mis tarwiliku protesteerimise juures § 67 järele nõutakse.

III. Maksu nõudmisest lihtwekslite järele ja nende maksmisest.

40. Kui tähtaeg kätte on jõudnud (§§ 37—39), siis näidatakse weksel aramaksmiseks ette, kas weksliandjale, ehk kui tema poolt iseäraline maksja on määratud (§ 8), siis sellele wiimasele, mille juures järgnewaid määruseid tähtaegadest, mis selle ettenäitamise kohta käiwad, silmas peetakse (§§ 41—43).

41. Weksel tähtajaga kindla päewa pääle, ehk nii mitme aja pääle, pärast weksli kokkuseadmist, ehk nii mitme aja pääle pärast ettenäitamist, saab tähtaja kätte jõudmise päewal ehk ühel kahest sellele järgnewal äripäewal maksu tarwis ette näidatud.

42. Weksel tähtajaga ettenäitamise pääle, kui temas ka iseäraline tähtaeg on määratud (§ 38, punkt 1), näidatakse maksmiseks ette enne selle tähtaja möödaminemist; kui aga niisugust tähtaega mitte ei ole ära määratud — mitte hiljem, kui kahe-teistkümne kuu jooksul, kokkuseadmise päewast arwates.

43. Weksel tähtajaga laada pääl, näidatakse maksu tähtpäewal ette (§ 37, punkt 5) ja weksel tähtajaga laada pääl, ettenäitamise pääle, — mitte hiljem kui päew enne laada lõppu ja sel korral, kui laat ainult ühe päewa kestab, laada päewal enesel. Kui tähtaeg, millal weksel maksmiseks ette näidatud peab saama, pühapäewal lõpeb, siis näidatakse weksel selsamal päewal maksmiseks ette.

Maksu tähtaja kätte jõudmisega algab weksliomanikul õigus maksmist nõuda ja ühtlasi algab ka iganemine, s. o. ajajärk, mille jooksul weksli omanik, kui ta maksmist ei nõua, oma õigused kaotab.

Oma õiguse teostamiseks on weksliomanik kohustatud wekslit maksmiseks ette näitama, weksliandjale ehk weksli iseäralisele maksjale. Ei tee weksliomanik seda mitte, siis ei ole weksliandja kohustatud mitte maksma, olgugi et tähtaeg kätte on jõudnud.

Nii on siis weksli maksmiseks ettenäitamine tegewuseks ja silmapilguks, millal ja mille läbi weksli andja kohustus weksli järele maksta, kindlaks saab tehtud ja nii kaua, kui see pole sündinud, ei ole tema omalt poolt tähtaega mööda lasknud minna.

Weksli maksmiseks ettenäitamine on selleks sisse seatud, et tegewus — weksli äramaksmine ehk maksmata jätmine tõendatud saaksiwad, ja sellest silmapilgust pääle wõiwad siis päalekirjutajad wastutusele wõetud saada (§ 49). Sellepärast tuleb siis weksel maksmiseks ette näidata kas weksliandjale enesele ehk iseäralisele maksjale. Päalekirjutajad ja isegi wastutajad ei wõi mitte tema aset täita.

Kui weksliandjaid mitu tükki on, siis peab wekseligale ühele nende hulgast eraldi maksmiseks ettenäidatud saama, sest et igaüks nende hulgast täiesti iseseiswalt weksli järele kohustatud on (§ 29). Sellepärast ei ole ka asjaolul, kui weksel ainult ühele weksliandjale maksmiseks ette on näidatud, teiste wekslile allakirjutajate kohta mingit tähendust, olgugi nende wastutus üksteise eest nii solidarne kui tahes.

Kuidas weksel maksmiseks ettenäidatud peab saama, ja missuguses korras ja mil wiisil ettenäitamine ise kordasaata tuleb, selle kohta ei ole iseäralisi määruseid olemas. Ainult wekslite kohta, mille tähtaeg ära on määratud „nii mitme aja jooksul pärast ettenäitamist“ on ettenäitamise kord § 38. p. 2. kindlaks tehtud.

On aga weksel maksmiseks ette näidatud, milleks wõimalus tähtaja kätte jõudmisega awatud on, siis peab weksliandja otsekohe maksuma, sest et wekselt muidu weel selsamal päewal protesti anda wõib. Selle pääle toetada, et wekselt ka weel kahel järgmisel äripäewal wõimalus oleks protesti saata, ei ole weksliandjal wõimalik, sest et

need wiiwitusepäewad ainult weksliomaniku huwide kaitseks wekslite seadusesse üles on wõetud.

44. Maksmise nõudmine weksli järele pandakse kohasele maksualusele isikule (§ 9) tema kontoris ehk mõnes teises kaupluseruumis ette, aga kui tal neid mitte ei ole — siis tema korteris, kui weksli maksmise jaoks mõni iseäraline ruum ei ole määratud.

Mis „kohase“ isiku all mõista tuleb, siis otsustatakse see § 40. järele. Selle paragrafi mõiste põhjal loetakse kohaseks isikuks weksliandja ehk iseäraline maksja, kuid loomulik on ja seadus ei keela seda mitte, et weksel ka weksliandja ehk iseäralise maksja seaduslikule esitajale wõi wolinikule ettenäidatud ja selle wiimase poolt äramaksetud wõib saada.

Mis ajal, tähtpäewa jooksul, weksel maksmiseks ette tuleb näidata, selle kohta ei ole seaduses iseäralist määrust; kuid selle läbi, et weksel selsamal päewal protesteerimiseks notariuse kätte tuleb wiia, saab aeg kaudsel teel ära määratud, sest et notarius ainult sel ajal kohustatud on wekslit protesteerimiseks wastu wõtma, kui tal kontor awatud on.

On maksukoht ainult selle läbi kindlaks määratud, et linn nimetatud on, aga lähem kohanimetus puudub, siis wõib kohtulik nõudmine üks kõik missugusele selle linna rahukohtunikule sisse antud saada.

45. Wexlit maksmiseks ette näidates on weksliomanikul õigus ainult weksli summa nõuda. Kui aga weksel tähtajaga, nii mitme aja pärast pääle ettenäitamist, juba ettenäitamise päewa märkuse

saamiseks (§ 38, p. 2) protestitud on, siis on vekslimanikul õigus ka protestimise kulude tasumist nõuda.

46. Vekslimanikul on õigus maksmist nõuda ainult selles rahas, mis sunduslikult tarwitusel on. Wexslid, mis väljamaal wõõramaa rahasumma järele on kirjutatud ja Wenemaal maksetawad on, kui ka wexslid, mis Wenemaal välja on kirjutatud selleks, et nende järele väljamaal maksta, nad aga Wenemaal maksmiseks saawad ette näidatud, siis arwatakse rahasumma Wene raha pääle selle kursi järele ümber, mis wexslil kindlaks on määratud, aga kui sarnast määrust mitte ei ole, siis kursi järele, mis maksu kohal on, selles korras, mis kursi arwamiseks sellel kohal ehk lähema börse pääl tarwitusele on wõetud.

Kursi arwamiseks wõetakse kõige ligema eelmisewa äripäewa kurs.

Need paragrafid määravad ära: esimene — nõudmise summa suuruse, mille pääle vekslimanikul nõudmise awaldamise silmapilgul õigus on ja teine — nõudmise wiisi, et ta wexsliteseaduse seisukohalt waadates seaduslik oleks.

Esimene küsimus nõudmise summa suuruse kohta tähtpäewa kättejõudmise korral, otsustatakse § 45 järele, neid üleüldiseid määruseid silmas pidades, mis §§ 12. ja 29. aset on leidnud.

Et wexsli kohustus eneses teatawa rahasumma maksmise, ilma protsentideta, sisaldab, sellepärast on vekslimanikul wexsli maksmiseks ettenäitamise korral õigus ainult wexslisumma nõuda, ilma protsentideta (§§ 4 ja 12),

kuigi ehk protsentide maksmise kohta iseäraline leping on tehtud, mis aga mitte weksli sisus aset pole leidnud.

Wäljawõte on ainult nende kulude kohta tehtud, mis sarnase protesti tõstmise läbi on tõusnud, mis weksli ettenäitamise märkuse saamiseks tarvilik oli.

Teine küsimus, kuidas weksli nõudmine tasutud peab saama, et ta wekslite seaduse nõudeid täidaks, on küllalt põhjalikult § 46. ära seletatud.

47. Weksliomanikul ei ole mitte õigust ühte osa maksu, mis temale weksli ettenäitamise korral pakuti, tagasi lükata, kuid sarnasel korral jääb weksel weksliomaniku kätte ja maksja teeb weksli pääle märkuse, et ta ühe osa nõuetawast summast ära on tasunud. Kui aga weksli eest terve summa välja on maksetud, siis peab weksliomanik tema maksjale kätte andma, tarwilist allkirja wekslile maksu kättesaamise kohta lisades.

Wekslisumma äramaksmist võib tunnistajate waral tõendada, kuid tõenduste hulgas, et üks osa wekslisummast äratasutud on, ei ole tunnistajad mitte lubatud.

Et wekslisumma ka weksliandja wolinik ehk iseäraline maksja ära wõiwad tasuda, siis on neile wiimastele ka lubatud wekslile ühe osa wekslisumma äratasumise kohta märkust teha.

Iga weksli wõlgnik (§ 52) on kohustatud ainult weksli järele maksuma ja sellepärast on see tema loomulik õigus; wekslit pärast maksmist oma kätte saada. Ei

taha weksliomanik mitte wekslit ära-
anda, siis on see seaduslikuks põhju-
seks weksli maksmata jätmiseks.

Kui weksel weksliandja käes on, siis on see seadus-
likuks tõenduseks, et weksel maksetud on ja tõendawal
päälekirjutusel wekslile, et weksli järele maks saadud, on
ainult siis tähtsus, kui weksel kuidagi moodu weksliandja
käest uuesti välja on pääsenud.

Osa kaupa maksmisest kõneleb seadus ainult sellel
korral, kui maks wabatahtlikult sünnib (§ 40 ja t.) ja ei
ole sõnakestgi selle kohta, kas osa kaupa maksmine ka siis
lubatud on, kui weksli järele maksmist notariuse kaudu
nõutakse (§ 68 p. 3). Wekslite-seaduse üleüldise mõiste
põhjal ei leidu aga osa kaupa maksmisele ka wiimasel
juhtumisel ühtegi eitawat põhjust.

48. Kui wekslit maksu tarwis mitte ette ei
näidatud, ehk kui ta ka ette sai näidatud, aga
weksliomanik pakutud summa wastu ei wõtnud,
weksliandja ehk tema asemiku käest, siis on weksli-
andjal ehk tema asetäitjal, õigus, pärast aja mööda-
minemist, mis protesterimiseks weksli mittemaksmise
pärast on määratud, weksli järele tema käest wõlg-
newat, ehk tema poolt pakutud summa maksmise
koha järele määratawasse kohtusse hoiule panna,
weksli omaniku wastutamise pääle, kelle kanda ka
kulud jääwad.

Raha kohtusse hoiule andmine on üks
neist wiisidest, kuidas weksli järele wastutamisest wabaks
wõib saada ja sellepärast ei ole ta mitte sedasama, mis
weksli järele raha äramaksmine. Sellepärast jääb
weksli peremeheks raha kohtusse sisse-
maksmisest hoolimata endine weksli
omanik, kellele keelatud ei ole wekslit päälekirjutuste

kaudu edasi anda. Raha omanikuks jääb aga sissemaksja, kellel koguni õigus on, nii kaua, kui vekslomanik seda vekslit vastu välja ei ole võtnud, igal ajal raha kohtust tagasi saada.

Wastutus juhtuwate kahjude eest on raha sissemaksimisega vekslomaniku päale üle läinud ja sellepärast kannab wiimane kahju ka sel korral, kui kohtust raha mitte-õigele vekslomanikule välja sai maksetud.

Raha peab kohasesse kohtusse sisse makstud saama, s. t. kohtusse, kuhu vekslomanik vekslit järele nõudmise sisse võib anda.

Meil Läänemere kubermangudes tuleb raha kohtusse sisse maksta selles korras, mis Kodanlise Kohtupidamise Korra §§ 2047—2053 kindlaks on tehtud.

Kolmas osa.

Lihtwekslite mittemaksmise tagajärgedest.

49. Weksel, mis maksuks ettenäitamise korral ära ei saanud makstud (§ 40) peab selleks, et regressi alal hoida, mittemaksmises protestitud saama määruste põhjal, mis paragrafides 67—72 üles on tähendatud.

Wekslit protestimine on, nagu juba eelpool (§ 12) tähendatud, vekslomanikule seda liiki kohuseks, millest ta ka selle läbi, kui sellekohta iseäralise tingimise wekslile kirjutada laskis, wabastatud ei wõi saada.

50. Wekslomanik, kes vekslit mittemaksmise pärast protestida on lasknud, võib nii hästi weksliandjalt, kui ka regressi õiguse põhjal, päalekirjutajate

käest nõuda: 1) maksmata jäetud wekslisumma ühes kuue protsendiga aastas, maksu tähtpäewast alates, kuni äramaksmise tähtpäewani; 2) protesteerimisega ühenduses olewaid kulusid ja 3) tasuraha, üks weerand protsenti üleüldisest (p. 1 ja p. 2) äramaksmata summast.

Selle paragrafi p. 3. on jutt tasurahast (вознаграждение, комиссия), mida weksliomanikule ühe weerandi protsendi suuruses weksli järele saada olewast summast (wekslisumma, protestikulud ja protsendid) maksetakse. Nii näituseks arwatakse tasuraha suurus sel korral, kui wekslisumma 400 rubla, protestikulud 3 rubla, ja protsendid 27 rubla on, üleüldisest summast, see on 430 rublast ja teeks see $107\frac{1}{2}$ kopikat wälja.

51. Maksmata ja mittemaksmises protesteeritud weksli omanikul on paragraf 30. järele regressi õiguse põhjal wõimalus iga päälekirjutaja käest nõuda, ilma et tal waja oleks päälkirjade järjekorda silmas pidada, seni kui terve summa ära saab makstud. Kuid niisuguse nõudmisega ei wõi mitte selle päälekirjutaja poole pöörata, kes ennast selle läbi wastutusest on wabastanud, et ta oma allkirja ette märkuse „ilma minu wastutusega“, on teinud.

Päälkirja üle, „ilma minu wastutamisega“, waata § 25.

52. Päälekirjutaja, kelle poole maksu nõudmine on pööratud, on kohustatud ainult sel korral maksuma, kui talle weksel ühes protesteerimisega wastu antakse ja siis on tal õigus niihästi oma enese päälkirja, kui ka teiste päälekirjutajate päälkirju, kes temale järgnewad, weksli päält maha kustutada.

53. Päälekirjutaja, kes weksli järele ära on maksnud, võib oma hääksarwamise järele, kas weksliandja ehk eelmiste päälekirjutajate käest nõuda: 1) regressi summa, mida ta weksliomanikule maksuma pidi, ühes kuue protsendiga aastas, äramaksmise päewast alates ja 2) tasuraha weerand protsenti terwest summast.

Nendes paragrafides on kindlaks määratud päälekirjutajate regressi õigus, s. o. õigus, mille põhjal päälekirjutaja, kes weksliomanikule weksli wälja on maksnud, eelmiste päälekirjutajate ja weksliandja käest wäljamakstud summa tagasi võib nõuda.

Selleks, et päälekirjutaja regressi õiguse saaks, on tarwilik, et temal weksel ühes protesteerimise aktiga käes oleks. Puudub temal protesteerimise akt, siis tuleb sarnase weksli pääle waadata, nagu oleks tema protesteerimata ja sellel põhjal võib isik, kelle käes weksel on, ainult weksliandja käest weksli tasumist nõuda (§ 17) ja ainult nii, nagu ilma protesteerimata weksliga.

Selleks, kui weksel regressi õiguse põhjal ühe päälekirjutaja käest teise kätte tagasi läheb, ei ole tarwis päälekirjutajatel uusi edasiandwaid päälkirjasid teha. Wexsli seaduslikuks omanikuks regressi õiguse põhjal loetakse see päälekirjutajatest, kelle käes weksel on.

Ex bibl. univ. Tart.

Päälekirjutaja, kes weksli järele nõutawa summa ära on maksnud, võib pääle oma nime ka nende päälekirjutajate nimed maha tõmmata, kes allpool teda on, milgi tingimisel aga nimesid, mis temast ülewalpool päälekirjutajateks on.

54. Isikul, kes weksli eest wastutaw, on õigus weksli omaniku käest wekslit wälja osta, wiimasele wõlgnewat summa ühes protsentidega ja kuludega ära makstes, ja nõuda, et wiimane weksli enese pääle sarnase wäljaostu üle maksu kättesaamise kohta allkirja annaks. Kui mitu isikut nõuusolemist awaldawad, wekslit wälja osta, siis antakse sellele nende hulgast eesõigus, kelle maksmine kõige suurema hulga weksli läbi kohustatud isikutest wabastab.

Weksli wäljaostmise õigus on kõigil weksli läbi kohustatud isikutel — järjekult ka weksliandjal.

Isik, kes weksli wälja ostab, peab weksliomanikule kõik need nõudmised äratasuma, mis sellel weksli järele weksli wäljaostmise silmapilgul õigus saada on.

Juhtumine, kui weksliomanik tõrgub wekslit isikule, kes seda wälja osta soowib, edasi andmast, ei ole wekslite seaduses ette nähtud, kuid tuleb arwata, et sarnasel korral weksliomanikul selle läbi needsamad tagajärjed kanda tulewad, mis § 62 üles on tähendatud, s. o. weksliomanik kaotab õiguse nende weksli läbi kohustatud isikute käest wäljaostmist nõuda, kes sarnase pakkumise läbi, mis weksliomaniku poolt wastu ei wõetud, oma kohustest wabaks oleksiwad saanud.

Weksli wäljaostmine on üks tema äratasumise wiisidest ja sellepärast on asjaolul, kui weksel päälekirjutaja poolt wälja on ostetud, kõik need tagajärjed, mis §§ 52 ja 53 üles on tähendatud.

55. Kui äramaksmata weksel protestrimata on jäetud, siis saawad päälekirjutajad protestrimata jätmise pärast oma wastutusest wabaks, kuid weksliandja wastutamine weksli järele kestab edasi ja weksli-

omanikul on tasumata summa, ühes kuue protsendiga aastas, kohtuliku nõudmise sisseandmise päewast alates, tema käest sisse nõuda.

Weksliandja kohta jääb weksel protesterimise ärajätmisest hoolimata jõusse, kuid muutub selle läbi, et protesterimine ära on jäänud ja sellega ühtlasi ka mittemaksmine seaduse kohaselt tõendamata on jäetud, lihtsaks weksliandja maksu lubamiseks, weksli põhjal. Sellest seisukohast väljamineks on väga loomulik, et weksliomanikul õigus on ainult lubatud summa, ilma ühegi lisasummata, nõuda. Protsentid hakatakse alles kohustusse sisseandmise päewast arwama.

Mis weel protesterimise ärajätmisesse puutub, siis tuleks nii palju tähendada, et sarnasel korral, kui weksliandja ennast pankrotiks kuulutab, protesteritud wekslitel protesterimata wekslitega wõrreldes mitmed õige tähtsad eesõigused on.

56. Wexsel, mille tähtaeg mööda on läinud, protesteritud wõi protesterimata, wõib üleüldise korra järele päälkirjade kaudu edasiantud saada, kuid selle kitsendusega, et päälekirjutajad, kes sarnast edasiandmist ette wõtsiwad, regressi õiguse põhjal wastutamise alla ei lange, kui edasiandmine ise pärast protesti tõstmist, ehk pärast protesti tarwis määratud aja möödaminemist sündis.

Et weksliteseadus ka protesterimata wekslile pääjoontes weksli eesõigused alale jätab, siis wõib ka protesterimata jäetud wekslit päälekirjutuste kaudu edasi anda, kuid sarnase edasiandwa päälkirja läbi uueks weksliomanikuks saanud isik ei saa mitte suuremate õiguste osaliseks, kui tema eelkäijal oli, s. o. ta wõib wõlgnewat summa ainult weksliandjalt sisse nõuda.

Lihtwekslite wastutajatest.

57. Maksmine weksli järele wõib niihästi weksliandja kui ka iga kohustatud päälekirjutaja juures wastutajate läbi kindlustatud saada. Wastutus antakse iseäralise päälkirja läbi, mis wastutawaks päälkirjaks kutsutakse, wastutaja allkirjaga ja sel korral, kui temas mitte äratähendatud ei ole, kelle eest wastutus on antud, loetakse, et wastutus weksliandja eest on antud.

58. Wastutus wõib ainult terve weksli eest wõlgnewa summa kohta antud saada ja ei mitte selle ühe osa eest. Niisamasuguse wastutuse wõiwad ka mitu wastutajat anda, kuid ilma wekslisumma jagamata.

59. Weksli eest wastutaja wastutab just niisamuti, nagu see isik, kelle eest ta wastutamise oma pääle wõttis. Kui wastutaja weksli ära on maksnud, siis astub ta weksli omaniku õigustesse niihästi selle isiku kohta, kelle eest ta wastutas, kui ka nende kohta, kes selle isiku ees wastutajad oleksiwad olnud, kui see ise weksli ära oleks maksnud.

Ütelus, et „wastutaja just niisama wastutab, nagu see isik, kelle eest ta wastutamise oma pääle wõttis“, tähendab seda, et isik, kes päälekirjutaja eest wastutuse oma pääle wõttis, päälekirjutajaga ühesuguste määruste alla käib, s. o. ta saab sarnasel korral, kui weksel protesterimata on jäetud, wastutusest wabaks. Isik, kes allakirjutaja eest wastutuse oma pääle on wõtnud, wastutab ka sel korral, kui weksel protesterimata on jäetud.

Sarnasel korral, kui isik, kelle eest wastutus oma pääle wõetud, kindlasti ära ei ole

tähendatud, arwatakse et wastutaja weksliandja eest wastutajaks on heitnud.

Wastutus isiku eest, kellel õigust ei olnud weksli järele ennast kohustada, wabastab ka wastutaja igasugustest kohustest. Näituseks wastutus naesterahwa eest, kellel weksli wäljandmise õigust ei olnud, ehk jälle wastutus waimuliku seisuse isiku eest jne.

Isikuteks, kes oma kohustusi weksli järele wastutajate läbi kindlustada wõiwad, on ainult weksliandja wõi allakirjutaja ja päälekirjutajad. Keelatud on wastutaja eest wastutajaks hakkamine. Päälekirjutaja all tuleb aga praegusel juhtumisel ainult isikut mõista, kes edasiandwa päälkirja on andnud.

Weksli eest wastutajaks wõib ainult isik olla, kellel õigus on weksli järele kohustusi oma pääle wõtta ja sellepärast ei wõi weksli järele mitte wastutust oma pääle need wõtta, kellel § 2 põhjal õigust ei ole wekslisi wälja anda.

Wastutawa allkirja seaduslikkuseks ei ole sellest küllalt, et wastutaja oma allkirja annaks, waid ta peab weel äratähendama, etta kui wastutaja alla on kirjutanud. Ei ole sarnast märkust mitte tehtud, siis wõib wastutajat, wastawuse järele, kas weksliandjana ehk päälekirjutajana wastutusele wõtta.

Praegused paragrafid käiwad ainult otsekoheste weksli wastutajate kohta. Pääle selle ei ole aga keelatud weel iseäraliste kohuste täitmist — wastutamist — oma pääle iseäralises kodanlise seaduse määruste põhjal kokkuseatud aktis wõtta. Kuid sarnasel wastutusel pole midagi ühist weksli wastutusega ja sellepärast ei käi ta ka wekslite seaduse alla (Wal. Sen. Kod. Kas. Depart. selet. 80/267).

Lihtwekslite wahemeestest.

60. Kui weksel tähtajaks ära ei saa makstud, siis võib maksmist wahemees toimetada, kes selleks kellegi päälekirjutaja poolt wekslil enesel on määratud ja weksli omanik peab maksu wõtma, kui temale terve saadaolew summa ühes kuue protsendiga aastas, maksu tähtpäewast alates ja ühes protesteerimisega ühenduses olewate kuludega, pakutakse.

61. Wahemeheks (§ 60) võib ainult isik nimetatud saada, kes maksmist weksli järele tähtpäewal toimetama peab.

62. Wahemehel, keda maksta ei lastud, on õigus nõuda, et protesteerimise aktis, wõi selle lisas, ülestähendatud saaks, et tema maksta tahtis. Weksliomanik, kes maksu wastu ei wõtnud, kaotab selle läbi regressi õiguse isikute wastu, kes wahemehe maksmise läbi oma kohustustest wabaks oleksiwad saanud.

Üleüldised määrused, mis wahemeeste kohta olemas, oleksiwad lühikeses kokkuvõttes järgmised:

1) Wahemehed wõiwad ainult päälekirjutajate poolt nimetatud saada ja selle juures ainult siis, kui päälekirjutaja § 57 mõttes weksli läbi kohustatud on.

2) Ei ole mingisugust kitsendust selle kohta olemas, keda wahemeheks võib määrata, ja sellest tuleb järeldada, et wahemeheks päälekirjutaja niihästi ennast isiklikult, kui ka iseäralist maksjat võib nimetada.

3) Seadus räägib küll wahemehest ainsuse wormis, kuid ei ole miskit põhjust arwata, et seadus päälekirjutajale mitme wahemehe nimetamise ära keelaks. Kuid wiimasel juhtumisel tuleb silmas pidada, et kõik wahemehed terve weksli summa kohta oleksiwad määratud.

4) Worm, kuidas wahemees wekslil ära tuleb tähendada, ei ole wekslite seaduses mitte ettenähtud.

5) Möödapääsemata nõudmiseks, et wahemees kohustatud maksuma oleks, on tingimine, et weksliandja ehk iseäraline maksja tähtjaks wekslit ära ei maksa.

6) Wahemehel ei ole mitte õigust ennast maksjaks pakkuda, nii kaua, kui weksel maksmiseks ette ei ole näidatud (§§ 40—43) ja seda enam weel siis, kui tähtaeg weksli järele weel kätte ei ole jõudnud (§ 36). Selles tükis läheb wahemehe ülesanne weksliandja ja iseäralise maksja omast lahku.

7) Kui weksli maksmise tähtaeg kätte jõudnud ja wõimalus tema protesteerimiseks awanenud on, siis wõib wahemees weksli järele nõuetawat summa weksliomanikule pakkuda, ilma et ta weksliomaniku teadaandmist, protesteerimise üle, ära ootama hakkaks.

8) Sarnasel korral, kui wahemees enne protesteerimist weksli ära maksab, wõib ta weksli ise ära protesteerida lasta, et tema regressi õigus temast eelpool seiswate päälekirjutajate kohta kaduma eiläheks.

9) Ühe osa wekslisumma äratasumine on wahemehele niisamuti, nagu iseäralisele maksjale, keelatud.

10) Weksliomanikulei ole mitte õigust wahemehelt tasuraha (§ 50, p. 3) nõuda.

63. Weksliomanik peab, mitte hiljem kui protesteerimisele järgnewal äripäewal (§ 69), weksli ühes protesteerimise aktiga maksmise kohas igale ühele wekslil määratud wahemehele ette näitama ja selle ettenäitamise järeldused peawad sellesama tähtaja jooksul protesteerimise aktisse wõi selle lisasse üles tähendatud saama. Kui weksliomanik neid nõudmisi ei täida, siis kaotab ta õigused, mis eelmises paragrafis ära on tähendatud.

Järeldused, mis weksli ja selle protesteerimise akti ettenäitamise läbi wahemeestele, kätte on saadud, tulewad ka siis protesteerimise akti lisasse üles tähendada, kui üks ehk mitu wahemeest nõusolemist awaldasiwad, weksli järele nõuetawat summa ära maksta.

Sellest tuleb järeldada, et wahemees seltsamal päewal, kui weksel maksmiseks ette on näidatud, ka maksma peab ja lihtsal nõusolemise awaldamisel ei ole mingisugust tähendust.

64. Wahemehel, kes weksli ära on maksnud, on õigus nõuda, et temale weksel ja protesteerimise akt kätte saaks antud, kus juures wiimase pääle märkus tuleb teha, et maksmine tema poolt on toimeetatud ja ta astub weksli omaniku õigustesse isiku wastu, kelle eest ta weksli ära maksis ja niisamuti ka isikute wastu, kes wiimase ees wastutawad on, kui ka weksliandja wastu.

See paragraf määrab wahemehe õigused, kes weksli ära on maksnud, olgu enne ehk pärast weksli

protesterimist, kindlaks, ja need õigused käiwad wastutaja õigustega, mis § 59 ära on tähendatud, kokku.

65. Kui maksmist mitu wahemeest pakuwad, siis antakse sellele nende hulgast, kelle maksmine kõige rohkem weksli läbi kohustatud isikutest wabastab, eesõigus. Kui awalikuks tuleb, et wahemehel, keda maksta ei lastud ja kes protesterimise juures selle üle sellekohase teadaandmise tegi (§ 62) ülewalpool tähendatud eesõigus teise wahemehe ees oli, kelle käest maksmine wastu wõeti, siis kaotab wiimane, olgugi et ta käest maksmine wastu wõeti, regressi õiguse nende weksli järele kohustatud isikute kohta, kes tagasi lükatud wahemehe maksmise läbi oma kohustustest wabaks oleksiwad saanud (§ 64).

Kui weksliomanik ühest wõi mitmest wahemehest seadusewastaselt mööda on läinud ja sellest wõimalik ei ole enam protesterimise aktile märkust teha, siis wõiwad wahemehed, kellest seadusewastaselt möödaminud, nõuda, et sellekohane märkus protesterimise akti lisasse üles saaks wõetud.

66. Pääle wahemeeste, kes wekslil enesel määratud on, wõiwad weel wahemehed olla, kes weksliomanikule maksmist pakuwad kellegi päalekirjutaja auu eest. Nende kohta käiwad määrused, mis paragrafides 60, 62, 64 ja 65 üles on wõetud, järgmisi määruseid silmas pidades: 1) wahele astumist auu eest wõib enne weksli protesterimist, ehk protesterimise ajal pakkuda, kuid igatahes enne protesterimise akti kokkuseadmist (§ 60), ja 2) wahemehel, kes maksmist auu eest toimetab, on õigus

nõuda, et protesteerimise aktis wõi tema lisas tähendus saaks tehtud, kelle auu eest nimelt maksmine on toimetatud.

Sarnasel korral, kui wahemees, kes maksmist toimetab, ära ei tähenda, kelle auu eest ta maksis, loetakse, et ta seda esimese päälekirjutaja eest on teinud.

Kolmas päätükk.

Lihtwekslite protesteerimisest.

67. Weksli protesteerimist toimetab notarius, ehk tema seaduslik asetäitja, temale sellekohastel juhtumistel teadaantud nõudmise pääle.

Praeguse wekslite seaduse järele on üleüldse kaks wiisi olemas, kuidas weksli järele maksmist wõib nõuda:

1) § 40 on ette ära nähtud kord, mis siis tarwitatakse, kui weksli maksu tähtaeg kätte on jõudnud ja põhjust arwata ei ole, et weksliandja wõi tema iseäraline maksja wabatahtlisest maksmisest kõrwale põikleks, ja sellepärast ka põhjus weksli protesteerimiseks puudub, mille pääülesanne selles seisab, et weksli järele nõudmise regressi õigus alal hoitud saaks (§ 49). Sarnasel korral näitab weksliomanik weksli weksliandjale tähtajal erateel ette, ja nõuab maksmist. Mingisugust kindlat korda, ehk wormi, kuidas see erateel maksmise nõudmine peab sündima, seadus ei juhata ja sellepärast on ka tähtsuseta, mis kombel erateel weksli kohustuste tasumine sünnib.

2) Juhtub, et wekslikohustust keegi wabatahtlikult ära õiendada ei soowi, siis on selleks teine, ametlik weksli järele maksmise nõudmine. Nimelt antakse weksel notariuse kätte, kes weksli ametlikult weksliandjale maksmiseks ette näitab ja sarnasel korral, kui maksmine ei järgne, maksmata jätmise protesteerimise aktis ametlikult tõendab.

Weksli protesteerimine on möödapääsemata tingimine selleks, et teisi weksli järele kohustatud isikuid, pääle weksliandja, wastutusele saaks wõtta.

Lihtwekslite jaoks on seaduse järele ainult kaks protesteerimise wiisi olemas. Protesteerimine mittemaksmise pärast (§ 49) ja protesteerimine selle kohta, et weksliandja tähtpäewa kindlaksmääramiseks märkust ei anna (§ 38, p. 2). Et aga palju tähtsam ja palju sagedamini ettetulew just protesteerimine mittemaksmise pärast on, siis on ka pea kõik määrused, mis wekslite-seaduses olemas, just protesteerimise kohta weksli mittemaksmise üle kirja pandud.

Wekslite protesteerimine on ülesanne, mis notariuste pääle, kui üks nende ametikohustest, on pandud. Sel korral, kui notarius tõgub wekslit protesteerimiseks wastu wõtmast, kui ka siis, kui ta protesteerimist eksikombel wõi lohakuse pärast sel kombel toimetab, et protesteerimine tühjaks saab tunnistatud, wastutab notarius tema läbi tekkinud kahjude eest Kodanlise Kohtupidamise Korra § 1331 ja järgmiste paragrafide põhjal. (Wal. Sen. Kod. Kass. Dep. Selet. 77/127). Samasugused tagajärjed on ka asjaolul, kui notarius weksli protesteerimiseks wastu wõtab ja protesteerib, olgugi, et selge on, et weksel eksikombel protesteerida on antud, aga notarius seda weksliomanikule mitte ära ei seleta. (Wal. Sen. Kod. Kass. Dep. selet. 90/108).

68. Weksli protesteerimise juures, mittemaksmise pärast, tuleb järgnewaid määruseid silmas pidada:

1) Weksliomanik peab weksli protesteerimiseks notariusele sellel päewal ette näitama, mis weksli ettenäitamiseks ja äramaksmiseks paragrafides 41—43 määratud on.

2) Selsamal päewal nõuab notarius isiklikult ehk kirjalikult maksmist weksli järele weksliandjalt, ehk weksliandjatelt, kui neid mitu isikut on (§ 10) ehk jälle nende poolt määratud iseäraliste maksjate käest (§ 8).

3) Kui siis pärast seda järgnewal päewal enne kella kolme wekslit ära ei tasuta, siis protesteerib notarius weksli selsamal päewal, sellekohaseid märkuseid registriraamatusse ja weksli pääle tehes. Sellest silmapilgust pääle, millal nimetatud märkus tehtud sai, loetakse weksel protesteerituks, kuid protesteerimine astub jõusse pärast sellekohase protesteerimise akti kokkuseadmist.

Sarnastel juhtumistel (§§ 41 ja 42), kui weksliomanikul mitu päewa weksli ettenäitamiseks aega on, ei ole mitte tingimata tarwilik, et weksli maksmiseks ettenäitamine ja protesti andmine ühel ja selsamal päewal sünniks.

Seadus kirjutab ainult ette, et weksel, wiimasel maksmiseks ettenäitamise päewal protesteerimiseks notariuse kätte peab antud saama.

Weksli äramaksmiseks ettenäitamine notariuse kaudu on ainult täiendawaks tegewuseks weksli maksmiseks ettenäitamisele weksliomaniku enese poolt. Sellepärast ei ole mingisugust kahtlust, et weksel notariuse poolt säälsamas weksliandjale ettenäidatud peab saama, kus ta weksliomaniku poolt ette sai näidatud ja notarius võib ainult seda nõuda, milles weksliomanik § 45 põhjal õigustatud on, s. o. weksli summa ilma protsentideta.

Wormiliselt läheb weksli maksmiseks ettenäitamine weksliomaniku ja notariuse poolt selles tükis lahku, et weksliomanik weksli enese (§ 40) ette peab

näitama, kuna notarius wekslit ennast ei ole kohustatud ette näitama, vaid ainult maksmist nõuab.

Weksli äramaksmise nõudmisega on notarius kohustatud niisama, nagu weksli äramaksmiseks ettenäitamise, weksliandja ehk selle iseäralise maksja poole pöörama.

On weksel äramaksmiseks iseäralisele maksjale ette näidatud, siis ei pruugi seda enam weksliandja ees korrata, sedaiseäralist wahekorda silmas pidades, mis weksliandja ja weksli iseäralise maksja wahel seaduse järele olemas on.

Tingimata tarwiliseks nõudmiseks, et wekselt protes-terida wõiks, on asjaolu, et maks kuni järgmise päewa kella kolmeks, pärast sellekohase notariuse nõudmise awal- dust, ei järgneks.

Kui weksli äramaksmine seaduses määratud ajal järg- neb, siis kaob sellega ka protesterimisel igasugune mõte ja weksli eest wõib ainult, nagu iga teiseigi protesterimata weksli eest, mis weel notariuse kätte pole wiidud, weksli summa ilma protsentideta nõuda. Lisaks tuleb ainult kulude katmine, mis notariusel teadaandmise kaudu kanda on olnud.

69. Weksli protesterimise akt peab kõige hiljem protestile järgnewal päewal lõpulikult walmis tehtud saama ja peab eneses sisaldama: 1) weksli ära kirja, kui ka ära kirja kõigist tema pääl olewatest märkustest ja pääl- kirjadest; 2) selle isiku nimetuse, kelle jaoks proteste- rimine toime saadeti, kui ka isiku nime, kelle wastu protesterimine ette on wõetud (§ 68, p. 2); 3) seletuse, et isikule, kelle wastu protesterimine ette wõetud (§ 68, p. 2), notariuse poolt see nõudmine ette on pandud, ehk et sarnast nõudmist wõimalik

ei olnud awaldada ja missuguste põhjuste pärast nimelt; 4) tähendus selle kohta, missugune wastus teadaandmisele järgnes, wõi et sarnast wastust üleüldse ei järgnenud; 5) tähenduse, kus kohal ja mil ajal (aasta, kuu ja kuupäew) nõudmine sai awaldatud, wõi selgus, et nõudmist wõimalik ei olnud awaldada; 6) tähenduse weksli protesterimise aja (aasta, kuu ja kuupäew) kohta (§ 68, p. 3) ja 7) notariuse ehk tema asetäitja allkirja ühes pitsoriga.

Et weksli protesterimine ja protesterimise akti kokkuseadmine notariuse ametikohuste hulka käiwad, siis wõib tema käest nende kohuste täitmist ainult äripäewal nõuda. Sellepärast jääb üks wõi teine nendest tegewustest, mis pühapäewa pääle juhtub langema, järgmise äripäewa pääle.

70. Protesterimise akt kantakse sõnasõnalt protesterimiste awaldamiste korra järele iseäralisesse raamatusse ja antakse pärast seda, kui tema pääle üles on tähendatud, et kulud, mis protesterimisega ühenduses, ära on tasutud, ühes weksliga sellele isikule kätte, kelle nõudmise pääle protesterimine ette wõeti. Weksli enese pääle teeb notarius märkuse, mil ajal protesterimise akt walmis sai, ja märgib sinna ka numbri üles, mille all protesterimise akt sellekohasesse ülewalmimetatud raamatusse on kantud.

Weksli protesterimise akt kantakse selleks iseäralisesse raamatusse, et weksliomanik protesterimise akti ära kaotamise korral selle ära kirja wõiks saada.

71. Kui weksli äramaksmise nõudmine mitmele weksliandjale ehk nende poolt määratud maksjatele ettenäidatud peab saama, siis wõib protesterimist kõigi nende wastu ühisesse akti üles tähendada.

72. Selsamal ajal, kui weksli protesteerimist, mittemaksmise pärast, toimetatakse, on notarius kohustatud sellekohase kirjaliku teadaandmise neile weksli läbi kohustatud isikutele saatma, kelle adressid weksli pääle üles on tähendatud ehk notariusele teada on, ehk temale isiku poolt, kes weksli protesteerimist nõudis, teada saiwad antud. Nende teadaandmistega ühenduses olewad kulud arwatakse protesteerimise kulude hulka.

Seadus ei tee mitte kohuseks, ei notariusele, ega ka weksliomanikule, et nad isikute elukoha, kes weksli järele kohustatud, üles peaks otsima. Kohustatud on notarius ainult siis weksli järele kohustatud isikutele weksli protesteerimisest teatama, kui adressid weksli pääle üles on tähendatud, notariusele teada on, ehk isiku poolt, kes weksli protesteerimist nõudis, selleks notariusele teada on antud.

Neijas päättikk.

Kohtuliku nõudmise sisseandmise tähtaegadest lihtweksli järele.

73. Kohtulik nõudmine weksli järele võib sisseantud saada weksliomaniku poolt weksliandja wastu wiie aasta jooksul, maksu tähtpäewa kätte jõudmisest alates ja päälekirjutajate kui ka wastutajate wastu, aasta jooksul, weksli protesteerimise päewast, mittemaksmise pärast, alates.

Käesolew paragraf käib weksliomaniku nõudmise kohta kõikide weksliwõlgnikkude käest, s. o. weksliandjalt, päälekirjutajatelt ja päälekirjutajate eest wastutajatelt, maha arwatud weksliandja eest wastutaja.

Iseäralise maksja, kui veksliajärele mitte kohustatud isiku vastu, ei ole kohtuliku nõudmise sisseandmine lubatud.

Sõna „veksliomanik“ tuleb nõudmiste sisseandmise järele, nõudmise iseloomu järele otsustades, kahes mõttes mõista:

Päalekirjutajate ja nende eest vastutajate vastu nõudmise sisseandmise korral tuleb veksliaomaniku all, nagu see §§ 73 ja 75 mõttest selgub, isikut mõista, kes veksliaomanikuks edasiandwa päälkirja läbi on saanud.

Weksliandja vastu nõudmise sisseandmise korral tuleb aga „veksliomaniku“ all pääle ülewalpool ettetoodud isikute ka neid isikuid mõista, kes regressi õiguse põhjal veksliaomaniku õigustesse on astunud, nagu päalekirjutajad, wastutajad (§ 50) ja wahemehed (§ 64).

Nõudmine veksliaomaniku vastu wõib wiie aasta jooksul, veksliaaramaksmise tähtaja kättejõudmisest alates, sisse antud saada.

Protesterimise silmapilgul ei ole järjekult mingit tähtsust nõudmise kohtusse sisseandmise iganemise kohta, waid iganemine selles paragrafis äratähendatud kohtuliku nõudmise sisseandmise kohta hakkab vekslimaksmise tähtpäewast, mis §§ 37 ja 38 üles on tähendatud. Iganemine nende wekslite juures, milles tähtaeg sõnadega „ettenäitamise pääle“, ära on tähendatud, algab päewast pääle, millal 12 kuud vekslia wäljaandmisest täis sai.

Wastutaja wastutab niisamuti kui isik, kelle eest ta wastutuse oma pääle on wõtnud, ütleb praeguse seadluste kogu § 59, kuid kohtuliku nõudmise sisseandmise juures on see määrus täielikult ainult päalekirjutajate eest wastutajate kohta maksew.

Weksliandja eest wastutajate vastu wõib, nagu Walitsew Senat 24. weebruaril 1911. a. Jerusalski asjas seletanud, kolme aasta jooksul, weksli tähtaja kättejõudmistest alates, sisseantud saada.

Päälekirjutajate vastu iganeb nõudmine aasta jooksul ära, kus juures aega weksli protesterimise päewast alates arwatakse.

Kohtulikku nõudmist wõib ühe korraga nii hästi päälekirjutaja kui ka tema eest wastutaja vastu sisse anda, kus juures palwe nii tuleb wormulerida, et õigus antaks wekslisumma siis wastutaja käest sisse nõuda, kui päälekirjutaja käest wõlgnewat summa kätte ei saa.

74. Päälekirjutaja, kes weksli kinni on maksnud, wõib kohtuliku nõudmise eelmiste wastutajate päale sisse anda, kuue kuu jooksul, sellest päewast alates, millal ta weksli ära maksis. Päälekirjutajal, kelle vastu sarnane nõudmine antud, on õigus oma nõudmistele kaitseks, eelmisi weksli järele kohustatud isikuid, kas kõiki, mõnda nendest, ehk ühte, kui kolmandat isikut, kohtu ette kutsuda lasta.

See paragraf määrab aja kindlaks, mille jooksul üks päälekirjutajatest regressi õiguse põhjal teistelt, temast eelpool seiswatelt päälekirjutajatelt weksli järele saada olevat summa wõib nõuda. See tähtaeg on täiesti iseseisew ja ei ripu kuidagi moodi eelmises § 73. määratud tähtaegadest ära, kus jutt tähtajast on, mille jooksul weksliomanik esimese päälekirjutaja vastu kohtulikku nõudmist wõib alata.

Äratähendatud kuuekuulise tähtaja alguseks on silmapilk, millal päälekirjutaja wekslisumma weksliomanikule ära maksis.

Seesamakuuekuuline tähtaeg on päälekirjutaja kohta ka siis maksew, kui päälekirjutaja wekslisumma mitte regressiõiguse põhjal kohustatud ei olnud ära maksma, waid kui ta weksli notariuse käest, sellekohase teadaandmise pääle (§ 53), wälja ostis.

75. Kui kolm aastat weksli maksu tähtpäewa kättejõudmisest mööda on läinud, siis ei ole kohtulikkude nõudmiste sisseandmine päälekirjutajate wahel ja wastutajate wastu enam lubatud.

See paragraf määrab kolmeaastase tähtaja selleks, et wiimasel päälekirjutajatest, kes regressiõiguse põhjal kohustatud oli weksli järele wälja maksma, küllalt aega jätkuks nõudmist weksliandja wastu sisse anda. See kolmeaastane tähtaeg loetakse weksli tähtpäewa kättejõudmise ja mitte protesteerimise päewast, ega ka mitte sellest päewast, millal nõudja weksliomanikuks selle wäljaostmise läbi, regressiõiguse põhjal, sai.

Seesama kolmeaastane tähtaeg käib, nagu juba eelpool tähendatud, ka wastutajate kohta, weksliandja eest.

76. Paragrafides 73—75 tähendatud tähtaegade wältus ei jää milgi tingimistel peatama; ta saab ainult selleläbi takistatud, kui kohtulik nõudmine weksli järele sisse on antud ehk kui sellekohane nõudmine konkursi korra järele ette on toodud ja ka siis ainult selle isiku kohta, kelle wastu kohtulik nõudmine ehk tähendatud konkursi nõudmine sisse on antud. Kohtuliku nõudmise ehk konkursi nõudmisega ühejõuline on kolmanda isiku kohtu ette kutsumine (§ 74) kostja poolt, mille juures tähtaja

wälde, regressi õigust tarwitada, sellest silmapilgust algab, kui tema kohta tehtud kohtuotsus seadusliku jõuu sisse astub.

Põhjused, mille pärast tähtaja wältamine kodanlise seaduse määruste põhjal, meil Kohaliku Eraseaduse III kõite (§ 3625) põhjal, seisma jääwad, ei puutu mitte wor-milisesse wekslite seadusesse. Sellest silmapilgust aga alates, millal kohtulik nõudmine weksli põhjal alganud on, jääb aja wältus üleüldisse kodanlise kohtupidamise korra määruste põhjal (§ 681) seisma.

Nii on siis, kui kõik põhjused kokku wõtta, mille põhjal wekslinõudmise tähtaja wältus seisma jääb, need järg-mised: 1) weksli põhjal kohtuliku nõud-mise sisseandmine; 2) teadaandmine, et weksli põhjal konkursist osa soowi-takse wõtta ja 3) palwe sisseandmine kohtusse, et üks, wõi mitu weksli läbi kohustatud isikutest kolmanda isi-kuna kohtu ette saaks kutsutud.

Üksigi teine põhjus ei takista täht-aegade wältust.

77. Tähtaja möödalaskmine, mis weksli läbi kohustatud isikute wastu kohtuliku nõudmise sisse-andmiseks määratud on, wabastab iseenesest kõigist kohustustest need isikud, kelle kohta tähtaeg mööda on lastud minna.

Selle paragrafi põhjal ei saa mitte üksnes päälekirjutajad ja wastutajad tähtaja möödaminemise järele oma wastutusest ja kohustustest, weksli järele maksma, wabaks, waid ka weksli-

a n d j a. Pärast tähtaja möödaminemist ei saa nende käest enam nõuda ei wekslite seaduse, ei üleüldise kodanlise seaduse määruste põhjal, ega ka selle pääle toetades, nagu oleks weksliandja wõõral arwel rikkamaks saanud. —

Wiies päätükk.

Iseäralised määrused lihtwekslite kohta.

Esimene osa.

Ärakaotatud lihtwekslitest.

78. Kui weksel ära on kadunud, siis wõib tema ärakaotaja maksu kohale wastawat kohut paluda, et see weksliandjale ehk selle iseäralisele maksjale maksmise ära keelaks.

Kohus tuletab palujale meelde, et sarnasel korral, kui tema tõendused weksli kadumise kohta wõltsitud on, teda kaelakohtuline karistus ootab, waatab tema poolt ettetoodud seletuste tõelikkuse weksli kadumise kohta läbi ja teeb otsuseks, et weksli järele maksimine aasta wältusel, maksu tähtpäewa kätte jõudmisest arwates, seisma on pandud. Sarnastel kordadel, kus asi edasilükkamist ei kannata, teeb kohtu eesistuja oma wõimul otsuse, et ära-kaotatud weksli järele maksmist ei toimetataks, kus juures kohtu eesistuja neid määruseid silmas peab pidama, mis kodanlise kohtupidamise korra § § 598 ja 600 üles on tähendatud. Kohtuotsusest ehk eesistuja määrusest antakse weksliandjale ja tema iseäralisele maksjale teada.

Kodanlise kohtupidamise korra § § 598 ja 600 sisu on järgmine:

598. Sisseantud kohtulikkude nõudmiste kindlustamiseks wõib kohtu eesistuja oma wõimuga otsuse teha,

kui palwe sel ajal on awaldatud, millal kohtu istumist ei ole, ja kohtu eesistujale paluja seletustest selgub, et nõudmise kindlustamise tarwitusele wõtmine ajawiitmata peab sündima.

600. Kohtu eesistuja peab oma tegewust nõudmise kindlustamise tarwitusele wõtmise kohta kõige lähemal kohtu istumisel kohtule aru andma, kellest ära ripub, kas eesistuja tegewust kinnitada ehk ümber lükata.

Weksli omanikul, selle seadluste kogu § 23 mõttes, kelle käest weksel seadusewastaselt wälja on läinud, on õigus üleüldise kodanlise seaduse määruste põhjal wekslit selle käest tagasi nõuda, kes tema seadusewastasel wiisil on omandanud, kus juures tõenduste toomise mure, et uus weksliomanik seda seadusewastaselt on, täieliselt isiku pääl lasub, kes wekslit tagasi nõuab.

Sarnane weksli tagasinõudmine käib aga täieliselt ainult kodanlise seaduse määruste alla ja ei puutu sellepärast wekslite seadusesse. Sel korral aga, kui weksliomanik weksli ära on kaotanud ja ei tea, kes selle on omandanud, tuleb wekslite seaduse määruste põhjal talitada.

Weksli ärakaotamine wõib juhtuda niihästi enne tähtaja kätte jõudmist, kui ka pärast seda ja weksli kaotamisega wõib ühenduses seista weksliomaniku õiguste alalhoidmine niihästi weksliandja, kui ka päälekirjutajate ja wastutajate wastu.

Wekslite seaduses on aga ette nähtud ainult see wõimalus, kuidas weksliomanik, kes weksli ära on kaotanud, oma huwisid weksliandja wastu wõib kaitsta. See on ka täiesti arusaadaw ja loomulik, kui seda arwesse wõtta, et teiste, kaudselt weksli läbi kohustatud isikute kohustus weksli protesterimisega lahutamata ühenduses seisab, mille kordasaatmine aga ainult siis wõimalik on, kui weksel originalis saadawal on (§ 68 p. 1).

On weksel pärast protesterimist ära kaotatud, siis on küll weksli sisu ja päälkirjad täieliselt protesterimise aktis (69, p. 1) ja sellekohases notariuse raamatus (§ 70) olemas, kuid sellest hoolimata ei saa päälekirjutajate ja wastutajate pääle kohtulikku nõudmist tõsta, sest et wiimased ainult weksli järele ja mitte protesterimise akti järele kohustatud maksuma on (§ 52 ja 59).

Ka weksliandja ja tema iseäraline maksja on kohustatud ainult siis maksuma, kui neile weksel wahetuseks wastu antakse (§ 47) ja sellepärast on ka nende wastu kohtuliku nõudmise sisseandmine, ainult protesterimiseakti põhjal, täiesti mõtteta, ja määrused, mis wekslite seaduses weksli kaotamise kohta üles on wõetud, on nii siis pääasjalikult selleks, et ära kaotatud weksli järele weksliandja ehk tema iseäralise maksja poolt maksmist ette ei wõetaks.

See eesmärk saadakse kätte kahel teel. E s i t e k s selle läbi, et kohus kõigi nende ettekutsumise läbi, kes wekslile päälekirjutajaks on, ja nende ülekuulamise kaudu kindlaks teeb, et weksliandja tõsine weksliomanik on olnud, ja siis, kui teatawa aja jooksul keegi ennast üles ei anna, et tema wekslikaotaja käest wekselt seaduslikul teel oleks omandanud, saab wiimasele õigus antud kaotatud weksli põhjal kodanlise seaduse määruste põhjal nõuda.

T e i s e k s keelatakse teatud aja jooksul weksli järele, mille kohta teadaandmine on tulnud, et ta ära on kaotatud, maksmine ära, näidaku teda maksmiseks ette kes tahes. Ettenäitajale on aga wõimalus jäetud otsekohe asja kohtu teel selgitada ja tõeks teha lasta, et ta mitte wekslit warastanud ei ole, waid seaduslikul teel isiku käest on omandanud, kes teatas, et ta weksli ära on kaotanud.

E s i m e n e n e n d e s t s ü s t e m i d e s t on Saksamaa wekslite seadusest (§ 73) üle wõetud ja on Weneriigis ainult Baltimaal tarwitusel (Kod. Kohtupid. Kord §§ 2054—2093).

Teine nendest süstemidest oli Weneriigis juba endise wekslite seaduse ajal (§§ 99—102) maksew ja on ka praeguses wekslite seaduses alale jäetud.

Kui nüüd küsida, missugused tagajärjed sellel on, kui weksliandja sellest hoolimata, et kohus weksli järele maksmise seisma jättis, ometigi weksli ette näitajale weksli põhjal saada olewa summa wälja andis, siis tuleb sellele § 81 mõtte põhjal wastata, et weksliandja isiku ees, kes teatas, et ta weksli ära on kaotanud, ainult siis maksmise eest wastutab, mis ta mitte õigele weksliomanikule on maksnud, kui tähendatud isik oma õigused § 81 määratud korras kindlaks teeb.

Nii siis, maksmine iseenesest, kohtu keelust hoolimata, ei anna isikule, kes teatas, et ta weksli ära on kaotanud, weel mingisuguseid õiguseid weksliandja käest teisekordset wekslisumma maksmist nõuda ja sarnane maksmine ei wabasta ainult siis weksliandjat wekslikohustustest, kui isik, kes teatas, et ta weksli ära on kaotanud, kohtulikult selgeks teeb, kohtulikunõudmise awaldamisel läbi isiku wastu, kes weksliandja käest maksu sai, et sellel maksusaamiseks mitte õigus ei olnud. Kohtulikunõudmine isiku poolt, kes teatab, et ta weksli ära on kaotanud, leiab kohtu poolt ainult siis alles tähelepanemist, kui kõik wormilised nõudmised, mis §§ 78—81 ülestähendatud, täidetud on. Sellest üksinda, kui weksliandja üles tunnistab, et ta weksli järele wõlgneb, on wähe.

Isik, kes waleteate sellekohta on andnud, nagu oleks ta weksli ära kaotanud, wõetakse 27 mail 1902 aastal kõige kõrgemalt poolt kinnitatud Riiginõukogu otsuse põhjal Rahukohtu Nuhtluse seaduse § 176 järele kaelakohtu-

lisele wastutusele ja karistatakse wangistusega ühest kuni kaheksa kuuni.

79. Kui kohtu poolt weksli järele maksmine seisma on pandud, siis võib weksliandja ehk tema iseäralise maksja tähtaja kätte jõudmise järele weksli põhjal saada olewa rahasumma sellesse kohtusse hoiule anda, kuhu teadaandmine on tulnud, et weksel ära on kadunud, teadaanja wastutuse pääle; ka kulud jääwad wiimase kanda.

Raha kohtusse sisse maksmine, selle paragrafi põhjal, loetakse iseäraliseks weksli ära maksmise wiisiks ja ei mitte ainult wastutuse oma olade päält ära weeretamiseks, millest § 48 jutt on.

80. Kui pärast kohtu poolt maksmise ära keelamist weksliomanik ilmub, siis määrab kohus isikule, kelle teadaandmise pääle weksli järele maksmine seisma sai pandud, tähtaja, mille jooksul ta kohtuliku nõudmise weksli oma kätte saamiseks sisse peab andma ja kui määratud tähtaja jooksul nõudmist sisse ei ole antud, siis muudab kohus oma otsuse enne aastase tähtaja möödaminemist (§ 78). Weksliomanikul, kui weksel ära kaotatuks wälja on kuulutatud, on õigus, ilma tähendatud palwe sisse andmata, kohtulikku nõudmist isiku wastu, kes weksli kaotatuks wälja on kuulutanud, sisse anda.

Selle paragrafi kohta käiwad seletused on juba § 78 all ette toodud.

81. Palwest, et ära kaotatud weksli järele ei makstaks, eraldatult, võib isik, kes sellekohase palwe awaldanud, kohast kohut (§ 78) paluda, et temale

lubatakse sarnase vekslie eest maksu kätte saada. Kohus otsustab, sel korral, kui vekslie eest wõlgnew summa vekslieandja ehk selle iseäralise maksja poolt (§ 79) kohtusse hoiule on antud ja ta vekslie kaotaja palwe, mis vekslie maksu kättesaamise kohta sisse on antud, tähelepanemise wääriliseks on tunnistanud ja sel korral, kui vekslieandja ehk selle iseäraline maksja mitte tähendatud summa hoiule ei pane, aga kohus pärast wiimaste kohtusse ette kutsumist ja ülekuulamist kindlale arwamisele tuleb, et ära kaotatud wexsel tõesti wälja oli antud ja vekslieandja ehk selle iseäraline maksja vekslie eest wõlgnewa summa siis hoiule paneb, wõib vekslie ära kaotajale luba anda maksu tema eest kätte saada, kuid ustawa kindlustuse all, kas sularahas, riigipanga piletitel, walitsuse wäärtpaberitel ehk wäärtpaberitel, mis walitsuse poolt kindlustatud on. See kindlustus antakse tagasi, kui wiie aasta jooksul, vekslie tähtaja kättejõudmisest arwates, vekslie äramaksmise kohta mingit nõudmist teiste isikute poolt ette ei tooda.

See paragraf näeb kaks wõimalust ette:

1) vekslie kaotaja nõuab kohtu poolt, et maksmine kaotatud vekslie järele seisma saaks pandud, mille tagajärjeks see on, et vekslieandja vekslie tähtaja kättejõudmise pääle raha kohtusse hoiule annab ja

2) vekslie kaotaja ei nõua üleüldse, et maksmine kaotatud vekslie järele seisma saab pandud, waid nõuab otsekohe (muidugi pärast vekslie tähtaja kättejõudmist), et temale kaotatud vekslie järele saada olew rahasumma wälja makstaks.

Kohtu otsus weksli kaotajale raha väljamaksmise kohta antakse mõlemal juhtumisel, kui kaks järgnevat tingimist täidetud on: 1) wabatahtlik raha kohtusse hoiule andmine weksliandja ehk selle iseäralise maksja poolt ja 2) ustawa kindlustuse kohtusse sissemaksmine kaotatud weksli omaniku poolt.

Weksliandja on kohustatud maksuma ainult sel korral, kui talle weksel vastu antakse (§ 47) ja selle pärast ei saa kohtulikult teel tema käest weksliseaduse põhjal mitte kaotatud weksli põhjal maksmist nõuda. Kui aga weksliandja ei salga, et tema kaotajale tõesti weksli välja on andnud, siis võib kaotaja weksli järele saada olevat summa weksliandja käest üleüldise kodanlise seaduse määruste põhjal nõuda.

Teine osa.

Wäljamaa ja kohaliste seaduste tarwitamisest.

82. Wäljamaalase õigus, weksli kohustustesse astuda, otsustatakse selle riigi seaduste põhjal, kelle alam ta on. Wäljamaalane, kellel sarnast õigust oma riigi seaduste põhjal ei ole, wastutab sellest hoolimata, nende wekslite eest, mis ta Weneriigis välja on andnud, kui ta Wenemaa wekslite seaduse põhjal õigustatud on wekslikohustusi oma päale wõtma.

83. Weksli kokkuseadmise, kui ka tema päale tehtud päälkirjade wormi nõudmised otsustatakse selle maa seaduste järele, kus weksel kokku on seatud. Kui aga selgub, et weksel, mis wäljamaal Wene alama ehk wäljamaalase poolt kokku on seatud ja välja antud, kui ka sääal temale päälkirjasid on tehtud, ja need praeguse wekslite seaduse määruste nõudeid

täidawad, siis ei wõi see asjaolu weel üksinda, et nad wäljamaa seaduse nõudeid ei täida, põhjuseks olla, et Wenemaal seda wekselt seaduse nõuete wastaseks tunnistada.

84. Tegewuste toimetamine wõõra riigi maades, neis asjus, mis selleks tarwilikud on, et wekslis asuwaid õiguseid täide saata, ehk alal hoida, otsustatakse selle riigi seaduste põhjal, mille all maa, kus tegewus sünnib, asub.

Walitsewa Senati seletuste järele tuleb otsustada, et wekslite põhjal nõudmise tähtaja wältus selle riigi seaduste järele iganeb, kus wekslikohustus oma alguse on saanud, s. o. kus weksel on wälja antud ehk edasiandwa kui ka wolituspäälkirja kaudu edasi on antud. (Wal. Sen. Kod. Kass. Dep. seletused 900/57, 902/4 90/12).

85. Määrustel, mis §§ 85—84 asetatud, on sellekohane jõud ka Soome Suurwürstiriigi ja Poola kuningriigi kubermangude kohta, kus juures Soome Suurwürstiriigi kohta ka neid määruseid tuleb tarwitada, mis § 46 üles on wõetud.

Teine jagu.

Käsuwekslitest.

Esimene päätükk.

Käsuwekslite kokkuseadmisest ja käigust.

Esimene osa.

Käsuwekslite kokkuseadmisest.

86. Käsuweksel kirjutatakse sellekohasele stempelepaberile ja peab eneses sisaldama: 1) weksli kokkuseadmise koha ja aja (aasta, kuu ja kuupäew) nimetuse; 2) akti nimetuse tema kirja sees, sõnaga „weksel“ (tratta), aga kui ta mitte Wene keeles ei ole kirjutatud, siis kohase nimetusega selles keeles, milles weksel on kirjutatud; 3) weksli eest maksja (trassadi) nimetuse; 4) käsu, maksjale maksmist weksli järele toimetada; 5) weksli esimese omandaja nimetuse (§ 3 p. 4); 6) maksu alla tulewa rahasumma nimetuse; 7) maksu tähtaja nimetuse; 8) maksu koha ehk maksja elukoha nimetuse ja 9) weksliandja (trassandi) allkirja.

See paragraf sisaldab endas kahte liiki määrused. Ühed neist on niihästi lihtweksli kui ka käsuweksli kohta makswad ja on sellepärast määruste kordamiseks,

mis § 3 juba ette toodud. Teine osa on määruseid, mis lihtwekslite kohta mitte ei käi ja sellepärast siinkohal iseäralist selgitust nõuavad.

Käsuweksel peab eneses tingimata sisaldama „käsu, maksjale maksmist weksli järele toimetada“ (p. 4) ja see määrus on ühejõuline lihtwekslil asuwa määrusega, et weksliandja ennast weksli järele maksma kohustab (§ 3 p. 3).

Niisamasuguseks käsuweksli tingimata osaks on nõudmine, et isik nimetatud peab olema, kellele käsk antakse maksjaks (trassadiks) olla.

Blanko käsuwekslid, see on niisugused, kus esimene käsuweksli omandaja nimepidi ära pole tähendatud, waid selle asemelsõna „ettenäitajale“ seisab, ei ole lubatud.

87. Määrused lihtwekslite kokkuseadmise kohta, mis paragrafides 4—13 üles on tähendatud, on allpool äratähendatud muudatuste ja täiendustega ka käsuweksli kohta makswad:

1) Weksliandja võib iseennast esimeseks omandajaks määrata („weksel enese käsu pääle“), kui maksu tarwis teine koht on määratud; ta võib iseennast ka maksjaks määrata.

2) Wekslis võib mitu maksjat määrata.

3) Weksliandjal ei ole õigus maksjale tingiwaid käskusid anda, aga ei ole selle juures mitte keelatud tähendust selle kohta teha, et maksmist weksliandja teadaandmise pääle ette tuleb wõtta.

4) Wekslile üles tähendatud maksja elukoht loetakse ka weksli maksmise kohaks, kui mitte

weksliandja enne oma nime allakirjutust weksli enesel teist maksukohta ei ole määranud.

Lihtwekslid „enese käsu pääle“ on praeguse wekslite seaduse järele täiesti keelatud, kuna sellekohased käsuwekslid tingimisega, et maksmine teises kohas oleks määratud, lubatud on. Sarnase teise koha all tuleb mõista koht, mis weksliandja (mitte maksja) alalisest elukohast lahku läheks.

Määrus lihtwekslite kohta iseäralise maksja asjus (§ 8) on käsuwekslite kohta maksew.

88. Akti, mis ühte nendest nõudmistest ei täida, mis paragrafides 4, 5, 9—11, 13 ja 86, kui ka punkt 3, paragraf 87, üles on tähendatud, ei loeta mitte weksliks ja kõikidel sarnase akti pääle tehtud allkirjadel ja päälkirjadel ei ole weksli jõudu. Niisamuti ei ole ka weksli jõudu wekslipaberi allakirjutatud blangil, nii kaua, kui sarnane weksli blank weksli sisuga, paragraf 86, nõuete kohaselt täis täidetud ei ole.

Selles paragrafis on § 14 sisu, kohaste muudatustega, korratud ja sellepärast on tema kohta ka seletused makswad, mis § 14 all on toodud.

Teine osa.

Käsuwekslite välja- ja edasi-andmisest.

89. Määrused wekslite välja- ja edasiandmise kohta, mis paragrafides 15—22 üles on tähendatud, on ka käsuwekslite kohta makswad, kus juures paragrafis 17 üles tähendatud määrus weksliandja kohta ka weksli wastuwõtja kohta käib.

Seadus, et 15—22 paragrafi määrused ilma wäljawõteta ka käsuwekslite kohta makswad on, sünnitab wekslite seadusesse ülepääsemata wastolu. Nimelt ei saa § 21 toodud määrust päälekirjutuse kohta „ilma minu wastutuse“ esimese päälekirjutaja juures käsuwekslil sel korral tarwitada, kui käsuweksel „oma käsu pääle“ wälja on antud, sest et see § 103, p. 2. otsekoheste mõtte wastu käiks.

Kolmas osa.

Käsuwekslite omanikkudest ja nende wolinikkudest.

90. Määrused weksli omanikkudest ja nende wolinikkudest, mis paragrafides 23—26 üles on tähendatud, käiwad ka käsuwekslite kohta.

§ 89 järele käib kõik see, mis § 17 weksliandja kohta on üles pandud, ka weksli wastuwõtja kohta, s. o. kui käsuweksel weksli wastuwõtja kätte tagasi tuleb, siis ei muutu wiimane mitte weksliomanikuks, waid arwatakse, et weksel tema kätte kustutamiseks tagasi on tulnud. Nii tuleb siis siit järeldada, et sel korral, kui käsuweksel weksliandja kätte tagasi tuleb, siis wiimane weksliomanikuks sellesamas mõttes muutub, nagu seda lihtwekslil päälekirjutajad on, kelle kätte weksel tagasi on tulnud.

Seesama järeldus tuleb ka § 96 mõttest wälja, mille järele weksliwastuwõtja ka weksliandja ees kohustatud on.

Neljas osa.

Käsuwekslite wastuwõtmisest.

91. Igaüks, kelle käes weksel on, on õigus-
tatud teda maksjale wastuwõtmiseks (aktseptiks) ette näitama.

Weksli maksjale wastuwõtmiseks ettenäitaja käest ei nõuta ühtegi tõendust selle kohta, kas ta weksliomanik,

selle wolinik ehk keegi muu on. Ainukeseks tarwituseks, et weksli ettenäitajaks olla, on asjaolu, et weksel ettenäitaja käes oleks.

92. Weksli wastuwõtmiseks ettenäitamise juures tuleb järgnewaid aja ja koha kohta käiwaid määruseid tähele panna :

1) Weksel näidatakse wastuwõtmiseks selles kohas ette, mis maksja nimetuse juures wekslile üles on tähendatud, aga niisuguse tähenduse puudumise korral — wekslil tähendatud maksmise kohas. Laada-weksel näidatakse laada enese pääl ette.

2) Weksel võib wastuwõtmiseks igal ajal ettenäidatud saada; laadaweksel aga — mitte enne laada algust.

Weksli wastuwõtta võib ainult maksja (trassat) ja ei mitte iseäraline maksja (domiciliat).

Weksli wastuwõtmine ei ole mitte sarnaseks tingimiseks, mis möödapääsemata tarwiduseks oleks, sest et weksel maksmiseks maksu tähtaja kätte jõudmise korral ette pandud võib saada, ilma etta enne wastuwõtmiseks ette oleks näidatud.

93. Maksja võib weksli, kas terwes summas, ehk ühe osa tema summast maksmiseks wastu võtta. Ta võib omalt poolt iseäralise maksja määrata, kui ka koha wekslil kindlaks määrata, kus maksmine peab sündima, kui seda ehk teist juba weksliandja pole teinud.

Et seadus weksliwastuwõtjale (trassadile) luba annab oma poolt maksu-kohta kindlamalt äramäärata, kui ka iseäralist maksjat nimetada, sellega asub käsuweksli juures wastuwõtja täiesti sellele seisukohale, kus lihtweksli juures weksliandja on.

94. Weksli wastuwõtmine saab iseäralise sellekohase päälkirja läbi maksja allkirjaga, ehk ka ainult maksja allkirjaga, weksli esimese külje pääl, ära tähendatud.

Sel korral, kui weksli maksmiseks wastuwõtmine iseäralise sellekohase päälkirja läbi, mis wastuwõtja allkirja läbi kinnitatud, sünnib, tuleb wastuwõtmise päälkiri weksli tagumisele poolele kirjutada. Kui wastuwõtja weksli maksmiseks wastuwõtmise aga ainult oma nimega ära tähendab, siis tuleb see nimi weksli esimese poole pääle kirjutada.

95. Pääle summa kohta käiwa kitsenduse, mis paragraf 93 üles on tähendatud, loetakse kõik wastuwõtmise päälkirjas ette tulnud weksli sisust kõrwalekaldumiseks tehtud tingimised wastuwõtmise tagasilükkamiseks. Niisamuti arwatakse ka weksel, mille aktsepti päälkiri maha on tõmmatud, mitte wastuwõetuks. Aktsepti päälkirjas ettetulewad parandused peawad enne wastuwõtja allkirja äratähendatud olema.

Sel korral, kui wastuwõtja tingimised, mis ta wastuwõtwasse päälkirjasse üles on wõtnud, ise maha on tõmmanud, loetakse weksel wastuwõetuks. On aga keegi kolmas isik need tingimised maha tõmmanud, siis waadatakse selle kui weksli wõltsimise pääle.

96. Weksli wastuwõtmisega arwatakse, et maksja oma pääle on wõtnud kohustuse, seda summa ära tasuda, mille suuruses ta weksli wastu on wõtnud (§ 93). Ta on aktsepti põhjal ka weksliandja wastu kohustatud isikuks muutunud, aga temal enesel ei ole wiimase wastu weksli järele mingisugust õigust.

Aktsept astub wastuwõtja kohta weksliandja, kui ka teiste weksli läbi kohustatud isikute wastu jõusse, sellest

silmapilgust pääle, millal weksel trassadi käest ühes sellekohase aktsepti päälkirjaga isiku kätte tagasi jõuab, kes weksli wastuwõtmiseks ette näitas (§ 91).

97. Kui weksel kahekümmenelja tunni jooksul pärast ettenäitamist wastu ei saa wõetud ehk mitte täies summas wastu wõetakse, siis on weksliomanikul õigus wekslit mittewastuwõtmise pärast protesterida lasta ja ta omandab selle põhjal õiguse ennetähtajalist maksmist nõuda, kus juures määruseid silmas tuleb pidada, mis paragraf 100 üles on tähendatud.

Järeldustest, mis sellel on, kui wekslit wastu ei wõeta ja weksel selle põhjal protesteritakse, on § 100 all seletus.

98. Kui weksel pärast maksu tähtaja kättejõudmist wastu saab wõetud, siis wastutab wastuwõtja just niisamuti, nagu oleks ta weksli juba enne selle tähtaja kättejõudmist wastu wõtnud.

Sel korral, kui trassat pärast tähtaja kättejõudmist weksli wastu wõtab, mis protesterimata on jäetud, muutub ta ainult weksliandja ja weksliomaniku ees wastutawaks. On aga weksel tähtajal mittemaksmise pärast protesteritud, siis muutub wastuwõtja, olgugi et ta weksli alles pärast tähtaja möödaminemist wastu wõttis, ka päälekirjutajate ees kohustatud isikuks.

Teine päätükk.

Wastutamisest ja maksmisest käsuwekslite järele.

Esimene osa.

Wastutamisest käsuwekslite järele üleüldse.

99. Määrused, mis paragrafides 27—35 üles on tähendatud, käiwad järgnewate muudatustega ka käsuwekslite kohta:

1) Käsuweksli andja wastutab mitte üksnes maksmise eest (§ 27), waid ka weksli wastuwõtmise eest.

2) Kui weksel mitte wastu ei saanud wõetud ja protesterimata on jäetud, siis wastutab weksliandja selle weksli järele ühe aasta, weksli maksmise tähtaja kätte jõudmise päewast alates, weksli omaniku ees weksli summa suuruses, mis temal wiimasel maksu tähtaja kätte jõudmisel tasuda oli, siis aga wabaks saab, kui weksliandja tõeks teeb, et tema warandust weksliomaniku käes maksutähtajal weksli summa suuruses oli, ehk et wiimane temale mitte vähem kui weksli summa wõlgneb.

3) Määrust, mis paragrafis 35 üles on tähendatud, ei tarwitata neil juhtumistel mitte, mis selle paragrafi punkt 2. nimetatud on.

Wastutus mitte üksnes weksli maksmise, waid ka tema wastuwõtmise eest trassadi poolt, lasub pääle weksliandja ka päälekirjutajate pääl.

Selle kohustuse pääl seisabki weksliomaniku õigus, sel korral, kui trassat wekslit wastu ei wõta, ennetähtajalist maksmist mitte üksnes weksliandja, waid ka päälekirjutajate käest nõuda (§ 100, p. 1).

Weksli wastuwõtja on kohustatud ainult selle summa suuruses maksuma, milles ta weksli wastu on wõtnud (§§ 93 ja 96). Järjekult ulatab tema kohustus mitte terwesse weksli summasse, waid ainult sellesse osasse, mille suuruses ta weksli (aktsepterinud) wastuwõtnud on.

Weksliandja wastutab weksliomaniku ees ainult sel korral protesterimata jäetud weksli järele, kui see weksel trassadi poolt maksmiseks wastu pole wõetud. Nii on siis weksliandja wastutus ainult

kaudne ja tuleb siis järjekorrale, kui muidu ühtegi teist vekslit järele wastutawat isikut järele ei jääks.

Weksliandja wastu nõudmise pööramine, § 99 p. 2 põhjal, on nõudmine vekslit järele ja võib sellepärast ainult nende tõenduste läbi selgeks tehtud saada, mis vekslite järele nõudmise juures lubatud on. Nii võib asjaolu, et wksel trassadi poolt maksmiseks wastu pole wõetud, ainult protesterimise läbi tõendatud saada ja sarnasel korral, kui wksel mittewastuwõtmise pärast protesterimata on jäetud, võib weksliandja ennast sellega kaitsta, et ta näitab, et nõudmine vekslit põhjal mitteõiglaselt tema wastu on pööratud, sest tema on, nagu juba ülewalpool tähendatud, ainult siis kohustatud vekslit järele maksuma, kui trassat wkselt mitte wastu wõtnud pole.

Sarnasel korral, kui weksliomaniku käes weksliandja warandust nõuetawa wekslisumma suuruses on, ei ole weksliomanik mitte õigustatud weksliandja wastu nõudmist pöörama, waid võib wekslisumma tema käes olevast weksliandja warandusest ära katta. Selle juures tuleb aga silmas pidada, et weksliandja warandust weksliomaniku käes nii palju oleks, et wekslisumma täieliselt kaetud saaks ja see summa juba vekslit tähtaja kätte jõudmise silmapilgul weksliomaniku käes oleks.

Paragraf 34 tarwitamist käsuwekslite kohta tuleb nii mõista, et weksliandja sel korral, kui wksel tema kätte tagasi tuleb, õiguse kaotab, päalekirjutajate käest nõuda, aga vekslit wastuwõtja kohta jääb tal see õigus alles.

Teine osa.

Maksmisest käsuwekslite järele.

I. Ennetähtajalisest maksmisest käsuwekslite järele.

100. Määrused, mis paragrafis 36 üles on tähendatud, käiwad ka käsuwekslite kohta järgmiste täiendustega.

1) Kui weksel mittewastuwõtmises protesteeritud on, siis on weksliomanikul õigus (§ 97), ilma et maksu tähtaega ära ootama hakkaks, weksli järele kohustatud isikute käest tasu nõuda sellesamas korras, kui mittemaksmise puhul tähtajal, kus juures ka protesterimisega ühenduses olevad kulud ära tasutud peavad saama.

2) Isikul, kes ennetähtajalist maksmist toimetab, on õigus tema poolt väljamaksetawast summast kuus protsenti aasta kohta arwates kõige selle aja eest maha arwata, mis maksu tähtaja kätte jõudmiseni weel järele on jäänud.

3) Kui pärast mittewastuwõtmises weksli protesteerimist weksliomanik maksjat laseb weksli maksmiseks wastu wõtta, siis kaotab ta õiguse, maksmist enne tähtaega nõuda.

Õigus, enne tähtaja kätte jõudmist weksli äratasumist nõuda, tõuseb weksli wastuwõtmata jätmise pärast protesteerimise läbi, mida siis võib toimetada, kui weksli järele maksja wekslit maksmiseks üleüldse, ehk täies summas wastu ei wõta (§ 97).

Sellest määrusest on § 106 erand tehtud, mis wõimaluse awab, isikule, kes trassadina wekslit mitte wastu ei wõta, seda ühe wõi teise weksli läbi kohustatud isiku „auu eest“ wastu wõtta. Sarnane „auu eest“ wastuwõtmine on weksliomanikule kohustaw ja isik, kelle „auu eest“ weksel wastu wõetakse, ei etenda siin mingit osa — olgu see weksliandja ehk päälekirjutaja. Põikleb weksliomanik sarnase „auu eest“ wastuwõtmise eest kõrwale, siis kaotab ta sellega õiguse weksli järele enne tähtaega tasumist nõuda.

Selle paragrafi otsekohese mõiste järele on õigus ennetähtajalist tasu ainult sellel weksliomanikul nõuda, kes

weksli maksmiseks mittewastuwõtmise pärast protesterida on lasknud, kuid regressi õiguse määruseid silmas pidades võib oletada, et see õigus ka kõigil päälekirjutajatel on, kes weksli enne tähtaega ära on tasunud.

Ennetähtajalise maksmise nõudmise võimalus awaneb küll selle läbi, et weksel mittewastuwõtmises protesteritud sai, kuid selleks, et seda võimalust kohtulikult teoks teha, on weel tarwilik, et weksel ka selles protesteritud saaks, et tema järele ennetähtajalist maksmist mitte wabatahtlikult kätte pole saadud (§ 111 p. 3).

Ennetähtajaline wekslisumma äratasumine peab sellesamas korras sündima, nagu tasumine pärast tähtaja kättejõudmist ja sellest võib järeldada, et neid määruseid, mis wekslite seaduses maksu nõudmise kohta, pärast tähtaega, olemas on, ka maksu nõudmise kohta, enne tähtaega, läiendada võib.

Nii peab siis weksel, mis wastuwõtmata on jäetud, kõige päält trassadile enesele, ehk kui ta iseäralise maksja on määranud, siis sellele, maksmiseks ette näidatama, selles kohas, mis weksli järele maksmiseks on määratud või weksliandja poolt eraldi on nimetatud, kuid mitte selles kohas, mis eraldi weksli wastuwõtmise kohaks on määratud.

On weksel ainult ühes osas wastuwõtja poolt aktsepteritud, siis awaneb weksliomanikul võimalus seda osa, mis aktsepterimata või wastuwõtmata on jäetud, enne tähtaega nõuda, sellesamas korras, nagu siis, kui wekselt üleüldse wastu pole wõetud. —

II. Käsuwekslite maksu tähtaja kättejõudmisest.

101. Määrused, mis paragrafides 37—39 üles on tähendatud, käiwad ka käsuwekslite kohta järgnewate muudatustega, mis käsuwekslite kohta, täht-

ajaga ettenäitamise pääle, ehk nii mitme aja jooksul pärast ettenäitamist, puutuwad :

1) Weksel näidatakse maksjale wõi wastuwõtjale selles kohas ette, kus teda wastuwõtmiseks ettenäitama peab.

2) Ettenäitamise päew wõib tõendatud saada, kas iseäralise sellekohase märkuse läbi weksli pääl, ehk jälle aktsepti läbi, kus aktsepterimise päew ära tähendatud saab.

III. Maksu nõudmisest ja maksmisest käsuwekslite järele.

102. Määrused, mis paragrafides 40—48 tões on tähendatud, käiwad ka käsuwekslite kohta järgnewate muudatustega :

1) Weksel näidatakse maksmiseks ette maksjale (trassadile), aga kui wekslil iseäraline maksja on määratud, siis sellele wiimasele.

2) Paragraf 48 tähendatud weksliandja ehk tema aset täitwa maksja õigus weksli summa kohtusse hoiule anda, on ka wastuwõtjatel ja iseäralisel maksjal olemas.

Paragraf 48 põhjal on weksliandjal õigus weksliomaniku poolt mitte nõutud wekslisumma, ehk weksliandja poolt pakutud, aga weksliomaniku poolt mitte vastu wõetud ühte osa weksli järele saada olewast summast, kohtusse hoiule anda.

Seileie määruseie wastawait wõib ka aktseptant wõi weksli wastuwõtja aktsepteritud summa kohtusse hoiule anda, kui ta ka ainult ühe osa weksli summast aktsepteris.

Käsuwekslite järele mittemaksmise tagajärjedest.

103. Määrused, mis paragrafides 49—56 üles on wõetud, on ka käsuwekslite kohta järgnewate muudatustega makswad:

1) Weksliomanikul on õigus, pärast seda, kui ta weksli mittemaksmise pärast protesterida on lasknud, nende summade maksmist, mis paragraf 50 nimetatud on, wastuwõtja käest nõuda, aga regressi õiguse põhjal ka päalekirjutajatelt ja weksliandjalt.

2) Paragraf 51 üles tähendatud päälkirjal „ilma minu wastutusega“ ei ole mingit jõudu, kui ta weksliandja (trassandi) edasiandwas päälkirjas on tehtud, wekslil, mis „oma käsu pääle“ (§ 87, p. 1) wälja on antud.

3) Õigused, mis paragraf 52 päalekirjutajatele antud, on ka weksliandja päralt, kui ta weksli ära on tasunud.

4) Päalekirjutaja, kes weksli ära on maksnud, wõib neid summasid, mis paragraf 53 ära tähendatud, wastuwõtjalt, kui ka temast eelpool seiswatelt päalekirjutajatelt ja weksliandjalt nõuda. Neidsamu summasid wõib ka weksliandja weksli wastuwõtjalt nõuda, kui ta weksli ära on tasunud.

5) Weksli wastuwõtmise korral käib kõik see, mis paragraf 55 päalekirjutajate kohta on üteldud, ka weksliandja kohta, aga see, mis wiimase üle on üteldud, — wastuwõtja kohta. Kui aga weksel wastu wõtmata ja ka protesterimata on jäetud, siis jääb weksliandja weksliomaniku ees wastutawaks

määruste põhjal, mis paragraf 99, punkt 2 üles on tähendatud.

Paragraf 96 järele saab wastuwõtja ainult aktsepteritud summa suuruses kohustatud ja sellepärast wõiwad päälekirjutajad ja weksliandja tema käest ainult selle summa tasumist nõuda.

Wäljaostmise õigus § 54. määruste põhjal on käsuwekslil ka wastuwõtjal, kui weksli läbi kohustatud isikul, nagu see õigus lihtweksli järele ka weksliandjal on. Et aga weksli wäljaostja weksli järele saada olewa terve summa ühes seaduslikkude kuludega ära peab tasuma, siis ei saa wastuwõtja, kes ainult ühe osa wekslisummast aktsepteritud on, weksli wäljaostmise õigust mitte tarwitada.

Wäljaostmise õigust wõib ka ennetähtajalise weksli järele maksmise juures tarwitada.

Neljas osa.

Wastutajatest käsuwekslite järele.

104. Määrused, mis paragrafides 57—59 üles on tähendatud, käiwad ka käsuwekslite kohta selle muudatusega, et wastutus ka wastuwõtja eest antud wõib saada ja sel korral, kui wastutawas päälkirjas ära tähendatud pole, kelle eest ta antud on, loetakse wastutus wastuwõtja eest antuks.

Wastutus wõib ka „wastuwõtja“ eest antud saada, see tähendab seda, et wastutus maksja eest (trassat, kes wekslit maksmiseks wastu pole wõtnud) juba sellepärast wõimatu on, et wastutamine, kui kaudne kohustus, mis teistest kohustustest ära ripub, siis wõimatu on, kui pääkohustus puudub, nagu siis, kui maksja wekslit wastu pole wõtnud, sest et kohustus siin alles weksli maksmiseks wastuwõtmise silmapilgust algab.

Wastuwõtja all ei tule mitte üksnes trassati mõista, kes weksli maksmiseks wastu on wõtnud, waid igäühte,

kes weksli wastu on wõtnud, nagu seda ka „wastuwõtja auu eest“ on (§ 105).

Et wastutaja wastuwõtja eest wastutab, aga wastuwõtjaks ka niisugune trassat loetakse, kes ainult ühe osa wekslisummast aktsepterinud on, siis ei saa sel korral mitte § 58 määrust tarwitada, mille järele wastutus ainult terve weksli järele saada olewa summa eest wõib antud saada.

Küsimuse, kelle eest wastutus sel korral antuks tuleb lugeda, kui wastutus päälkirjas ära tähendatud pole, kelle eest ta antud on, aga trassat kui „wastutaja auu eest“ wekslit maksmiseks wastu ei wõta, jätab wekslite seadus selgitamata.

Wiies osa.

Wahemeestest käsuwekslite järele.

I. Wahemeestest käsuwekslite wastuwõtmise juures.

105. Wexsel, mida maksja wastu ei ole wõtnud, ehk mis ainult osalt wastu on wõetud, wõib terwes summas ehk wastuwõtmata jäetud osas kellegi teise isiku, kui wahemehe poolt, mõne päälekirjutaja, ehk weksliandja auu eest aktsepteritud saada, ükskõik, kas see isik wekslil enesel kellegi poolt nendest määratud sai, ehk jälle ise teada annab, et ta walmis on wekslit wastu wõtma.

106. Wexsliomanikul on õigus iga waheleastumist wastuwõtmise juures tagasi lükata. Kui aga maksja ise ettepaneku teeb, et wexsel terwes summas auu eest wastu saaks wõetud, siis ei ole wexsliomanikul mitte õigust seda ettepanekut tagasi lükata, ehk wastasel korral kaotab ta õiguse weksiit enne tähtaega maksmiseks ette näidata (§ 97).

Maksjal, keda wekslit auu eest mitte ei lastud wastu wõtta, on õigus nõuda, et tema pakkumise kohta, mida mitte wastu ei wõetud, protesterimise aktisse ehk selle lisasse märkus saaks tehtud.

107. Wastuwõtmine auu eest märgitakse wekslile sellekohase päälkirja läbi, wahemehe allkirjaga, üles, kus ka see isik, kelle auu eest weksel wastu on wõetud, ära saab tähendatud. Ei ole isik mitte ära tähendatud, siis loetakse, et weksel weksliandja auu eest wastu on wõetud.

108. Kui eksel wauu eest wastu on wõetud ja weksliomanik selle wastuwõtmise kohta oma nõuusolemist on awaldanud, siis kaotab ta paragraf 97 üles tähendatud õiguse, ennetähtjalist maksmist nõuda.

109. Wahemees, kes weksli auu eest wastu on wõtnud, wõtab oma pääle wastutuse kõikide nende isikute ees, kelle ees isik, kelle auu eest ta weksli wastu wõttis, wastutaw oli. Ta on kohustatud, kui talle määratud tähtaja jooksul (§ 110, punkt 3) weksel ette sai näidatud, weksli summa ühes kuue protsendiga aasta kohta arwates, maksu tähtpäewast alates, ja kuludega, mis protesterimisega ühenduses on, ära maksma ja kui ta seda mitte ei tee, siis wastutab ta selsamal mõõdul, nagu wastuwõtja, kes wekslit maksuks ettenäitamise korral ära ei tasu (§ 103, p. 1).

Weksliteseadus lubab päälekirjutajate ja weksliandja huwide kaitseks wahemeheks astumise weksli wastuwõtmise kohta nii hästi isikute poolt, kes eraldi wahemeesteks on määratud, kui ka kolmandate, kõrwalseiswate isikute poolt,

kes endid wahemeheks pakuwad ühe isiku auu eest, nende hulgast, kes regressi õiguse põhjal weksli läbi kohustatud on. Kuid mõlemad need wahemeheks astumise wiisid on weksliomaniku kohta mitte kohustawad, kui nad kõrwalseiswate isikute poolt on pakutud (§ 106) ja panewad ainult siis weksliomaniku pääle kohustuse wahemehi wastu wõtta, kui wahemehe pakkumise ettepanek maksja poolt, s. o. isiku poolt, kellega weksliomanik mõtles wekslikohustustesse astuda, tuleb.

Weksli wastuwõtmata jätmise trassadi poolt ei ole weel iseenesest tegewuseks, mille järele otsustada wõiks, et trassat weksliandja poolt antud käsku, weksli järele maksta, mitte ei täida, sest et weksel sellest hoolimata, et ta wastuwõtmata on jäetud, maksu tähtajal maksjale uuesti ettenäidatud peab saama (§ 102, p. 2)

Sellepärast on ka wahemeeste lubamine pääasjalikult selleks sisse seatud, et weksli läbi kohustatud isikute wastutust, ennetähtajalise maksmise asjus, ära hoida.

Auu eest weksli wastuwõtmise päalekirjutuse worm on samasugune, nagu aktsepterimise päälkirja worm seda üleüldse on (§ 94).

Wahemehe wastutuse suurus on § 60 kindlaks määratud, kus juures aga tema wastutus sel korral, kui ta wabatahtlikult wahemeheks on hakanud, weel suureneb ja wastuwõtja wastutusega ühetaoline on (§ 103, p. 1 §§ 50 ja 53).

II. Wahemeestest käsuwekslite maksmise juures.

110. Määrused, mis paragrafides 60—66 üles on tähendatud, käiwad järgnewate täiendustega ka käsuwekslite kohta:

1) Wahemees maksmiseks wõib määratud saada mitte üksnes päalekirjutaja, waid ka weksliandja poolt (§ 60).

2) Weksel wõib wahemehe poolt ka weksliandja auu eest äratasutud saada.

3) Kui wekslil aktsept on, wahemehe poolt auu eest, siis peab weksel protesterimisele järgnewa äripäewa jooksul ühes protesterimise aktiga maksmiseks ette näidatama, selleks, et sel korral, kui ta wekslit äramaksmast tõrgub, see sündmus sellesama tähtaja jooksul protesterimise aktisse ehk selle lissasse üles saaks wõetud. Kui need toimetused tegemata on jäänud, siis saab wastuwõtja auu eest oma kohustest wabaks (§ 109) ja weksliomanik kaotab wõimaluse regressi õiguse põhjal nende weksli läbi kohustatud isikute käest nõuda, kes selle läbi, kui maksmine auu eest ette oleks wõetud, wastutusest wabaks oleks saanud.

4) Kui auu eest maksmist auu eest wastuwõtja ja teised wahemehed pakuwad, siis on esimesel wiimaste ees eesõigus.

5) Wahemees, kes auu eest weksli ära on maksnud, astub weksliomaniku õigustesse isiku wastu, kelle auu eest ta weksli maksmise ette on wõtnud, aga ka selle isiku eelkäijate ja weksli wastuwõtja kohta.

6) Kui wahemees weksli wastu on wõtnud, isikut ära tähendades, kelle auu eest ta weksli wastuwõtnud on, siis ei nõuta weksli äramaksmise korral enam, et protesterimise aktisse üles saaks tähendatud, kelle eest maksmine on toimetatud.

Selle paragrafi määrused käiwad ka juhtumise kohta, kui weksel sellepärast protesteritud on, et ennetähtjalist maksmist kätte pole saadud.

Kolmas p  t  kk.

Käsuwekslite protesteerimisest.

111. M  rused protesteerimise kohta, mis paragrafidesse 67—72 üles wõetud, käiwad ka käsuwekslite kohta järgnewate täiendustega:

1) Maksu nõudmine pandakse notariuse poolt wekslis tähendatud maksjale (trassadile) ehk maksjatele (trassatidele), kui neid mitu tükki on, ehk nende poolt nimetatud ise  ralistele maksjatele, ette.

2) Protesteerimise akt peab eneses, kui weksli ärakiri ette näidatakse, sellest   rakirjutuse sisaldama, ühes tema pääle tehtud päälkirjade ja märkustega.

3) Weksli protesteerimine wastuwõtmata jätmises, protesteerimine maksu mitte k  ttesaamises enne tähtaega, niisamuti ka weksli protesteerimine weksli proowi mitte w  ljaandmises, mis wastuwõtmiseks oli saadetud ja protesteerimine teise proowi wastuwõtmata jätmises, ehk selle järele mittemaksmises, wõiwad kõik ühisesse protesteerimise aktisse üles tähendatud saada, kui need tegewused ühel ja selsamal päewal saiwad ette wõetud.

See paragraf täiendab     67—72 m  ruseid ja sellepärast ei ole kahtlust, olgugi et siin ainult weksli maksjale ettenäitamist nõutakse, et weksel    68 p. 2. põhjal ka iseäralisele maksjale, kes weksliandja poolt on määratud, (   8) ettenäidatud peab saama.

Et teiste protesteerimise wiiside ja korra kohta, pääle protesteerimise mittemaksmise pärast, iseäralisi määruseid ei ole, siis tuleb ka teiste protesteerimiste ettew  tmise juures nendesamade määruste järele talitada.

Neljas päätükk.

Tähtaegadest kohtulikkude nõudmiste sisseandmiseks käsuwekslite järele.

112. Kohtulik nõudmine võib sisseantud saada wastuwõtja vastu wiie aasta jooksul, maksu tähtaja kättejõudmise päewast arwates, päalekirjutajate, wastutajate ja weksliandja vastu — aasta jooksul, weksli mittemaksmise pärast, protesterimise päewast alates.

113. Tähtaeg, mis paragrafis 74. on määratud, käib ka päalekirjutaja kohtuliku nõudmise kohta, kes weksli ära on maksnud, weksliandja vastu.

114. Määrused, mis paragrafides 75—77 üles on tähendatud, käiwad ka käsuwekslite kohta, selle täiendusega, et paragraf 75. asuw määrus ka weksliandja kohta käib.

Paragraf 112. ei ole ära tähendatud, kui pika aja jooksul kohtulikku nõudmist auu eest wastuwõtja vastu sisse võib anda, kes wahemehena oma pääle wõetud kohustusi (§ 109) tähtajaks (§ 110, p. 3) pole täitnud, kuid § 109 mõtte järele võib otsustada, et tema wastutus aasta, ja ei mitte wiie aasta pärast, ära iganeb.

Weksliandja eest wastutaja, käsuweksliil, wastutab niisamuti, nagu päalekirjutaja eest wastutaja lihtweksli järele wastutab.

Käsuweksli järele käib päalekirjutajatest eelpool seiswate isikute hulka, § 74 mõttes, ka weksliandja, kes sellepärast ka päalekirjutaja poolt kui kolmas isik kohtulikusse asjaajamisesse sissewõetud võib saada.

Wiies päätükk.

Iseäralised määrused käsuwekslite kohta.

Esimene osa.

Käsuwekslite proowidest ¹⁾ ja ärakirjadest ²⁾

I. Käsuwekslite proowidest.

115. Käsuweksel wõib esimese omandaja nõudmise pääle mitmes eksemplaris kokku seatud saada, mis kõik ühesuguse sisuga peawad olema ja mis proowideks kutsutakse. Igalühel nendest peab üles tähendatud olema, mitmes ta arwu poolest on (esimene, teine, kolmas jne.); wastasel korral loetakse iga proow iseseiswaks wekslik.

116. Kui maksmine ühe proowi järele, mitme hulgast, juba ära on toimetatud, siis kaotawad teised sellega oma jõuu. Wastuwõtja aga, kes mitme ühe ja sellesama weksli proowi pääle aktsepti on teinud, wastutab oma aktseptide järele ka proowide ees, mis maksmise korral tagasi ei saanud antud ja saab ainult siis nende järele wastutamisest wabaks, kui ta tõeks teeb, et aktseptieritud proowi omanik aktsepti ka teise proowi pääle sai, ehk ta sel korral, kui proowi sai, teadis, et aktsept ekslikult mitme proowi pääle on antud. Niisamuti wastutab ka päälekirjutaja, kes ühe ja sellesama weksli mitu proowi mitmele isikule edasi andis, kui ka hilisemad proowidele pääle kirjutajad, kes oma päälekirjutuste põhjal proowide eest wastutawad, mis maksmise juures tagasi ei saanud antud.

1) proow — образецъ.

2) ära kiri — копія.

117. Kes ühe weksli proowi wastuwõtmise tarwis ettenäitamiseks on saanud, peab teiste proowide pääle üles tähendama, kelle käes wastuwõtmiseks saadetud proow hoiul on. Niisuguse märkuse tegemata jätmise läbi ei kaota saatja kätte jäänud proowid mitte weksli wäärtust.

118. Selle proowi omanikul, kus teise proowi hoidja üles on tähendatud, mis wastuwõtmiseks saadetud, on õigus hoidja käest tema käes olewat proowi kätte nõuda ja kui ta seda mitte ei saa, siis wõib ta selle kohta protesterimise ette wõtta.

119. Selle proowi omanikul, millele juba weksli päälkirjad üles on märgitud, on regressi nõudmise õigus, kui ta protesterimise läbi kindlaks teeb: 1) et wastuwõtmiseks saadetud proow temale hoidja poolt mitte tagasi ei ole antud ja 2) et tema käes olewa proowi järele ei wastuwõtmist, ega ka maksmist ei ole järgnenud.

Kõik weksliproowid on kokkuwõttes siiski üksainus weksel, mis selleks mitmes eksemplaris on walmistatud, 1) etsel korral, kui üks eksemplar wastuwõtmiseks on saadetud, teine eksemplar päälekirjutuste läbi ühelt isikult teise kätte edasiminemise läbi tegewuses wõiks olla ja 2) sellepärast, et ühe proowi ärakadumise korral wõimalik oleks maksmist teise proowi järele toimetada.

Sellepärast seatakse ka käsuweksel harilikult kolmes eksemplaris kokku; üks maksmiseks wastuwõtmiseks ettenäitamisele saatmiseks, teine päälkirjade kaudu edasiandmiseks ja kolmas — tagawaraks selle juhtumise tarwis, kui mõni eksemplaridest ära kaob.

Weksli proowidel peab kindlasti ära tähendatud olema, mitmes proow keegi arwu poolest on, ehk muidu loetakse kõik proowid iseseiswateks weksliteks.

Õigus nõuda, et weksel mitmes eksemplaris saaks wälja antud, on ainult esimesel omandajal ja ainult siis, kui wäljaantawa weksli sisus tähendus seisab, et see esimene weksli eksemplar on.

Kõik weksli proowid peawad weksliandja poolt kokkuseatud ja wäljaantud olema, see tähendab, igal weksli proowi eksemplaril peab weksliandja wõi tema seadusliku woli- niku allkiri olema.

Kui maks ühe proowijärele ära on toi- metatud, siis kaotawad sellega kõik teised oma wäärtuse.

II. Käsuwekslite ära kirjadest.

120. Käsuwekslist wõib ära kirja teha, mis eneses sisaldama peab täielise ära kirjutuse wekslist ja kõiki- dest tema pääl olewatest allkirjadest, päälkirjadest ja märkustest, täiendusega ära kirjutuse lõpul, sõnadega „siiamani ära kiri“, ehk mõne teise sellesarnase ütelse juurdelisamise läbi.

121. Ära kirjale peab ka üles tähendatud olema, kelle käes weksli alguskiri hoiul on. Niisuguse märkuse tegemata jätmise läbi ei kaota aga ära kiri mitte oma weksli jõudu.

122. Weksli ära kirjale wõib uusi päälekirjutusi teha, edasiandwate, wolitus- ja wastutawate pääle- kirjutuste kujul. Ära kirjale wõib ka märkus selle kohta tehtud saada, et weksel päälekirjutaja auu eest, kes ära kirjal nimetatud, wastu on wõetud ja kui

märkuses mitte ei ole ära tähendatud, kelle auu eest weksel wastu on wõetud, siis loetakse, et weksel esimese päälekirjutaja auu eest wastu on wõetud.

123. Weksli ära kirja omanik, millel üks wõi mitu alguskirjas olewat edasiandwat päälekirja olemas, on õigustatud isikult, kelle käes weksli alguskiri on, seda wälja nõudma ja kui ta seda mitte ei saa, siis wõib ta selle kohta protesterimise ette wõtta.

124. Weksli ära kirja omanikul, kes protes-
terimise läbi kindlaks on teinud, et weksli alguskiri temale selle hoidja poolt wälja pole antud, on regressi õigus isikute wastu, kes selle weksli ära kirja pääle oma allkirjad on annud.

Weksli ära kirjad lähewad weksliproo-
widest selles tükis lahku, et nad ka weksli-
omaniku poolt walmistatud wõiwad olla ja
tarwis ei ole, et ära kirjal weksliandja allkiri
alguskirjas oleks.

Ärakiri wõib ainult päälekirjutuste kaudu edasiand-
miseks tarwitatud saada ja milgi tingimisel mitte trassa-
dile wastuwõtmiseks ettenäitamiseks, ega ka regressi õiguse
põhjal nõudmise awaldamiseks weksliandja ja nende pääle-
kirjutajate wastu, kelle päälekirjutuste alguskiri wekslil
enesel on.

Teine osa.

Ärakaotatud käsuwekslitest.

125. Määrused, mis paragrafides 78—81 üles on tähendatud, on ka käsuwekslite kohta selle täien-
dusega makswad, et weksli kaotaja palwed maksja, ehk wastuwõtja kohta wõiwad käia ja sel korral, kui weksli järele ka iseäraline maksja olemas on — siis selle wiimase kohta.

Käsuweksli ära kaotamine muutub selle läbi, et ta mitmes eksemplaris wõib valmistatud saada, vähem hädaohtlikuks, kui seda lihtwekslite kaotamine on. Muidugi on alale jäänud eksemplarist ainult siis kasu, kui maksja weel ära kaotatud proowi pääle oma aktsepti ei ole annud ja selle läbi selle proowi järele wastuwõtjaks ei ole muutunud.

K o l m a s o s a .

Wäljamaa ja kohalikkude seaduste tarwitamisest.

126. Määrused, mis wäljamaa ja kohalikkude seaduste tarwitamise kohta paragrafides 82—85² üles on tähendatud, käiwad ka lihtwekslite kohta.

Lisa § 1. juurde.

Eeskujulised wekslite ja päälkirjade wormid.¹⁾

I. Lihtweksli worm, tähtajaga kindla päewa pääle.

(§ 5. p. 1.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rbl. pääle.

2. jaanuaril 19.. aastal olen mina kohustatud selle weksli järele maksma Moskwa kaupmees Peeter Iwani p. Wasiljewile kakstuhat rubla. Smolenski kaupmees Sergei Iwani p. Petrow.

C.-Петербургъ, 24го ноября 19.. года. Вексель на 2000 руб.

2 января 19.. года по сему векселю повинень я заплатить Московскому купцу Петру Ивановичу Васильеву двѣ тысячи рублей. Смоленскій купецъ Сергѣй Ивановичъ Петровъ.

II. Lihtweksli worm, tähtajaga nii mitme aja pärast pääle kokkuseadmist.

(§ 5. p. 2.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rbl. pääle.

Tänasest päewast kolme kuu pärast olen mina kohustatud maksma osaühisusele „Wennad K. ja S. Iwanowid“ Moskwas, Punased read Nr. 8, kakstuhat rubla.

Peterburi kaupmees Iwan Sergei p. Mihailow.

1) Mitmesuguste aega- ja rahawõtivate sekelduste ärahoidmiseks, weksli kohtusse sisseandmise korral, on wekselt kasulikum Wene keeles kirjutada, mispärast siis wekslite ja päälkirjade wormidele ka Wene keeles ruumi on antud.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

Отъ сего числа черезъ три мѣсяца по сему векселю повинень я заплатить товариществу „Братья К. и С. Ивановы“ въ Москвѣ, Красные ряды № 8, двѣ тысячи рублей.

С.-Петербургскій купецъ Иванъ Сергѣевичъ Михайловъ.

III. Lihtweksli worm, tähtajaga ettenäitamise pääle.

(§ 5. p. 3.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Selle weksli ettenäitamise pääle olen mina kohustatud maksuma Moskwa kaupmees Peeter Iwani p. Wasiljewile kakstuhat rubla.

Peterburi kaupmees Iwan Sergei p. Stepanow.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

По предъявленію сего векселя повинень я заплатить Московскому купцу Петру Ивановичу Васильеву двѣ тысячи рублей.

С.-Петербургскій купецъ Иванъ Сергѣевичъ Степановъ.

IV. Lihtweksli worm, tähtajaga nii mitme aja pärast pääle ettenäitamist.

(§ 5. p. 4.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Kaks kuud pärast ettenäitamist olen mina kohustatud selle weksli järele maksuma Moskwa kaupmees Peeter Sergei p. Wasiljewile kaks tuhat rubla.

Wjasma kaupmees Ilja Sergei p. Spiridonow.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

Черезъ два мѣсяца по предъявленію по сему векселю повинень я заплатить Московскому купцу Петру Сергѣевичу Иванову двѣ тысячи рублей.

Вяземскій купецъ Илья Сергѣевичъ Спиридоновъ.

V. Lihtweksli worm, tähtajaga ettenäitamise pääle, iseäralise tähtajaga maksmiseks ettenäitamise tarwis.

(§ 6.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Ettenäitamise pääle $\frac{\text{kuni 1. weebruarini 19.. aastal}}{\text{nelja kuu jooksul}}$ olen mina selle weksli järele kohustatud maksuma Moskwa kaupmees Iwan Sergei p. Sergejewile kakstuhat rubla.

Samara kaupmees Aleksei Tihoni p. Prohorow.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

По предъявлению $\frac{\text{до 1 февраля 19.. года}}{\text{въ теченіе четырехъ мѣсяцевъ}}$ по сему векселю повиненъ я заплатить Московскому купцу Ивану Сергѣевичу Сергѣеву двѣ тысячи рублей.

Самарскій купецъ Алексѣй Тихоновичъ Прохоровъ.

VI. Lihtweksli worm, tähtajaga nii mitme aja pärast pääle ettenäitamist, ühes iseäralise tähtajaga ettenäitamise päewa ära-tähendamise tarwis.

(§ 6.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Kuus päewa pärast ettenäitamist $\frac{\text{kuni 1. weebruarini 19.. aastal}}{\text{nelja kuu jooksul}}$ olen mina kohustatud selle weksli järele maksuma Moskwa kaupmees Iwan Peetri p. Iwanowile kakstuhat rubla Jaroslawi linnas.

Röbinski kaupmees Iwan Timofei p. Stepanow.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

Черезъ шесть дней по предъявленіи $\frac{\text{до 1 февраля 19.. года}}{\text{въ теченіе четырехъ мѣсяцевъ}}$ по сему векселю повиненъ я заплатить Московскому купцу Ивану Петровичу Иванову двѣ тысячи рублей въ городѣ Ярославлѣ.

Рыбинскій купецъ Иванъ Тимофеевичъ Степановъ.

VII. Lihtweksli worm, tähtajaga teatawal laadal.

(§ 5. p. 5.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Eelseiswal Irbiti laadal olen mina kohustatud selle weksli järele maksma Kaasani kaupmees Wasili Peetri p. Roshonowile kakstuhat rubla.

Bogorodski kaupmees Iwan Grigori p. Saitzew.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

На предстоящей Ирбитской ярмаркѣ по сему векселю повинень я заплатить Казанскому купцу Василию Петровичу Рожонову двѣ тысячи рублей.

Богородскій купецъ Иванъ Григорьевичъ Зайцевъ.

VIII. Lihtweksli worm tähtajaga teatawal laadal, tähtajaga ettenäitamise pääle.

(§ 5. p. 6.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Ettenäitamise pääle eelseiswal Nishni-Nowgorodi laadal on selle weksli järele kohustatud minu wolitaja, Moskwa kaupmees Iwan Ilja p. Saharow maksma Nishni-Nowgorodi kaupmehe Peeter Stepani p. Tshernjakowile kakstuhat rubla.

Moskwa kaupmees Iwan Ilja p. Saharowi wolitusel Gshatski linna kodanik Sawwa Andrese p. Iljin.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

По предъявленію на предстоящей Нижегородской Ярмаркѣ по сему векселю повинень вѣритель мой, Московскій купецъ Иванъ Ильичъ Захаровъ, заплатить Нижегородскому купцу Петру Степановичу Чернякову двѣ тысячи рублей.

По довѣренности Московскаго купца Ивана Ильича Захарова, Гжатскій мѣщанинъ Савва Андреевичъ Ильинъ.

IX. Lihtweksli worm iseäralise maksja äramääramisega.

(§ 8.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Wexsel 2000 rubla pääle.

Tänasest päewast kuue kuu pärast olen kohustatud selle weksli järele maksma Moskwa kaupmees Iwan Wasiili p. Sergejewile Moskwa Kaubapanga läbi kakstuhat rubla.

Samara kaupmees Aleksei Tihoni p. Prohorow

ehk jälle

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Wexsel 2000 rubla pääle.

Tänasest päewast kuue kuu pärast olen kohustatud maksma Moskwa kaupmees Iwan Wasiili p. Sergejewile kakstuhat rubla.

Iseäraline maksja „Lioni pank Peterburis“.

Samara kaupmees Aleksei Tihoni p. Prohorow.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

Отъ сего числа черезъ шесть мѣсяцевъ по сему векселю повинень я заплатить Московскому купцу Ивану Васильевичу Сергѣеву, черезъ Московскій Купеческій Банкъ, двѣ тысячи рублей.

Самарскій купецъ Алексѣй Тихоновичъ Прохоровъ

или

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

Отъ сего числа черезъ шесть мѣсяцевъ по сему векселю повинень я заплатить Московскому купцу Ивану Васильевичу Сергѣеву двѣ тысячи рублей.

Особый плательщикъ „Ліонскій Кредитъ въ Петербургъ“.

Самарскій купецъ Алексѣй Тихоновичъ Прохоровъ.

X. Käsuweksli worm tähtajaga kindla päewa pääle.

(§ 5. p. 1.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Wexsel 2000 rubla pääle.

2. jaanuaril 19.. aastal makske selle weksli järele Moskwa kaupmees Peeter Iwani p. Wasiljewile kakstuhat rubla.

Smolenski kaupmees Sergei Iwani p. Petrow.

Moskwa kaupmees

Aleksander Iwani p. Serebrjåkile

Moskwas, Ülemised read Nr. 19.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

2 января 19.. года по сему векселю заплатите Московскому купцу Петру Ивановичу Васильеву двѣ тысячи рублей.

Смоленскій купецъ Сергѣй Ивановичъ Петровъ.

Московскому купцу

Александрю Ивановичу Серебряку

Москва, Верхніе ряды № 19.

XI. Käsueksli worm, tähtajaga nii mitme aja pärast pääle kokkuseadmist.

(§ 5. p. 2.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Tänasest päewast kolme kuu pärast makske selle weksli järele osaihisusele „Wennad K. ja S. Iwanow'id“, Moskwas, Punased read Nr. 8, kakstuhat rubla.

Peterburi kaupmees Iwan Sergei p. Mihailow.

Jaroslawi kaupmees

Peeter Iwani p. Sergejewile

Röbinski linnas.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

Отъ сего числа черезъ три мѣсяца по сему векселю заплатите товариществу „Братья К. и С. Ивановы“ въ Москвѣ, Красные ряды № 8, двѣ тысячи рублей.

С.-Петербургскій купецъ Иванъ Сергѣевичъ Михайловъ.

Ярославскому купцу

Петру Ивановичу Сергѣеву

въ городѣ Рыбинскѣ.

XII. Käsueksli worm, tähtajaga ettenäitamise pääle.

(§ 5. p. 3.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Selle weksli ettenäitamise pääle makske Moskwa kaupmees Peeter Iwani p. Wasiljewile kakstuhat rubla Wjäsma linnas.

Peterburi kaupmees Iwan Sergei p. Stepanow.

Jaroslawi kaupmees

Nikolai Sidorowi p. Iwanowile

Wjäsma linnas.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

По предъявленію сего векселя заплатите Московскому купцу Петру Ивановичу Васильеву двѣ тысячи рублей въ городѣ Вязьмѣ.

С.-Петербургскій купецъ Иванъ Сергѣевичъ Степановъ.

Ярославскому купцу

Николаю Сидоровичу Иванову

въ городѣ Вязьмѣ.

XIII. Käsueksli worm, tähtajaga nii mitme aja pärast päale ettenäitamist.

(§ 5. p. 4.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Kolm kuud pärast ettenäitamist makske selle weksli järele Moskwa kaupmees Peeter Sergei p. Iwanowile kakstuhat rubla.

Wjasma kaupmees Ilja Sergei p. Spiridoŋow.

Tweri kaupmees

Aleksander Nikolai p. Konjæwile

Rshewi linnas.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

Черезъ мѣсяць по предъявленію по сему векселю заплатите Московскому купцу Петру Сергѣевичу Иванову двѣ тысячи рублей.

Вяземскій купецъ Илья Сергѣевичъ Спиридоновъ.

Тверскому купцу

Александрю Николаевичу Коняеву

въ городѣ Ржевѣ.

XIV. Käsueksli worm, tähtajaga ettenäitamise päale ühes iseäralise tähtajaga ettenäitamise tarwis.

(§ 6.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Ettenäitamise pääle $\frac{\text{kuni 1. weebruarini 19.. aastal}}{\text{nelja kuu jooksul}}$ makske selle weksli järele Moskwa kaupmees Iwan Sergei p. Sergejewile kakstuhat rubla.

Samara kaupmees Aleksei Tihoni p. Prohorow.

Simbirski kaupmees

Sidor Karpi p. Netshajewile

Samara linnas.

С.Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

По предъявленію $\frac{\text{до 1 февраля 19.. года}}{\text{въ теченіе четырехъ мѣсяцевъ}}$ по сему векселю заплатите Московскому купцу Ивану Сергѣвичу Сергѣеву двѣ тысячи рублей.

Самарскій купецъ Алексѣй Тихоновичъ Прохоровъ.

Симбирскому купцу
Сидору Карповичу Нечаеву
въ городѣ Самарѣ.

XV. Käsuweksli worm, tähtajaga nii mitme aja pärast pääle ettenäitamist, iseäralise tähtajaga ettenäitamise päewa äramärgimiseks.

(§ 6.)

Peterburis, 24. novembril 19.. Weksel 2000 rubla pääle.

Kuuе päewa pärast pääle ettenäitamist $\frac{1. \text{webruarini 19.. aastal}}{\text{nelja kuu jooksul}}$ makske selle weksli järele Moskwa kaupmees Iwan Peetri p. Iwanowile kakstuhat rubla Jaroslawi linnas.

Röbinski kaupmees Iwan Timofei p. Stepanow.

Smolenski kaupmees
Sidor Karpi p. Netshajewile
Samara linnas.

С.Петербургъ, 24. ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

Черезъ шесть дней по предъявленіи $\frac{\text{до 1 февраля 19.. года.}}{\text{въ теченіе четырехъ мѣсяцевъ}}$ по сему векселю заплатите Московскому купцу Ивану Петровичу Иванову двѣ тысячи рублей въ городѣ Ярославлѣ.

Рыбинскій купецъ Иванъ Тимофѣевичъ Степановъ.

Смоленскому купцу
Сидору Карповичу Нечаеву
въ городѣ Самарѣ.

XVI. Käsueksli proov tähtajaga teatawa laada pääl.

(§ 5. p. 5.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Eelseiswal Irbiti laadal makske selle weksli järele Kaasani kaupmees Wasiili Peetri p. Roshnowile kakstuhat rubla.

Bogorodski linna kaupmees Iwan Grigori p. Saitzew.

Каасани kaupmeес

Илја Ивани п. Сидоровиле

Нижни-Новгородис.

С.-Петербургъ, 24. ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

На предстоящей Ирбитской ярмаркѣ по сему векселю заплатите Казанскому купцу Василию Петровичу Рожнову двѣ тысячи рублей.

Богородскій купецъ Иванъ Григорьевичъ Зайцевъ.

Казанскому купцу

Ильѣ Ивановичу Сидорову

въ городѣ Нижнемъ-Новгородѣ.

XVII. Käsueksli proov tähtajaga teatawal laadal ettenäitamise pääle.

(§ 5. p. 6.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Ettenäitamise pääle makske eelseiswal Nishni-Nowgorodi laadal selle weksli järele Nishni-Nowgorodi kaupmees Peeter Stepani p. Tshernjâkowiile kakstuhat rubla.

Moskwa kaupmees Iwan Ilja p. Saharowi wolitusel Gshatski linna kodanik Sawwa Andrese p. Iljin.

Osâihisuse „Samoljeti“

Nishni-Nowgorodi agenturile.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

По предъявленію на предстоящей Нижегородской ярмаркѣ по сему векселю заплатите Нижегородскому купцу Петру Степановичу Чернякову двѣ тысячи рублей.

По довѣренности Московскаго купца Ивана Ильича Захарова Гжатскій мѣщанинъ Савва Андреевичъ Ильинъ.

Общество „Самолеть“

Нижегородскому агентству.

XVIII. Käsuweksli worm oma enese käsu pääle.

(§ 87. p. 1.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Wechsel 2000 rubla pääle.

Selle weksli ettenäitamise järele makske minule ehk minu käsu pääle kakstuhat rubla Rõbinski linnas.

Kaubandusenõuunik Nikolai Jefimi p. Korowin.

Jaroslawi kaupmees
Peeter Iwani p. Sergejewile
Rõbinski linnas.

С.-Петербургъ, 24. ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

По предъявленію сего векселя заплатите мнѣ или моему приказу двѣ тысячи рублей въ городъ Рыбинскѣ.

Коммерціи Совѣтникъ Николай Ефимовичъ Коровинъ.

Ярославскому купцу
Петру Ивановичу Сѣргѣеву
въ городъ Рыбинскѣ.**XIX. Käsuweksli worm iseenese pääle.**

(§ 87. p. 1.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Wechsel 2000 rubla pääle.

Eelseiswal Nishni-Nowgorodi laadal makske selle weksli järele Rõbinski kaupmees Nikolai Nikolai p. Shiwkowile kakstuhat rubla.

Peterburi kaupmees Ilja Iwani p. Sawinow.

Peterburi kaupmees
Ilja Iwani p. Sawinowile
Nishni-Nowgorod, Päähoone nr. 16.

С.-Петербургъ, 24. ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

На предстоящей Нижегородской ярмаркѣ по сему векселю заплатите Рыбинскому купцу Николаю Николаевичу Живкову двѣ тысячи рублей.

С.-Петербургскій купецъ Илья Ивановичъ Савиновъ.

С.-Петербургскому купцу
Ильѣ Ивановичу Савинову
Нижній-Новгородъ, Главный домъ, № 16.

XX. Käsuweksli worm maksmisega teadaandmise pääle.

(§ 87. p. 3.)

Peterburis, 24. nowembril 19.. aastal. Weksel 2000 rubla pääle.

Tänasest päewast kuue kuu pärast makske selle weksli järele Moskwa kaupmees Iwan Theodori p. Iwanowile kakstuhat rubla Moskwas Slaawi Basaril. Maksmine minu teadaandmise pääle.

Röbinski kaupmees Iwan Timofei Stepanow.

Podolia kaupmees
Peeter Mihaili p.
Kusminile.

С.-Петербургъ, 24 ноября 19.. года. Вексель на 2000 рублей.

Отъ сего числа черезъ шесть мѣсяцевъ по сему векселю заплатите Московскому купцу Ивану Феодоровичу Иванову двѣ тысячи рублей въ Москвѣ, Славянскій Базарь. Платежъ по моему увѣдомленію.

Рыбинскій купецъ Иванъ Тимофѣевичъ Степановъ.

Подольскому купцу
Петру Михайловичу
Кузьмину.

XXI. Päälkirjade wormid.

1. E d a s i a n d e w p ä ä l k i r i :

a) nimeline :

Minu asemel makske Peterburi Wastastikku Kreditühisusele.
Mõisnik Aleksander Iwani p. Fantalow.

Вмѣсто меня платите С.Петербургскому Обществу Взаимнаго Кредита.

Дворянинъ Александръ Ивановичъ Фанталовъ.

b) blanko :

Peterburi kaupmees Peeter Peetri p. Kapitanow.

С.-Петербургскій купецъ Петръ Петровичъ Капитановъ.

e) ilma wastutusest:

Ilma minu wastutusest

Moskwa kaupmees Aleksei Iwani p. Petrow.

Безъ оборота на меня

Московский купецъ Алексѣй Ивановичъ Петровъ.

2. Wolitus päälkiri:

Maksu selle weksli järele wolitan wastu wõtma kodanik Wiktor Aleksandri p. Krölowi.

Платежъ по сему векселю препоручано получить мѣщанину Виктору Александровичу Крылову.

3. Wastutaw päälkiri:

Каупмеес Andres Peetri p. Ostroumowi eest wastutan.

Kroonlinna kodanik Karp Sidori p. Wasiljew.

За купца Андрея Петровича Остроумова ручаюсь.

Кронштадтскій мѣщанинъ Карпъ Сидоровичъ Васильевъ.

4. Wastuwõtmise (aktsepterimise) päälkiri:

Wastuwõetud (aktsepteritud) Podolia kaupmees Peeter Mihaili p. Kusmin

ehk

Wõtawastu, iseäraline maksja Wolga-Kama Kommertspank.

Peterburi kaupmees Ilja Iwani p. Sawinow.

Принять (акцептованъ) Подольскій купецъ Петръ Михайловичъ Кузьминъ

или

Принимаю, особый плательщикъ Волжско-Камскій Коммерческій банкъ.

С.-Петербургскій купецъ Илья Ивановичъ Савиновъ.

5. Määratud wahemehe päälkiri:

Wahemeheks määran Kaubanduse ja Tööstuse panga.

Möisnik Arkadi Peetri p. Popow

ehk

Wahemees on Wolga-Kama Kommertsbank.

Kaubanõuunik Peeter Aleksei p. Iwanow.

Посредникомъ назначаю Торгово-Промышленный банкъ.

Дворянинъ Аркадій Петровичъ Поповъ

или

Посредникъ Волжско-Камскій Коммерческій банкъ.

Коммерціи Совѣтникъ Петръ Алексѣевичъ Ивановъ.

6. Auu eest wahemehe päälkiri.

Wõtan weksli kaubamaja „Wennad K. ja S. Roshonowite“ auu eest wastu.

Moskwa kaupmees Anatoli Peetri p. Matwejew.

ehk

Wõtan auu eest wastu.

Põline auukodanik Aleksander Peetri p. Lawrow.

Принимаю вексель за честь торговаго дома „Братья К. и С. Рожиновы“.

Московскій купецъ Анатолий Петровичъ Матвѣевъ.

или

Принимаю за честь.

Потомственный почетный гражданинъ Александръ Петровичъ Лавровъ.

Lihtweksli proov ühes päälkirjadega.

I. kül g.

Tartus, 25. novembril 1912. aastal.   Weksel 500 rubla pääle.

Selle weksli järele olen mina kohustatud maksma 30. märtsil 1913. aastal Tartu kaupmees Mats Juhani p. Margusele wiis-sada rubla.

Raadi walla talupoeg Mihkel Jaani p. Peterson.

*Mihkel Jaani p. Petersoni eest wastutan
kaupmees August Peetri p. Juhkamson.*

II. kül g.

Ilma minu wastutuseta
Mats Juhani p. Margus.
Mihkel Peetri p. Mõru.

Minu asemel makske
Tartu Wastastikku Kredit-
Ühisusele.

Hendrik Tõnu p. Tamm.
Protesteritud Tartu no-
tarius Schmidt'i poolt 3.
aprillil 1913. aastal.

*Maks on selle weksli
järele kätte saadud Au-
gust Peetri p. Juhkam-
sonilt.*

*Tartu Wastastikku
Kredit-Ühisus.*

*Wolitan selle weksli jä-
rele maksu wastu wõtma
Toomas Juhani p. Sin-
bergi.*

*August Peetri p.
Juhkamson.*

Wekslipaberi hindade tabel :

Paberi liik.	Ühe poogna hind.		Kui suure weksli jaoks.	Paberi liik.	Ühe poogna hind.		Kui suure weksli jaoks.
	Rbl.	Kop.			Rbl.	Kop.	
1	—	10	kuni 50 r.	14	4	50	kuni 3000 r.
2	—	15	" 100 "	15	6	—	" 4000 "
3	—	30	" 200 "	16	7	50	" 5000 "
4	—	45	" 300 "	17	9	—	" 6000 "
5	—	60	" 400 "	18	10	50	" 7000 "
6	—	75	" 500 "	19	12	—	" 8000 "
7	—	90	" 600 "	20	13	50	" 9000 "
8	1	05	" 700 "	21	15	—	" 10000 "
9	1	20	" 800 "	22	30	—	" 20000 "
10	1	35	" 900 "	23	45	—	" 30000 "
11	1	50	" 1000 "	24	60	—	" 40000 "
12	2	25	" 1500 "	25	75	—	" 50000 "
13	3	—	" 2000 "				

Sõjawäeteenistuse seadus.

(Sead. kogu IV köide I jagu).

Eessõna.

Kuni 1874. aastani oli sõjawäeteenistuse kohustus ainult üksikute seisuste õladele pandud, kuna suur osa Weneriigi alamatest sellest täiesti wabastatud oliwad. Keiser Aleksander II. walitsuse ajal jõuti otsusele, et sarnane olukord, kus ainult talupoja ja kodaniku seisus kohustatud oliwad isamaa kaitseks wälja astuma, ja see teistele seisustele ainult oma wabaks äranägemise ja hääksarwamise asjaks oli jäetud, mitte loomulik kord ei ole ja ka riigikaitse seisukohast wäljaminnes kuidagi õigustatud ja hääkskiidetud ei wõinud saada. Sellepärast asutas siis Aleksander II. mitme seisuse isikutest koos seiswa iseäralise komisjoni, kellele ülesandeks tehti uut sõjawäeteenistuse seadust wälja töötada. Selle komisjoni tööwiljaks tulebki 1874. aastal wäljaantud sõjawäeteenistuse seadust lugeda, mis enne makswast seadusest niihästi põhjusmõtete kui ka sisu poolest õige tuntawalt lahku läks.

Uus seadus on omale põhjusjooneks pannud, et sõjawäeteenistusest osawõtmise iga Weneriigi alama püha kohus on, ja sellepärast ei wõinud ta ka muidugi enam sõjawäeteenistusest osawõtmist üksikute seisuste kanda jätta, waid pani selle kõigile riigialamatele pääle. Sellele samale põhjusmõttele truuks jäädes kaotati ka wõimalus ära, omale teist meest asemikuks osta ehk ennast raha eest wabastada.

Need 1874. aasta uuenduse alusjooned, et sõjawäeteenistuse kohustus kõigile riigialamatele pääle pandi ja raha eest sõjawäeteenistusest wabaks saa-

mise wõimalus ära kaotati, on tänapäewani maksuma jäänud. Seaduse üksikutesse osadesse on tähtsamaid muudatusi toonud 1912. aasta 23. juuni seadus, mis aga iseenesest weel sugugi uut sõjawäeteenistuse seadust ei kujuta, waid ainult 1874. aasta seadust üksikutes osades muudab.

Nii on siis meil praegu maksew 1874. aasta seadus ühes ülewalmimetatud 1912. aasta muudatuste ja täiendustega.

Allpool toome ülewaatliku kirjelduse selle seaduse nendest osadest, mis meile enam-wähem tegelikult tähtsad on.

I.

Üleüldised määrused.

Isamaa ja trooni kaitsemine on iga Wene alama püha kohus ja sellepärast käiwad kõik Weneriigi meeste soost alamad, seisuse pääle waatamata, sõjawäeteenistuse kohustuse alla. Raha eest sõjawäeteenistuse kohustest wabaks ostmine, kui ka oma asemele teise mehe muretsemine on keelatud.

Meestesooist isikud, kes üle wiieteistkümne aasta wanaks on saanud, wõiwad Weneriigi alamast alles siis teise riigi alamaks üle minna, kui nad sõjawäeteenistuse aja niihästi tegewas sõjawäeteenistuses, kui ka tagawara wäes on olnud, ehk olgu siis, kui nad pärast tegewas sõjawäeteenistuses ära olemist tagawara wäest wabastatud on.

Riigi sõjawäelised jõuud seisawad koos alalisest sõjawäest ja maakaitsewäest. See wiimne kutsutakse ainult sõja ajal kokku. Alaline sõjawägi langeb oma korda kahte osasse: maawägi ja merewägi.

Alaline maawägi seisab koos: 1) armiast, mis igal aastal uute nekrutide läbi täiendatud saab; 2) tagawara wäest, mis isikutest koos seisab, kes tegewas sõjawäeteenistusest lahti on lastud ja ainult siis, kui selleks tarwidus on, pääasjalikult sõja ajal, uuesti tegewasse sõjawäkke, armiasse, kutsutakse; 3) kasakate wäest ja 4) sõjawäest, mis muulastest kokku on kogutud. Nekrutide arw, mis igal aastal armia ja merewäe täiendamiseks tarwilik leitakse olewat, määratakse sõjaministri ettepaneku pääle seaduseandlisel teel kindlaks.

Juhtub aga, et seaduseandlised asutused õigeks ajaks, s. o. iga aasta esimeseks maiks, seadust selle kohta vastu ei võta, siis kutsutakse kõigekõrgema käsukirja põhjal teataw arw nekrutisi tegewasse sõjawäeteenistusesse, kus juures see arw suurem ei tohi olla, kui eelmise aasta nekrutide arw oli.

Tegewasse sõjawäeteenistusesse minek määratakse noortemeeste wahel, kes sõjawäeteenistusesse minemise easse on jõudnud, loosi läbi ära. Loosi tõmmatakse üksainus kord elus, kus juures need, kes loosi läbi tegewast sõjawäeteenistusest wabaks saawad, maakaitse wäkke loetakse.

Loos loetakse mittemakswaks ja häwitatakse ära, kui tema isiku poolt wälja on wõetud, kes weel loosi alla käimise easse pole jõudnud ja eksikombel nekrutide nimekirja on sattunud. Neil kordadel aga, kui loos walesti on wälja tõmmatud, näituseks siis, kui keegi loosialustest eksikombel wale jaoskonda üles on wõetud, ei kaota wäljatõmmatud loos mitte oma makswust. Ka neil kordadel, kui loosialune loosi wälja on tõmmanud, mis eksikombel looside hulka on sattunud ja selles loosimise jaoskonnas olemata on, ei ole komisjoni istumisest osawõtjatel õigus nõuda, et loosialune uue loosi wõtaks, ehk teise wastu ümber wahetaks.

Tegewasse sõjawäeteenistusesse kutsutakse iga aasta ühe ealised nooredmehed, nimelt need, kes teenistusesse kutsumise aasta esimeseks jaanuariks kakskümmend aastat wanaks on saanud. Noortele meestele ei ole aga keelatud ka ilma loosi tõmbamata wabatahtlikuna sõjawäeteenistusesse astuda, määruste põhjal, mis sõjawäeteenistuse seadluste kogusse on asetatud.

Loosiwõtmisele, kui ka wabatahtlikkudena sõjawäeteenistusest osawõtma ei lasta isikuid, kes kõik seisuslised õigused on kaotanud, kui ka neid, kes

kõik iseäralised õigused ja eesõigused kohtuotsuse põhjal kaotanud on.

Igaaastane uute nekrutide sõjawäeteenistusesse wõtmine sünnib kogu riigis esimesest oktoobrist kuni esimese nowembrini, kus juures sisemiste asjade ministrile wabadus on jäetud pärast sellekohast teiste ametiwõimudegu kokkuleppimist sellest kindlaks määratud ajast, kohaseid olusid silmas pidades, kõrwale kalduda. Selle juures ei tohi aga nekrutide wastuwõtmisega milgi tingimisel enne 15. septembrit algust teha, ega ka nii kaua wiiwitada, et wastuwõtmisega 15. nowembriks walmis ei saa.

Erakorralistel juhtumistel, nagu näituseks sõja ajal, kus iseäraline tarwitus selleks on, et uued nekrutid juba waremini, kui see eelpool tähendatud, sõjawäeteenistusesse saaks wõetud, wõib nekrutide teenistusesse wõtmise aega sellekohase Kõigekõrgema Käsukirja põhjal muuta.

II.

Tähtaegadest tegewas sõjawäe teenistuses ja tagawarawäes.

Teenistuse aeg alalises sõjawäes langeb kahte osasse: 1) tegew sõjawäeteenistus ja 2) teenistus merewäe ehk armia tagawara wäes.

Üleüldine teenistuse aeg on maawäes loosi järele teenijatele: 1) jala ja suuretükiwäes, mahaarwatud ratsa suurtüki wägi, kaheksateistkümme aastat, millest kolm aastat tegewas sõjawäeteenistuses ja wiisteistkümme aastat tagawara wäes tuleb olla; 2) kõigis teistes wäeosades seitseteistkümme aastat; sellest neli aastat tegewas sõjawäeteenistuses ja kolmteistkümme aastat tagawara wäes.

Neile, kes Port-Arturi kaitsemisest osa wõtsiwad, loetakse Kõigekõrgema Käsukirja põhjal 11. sep. 1905

aastast iga teenistuses oldud kuu aasta ette ja iga päew 12 päewa ette.

Teenistus tagawara wäes langeb kahte liiki, kus juures teise liigi tagawara wäelisi sõja ajal harilikult tagapool lahinguwälja asuwate sõjawäe osade täienduseks tarwitatakse. Esimese liigi tagawara wäelisteks on tegewast teenistusest wabaks saanud soldatid esimesel seitsmel aastal. Ülejäänud osa teenistuse ajast loetakse nad teise liigi tagawara wäelisteks. Üleüldse loetakse tagawara wäelisteks isikud, kes mitte üle 39 aasta wanaks ei ole saanud. Neil kordadel aga, kui keegi tegewasse sõjawäeteenistusesse hiljem on astunud, kui eelpool määratud nekrutideks astumises nõutakse, siis pikendatakse talle sellewõrra ka tagawara wäes wiibimise aega, kus juures see aeg mitte kauem ei wõi kesta, kui neljakümne kolme aastaseks saamiseni, millal nad täiesti sõjawäe teenistusest wabastatakse. Sellesamas wanaduses saawad ka maakaitse wäe mehed täiesti oma sõjawäe teenistuse kohustest wabaks.

Üleüldine teenistuse aeg merewäes on kümme aastat. Sellest ajast tuleb wiis aastat tegewas sõjawäeteenistuses olla ja wiis aastat tagawara wäes, mis jälle kahte liiki langeb, kus juures esimesed kolm aastat pärast tegewast sõjawäeteenistusest wabaks saamist esimese liigi tagawara wäe hulgas tuleb olla ja üle jäänud kaks aastat teises liigis. Need, kes teise liigi tagawara wäeliste hulka on arwatud, määratakse sõja ajal pääasjalikult sõjasadamatesse ehk jälle moonawedamise jaoskondadesse teenistusesse.

Loosi läbi soldatiks wõetutel loetakse teenistuse aega neil kordadel, kui teenistusesse wõtmise enne esimest jaanuari on sündinud ja ka neil kordadel, kui keegi täiendawa loosiwõtmise läbi enne 15. weebruari teenistusesse on wõetud, esimesest jaanuarist. Kõigil teistel kordadel loetakse teenistuse aja algus 15. augustist. Need tähtajad on ainult rahu ajal makswad ja sõja ajal ei käida mitte

nende järele, waid siis tuleb nii kaua tegewasse teenistusesse jääda, kui kaua riiklised huwid seda nõuawad.

Tagawara wäelised kutsutakse tegewasse sõjawäe teenistusesse, kui tarwidus on sõjawäge täieliselt kokku saada. Kokkukutsumine ise määratakse kindlaks Kõigekõrgema Käsukirja läbi walitsewale senatile. Pääle selle wõiwad tagawara wäelised ka harjutuste jaoks kokkukutsutud saada, kus juures järgmised määrused silmas tuleb pidada:

Tagawara wäe ohwitserid wõiwad harjutuseks kokkukutsutud saada terwe teenistuses olemise aja kohta mitte rohkem kui kolm korda, kus juures igakordne harjutustel wiibimise aeg kauem ei tohi kesta, kui kaheksa nädalat. Alamwäelised wõiwad kaks korda kokku kutsutud saada ja kummagil korral mitte kauemaks, kui kuueks nädalaks. Niisugustest harjutuse kokkukutsumistest wabastatakse isikud, kes kodanlises riigiteenistuses on, missugused teenistused sellekohases nimekirjas kindlaks on määratud.

III.

Tegewas sõjawäeteenistuses ja tagawarawäes olewate isikute kohused ja kodanlised õigused.

Isikutele, kes tegewas sõjawäeteenistuses on, jääwad kõik isiklised ja waranduslised õigused alale, kuid nad peawad kogu teenistuse ajal kõiki kohustusi ja määruseid täitma, mis teenistus pääle paneb, ja on sellepärast oma õigustes nii mitmeski tükis märksa kitsendatud:

1) Tegewas sõjawäe teenistuses olewad alamwäelised ei tohi abielusse astuda, mahaarwatud alamwäelised, kes sõjawäe teenistusesse astudes lesed oliwad ja neile lapsed maha jääwad, kellele ühtegi kaswatajat ja hoolekandjat järele ei jää. 2) Ohwitserid ei wõi naist enne wõtta, kui kaks-kümmend kolm aastat wanaks on saanud ja merewäe ohwitserid alla kahekümne wiie aasta ainult iseäralise sellekohase ülemuse lubaga ja ka siis mitte muidu, kui neil teataw

warandusline tsensus ei puudu, mis perekonna ülespidamiseks tarvilik on. 3) Ohwitserid ja alamwäelised wõiwad küll oma nime pääle äritunnistusi ja tööstuse paberisi wõtta, aga et tegewas sõjawäeteenistuses olemine isiklikult ei lase neid asutusi ja ettewõtteid juhtida, siis peawad nad nende juhtimiseks ja walitsemiseks wolinikud wõtma. Täieliselt ärakeelatud aga on sõjawäes teenijatele kangete jookidega kauplemine. 4) Ohwitserid ja alamwäelised wõiwad ka wekslisi wälja anda, kuid wastutawad maksmise korral oma pääle wõetud kohustuste eest ainult oma warandusega ja wangi wõtta wõlgade pärast ei saa neid mitte enne, kui nad tegewast teenistusest wabastatud on.

Kodanikud, talupojad ja teistest seisustest maaelanikud saawad teenistuses wiibimise ajal kroonu, kui ka kogukonna maksudest kui ka igasugustest isiklistest ja naturalsetest kohustustest wabaks. Mis aga nende päralt olewasse warandusesse puutub, siis on nad kohustatud nende waranduste pääl olewad maksud ja muud kohustused üleüldisel alusel kandma.

Need, kes tagawara wäkke on arwatud, käiwad üleüldiste seaduste alla ja neil on üleüldisel alusel kõik need-samad õigused ja kohused, mis teistel samasuguse seisuse isikutel, kus juures tagawara wäelistel kõik endised seisuslised õigused alles jääwad, mis neil tegewasse teenistusesse astudes oliwad, kui ka need õigused arwesse wõetakse, mis nad omale tegewa teenistuse ajal on omandanud.

Tagawara wäes wiibijatele on lubatud riigiteenistusesse astuda kui ka igasugust teist elukutset walida, kus juures nad üleüldiseid sellekohaseid seaduste määruseid silmas peawad pidama. Kuid auukõrgendus kodanlises riigiteenistuses ei anna neile mingisuguseid õiguseid selleks, et nad uuesti tegewasse sõjawäeteenistusesse astudes ka sääl sellekohase auukõrgenduse saaks. Saawad aga niisugused tagawara wäelised kodanlisest riigiteenistusest uuesti tegewasse sõjawäeteenistusesse kutsutud, siis jääb neile kogu sõjawäes wiibimise ajaks alale: 1) amet

kodanlises riigiteenistuses, mida nad sõjawäest wabaks saamise järele jälle pidama wõiwad hakata; 2) palk, mida nad kodanlises riigiteenistuses saavad, kui ka korter ja 3) õigus, aega, mis nad sõjawäeteenistuses on wiibinud, teenistuse aja hulka kodanlises teenistuses arwata, mis auukraadide saamise, ameti ja palgakõrgenduse, kui ka paiukisaamise juures arwesse wõetakse.

IV.

**Isikutest, kes sõjawäeteenistuse jätkamiseks kõlbmatak-
s on muutunud, kui ka nende eneste ja nende perekondade
eest hoolekandmisest.**

Isikud, kes tegewas sõjawäeteenistuses wõi tagawara wäes on ja haiguse, wigastuste ehk mõne muu põhjuse läbi täiesti sõjawäeteenistusele kõlbmatak- s on muutunud, wabastatakse jäädawalt sõja- wäeteenistusest, nii nagu oleks nad täieliselt oma teenistuse aja ära olnud. Neil kordadel aga, kui keegi lahingus saadud haawade tagajärjel teenistusele kõlbmatak- s on muutunud, jäetakse isiku oma walida kas sõjawäe- teenistusest täieliselt lahkuda, ehk jälle nõuda, et tema tagawara wäeliste hulka saaks arwatud.

Alamwäelised, kes tegewal sõjawäeteenistuse ajal isik- liseks töötegemiseks kõlbmatak- s on muutunud, kui ka tagawara wäelised, kes oma töowõimu harjutustel wiibimise ajal on kaotanud, saavad sel korral, kui neil ühtegi üles- pidamise hallikat ei ole ja ka sugulased neid oma hoole alla ei taha wõtta, kolm rubla kuus abiraha. Need nende hulgast, kes ilma teiste isikute hoolitsemata läbi ei saa, asetatakse sellekohastesse hoolekandmise- ehk haige-maja- desse. Nendesama õiguste osaliseks saavad ka tagawara- wäes wiibiwad alamwäelised, kes oma töowõimu tegewas teenistuses saadud haawade wõi teiste wigastuste taga- järjel on kaotanud.

Sõjameeste perekondade eest, kelle toitjad sõjas on langenud, sõjawäljal jäljeta kaotsi on

jäänud, ehk lahingus saadud haawade kätte on surnud, hoolitsetakse iseäraliste, sellekohaste määruste põhjal. Nii kaua, kui selles asjas uusi määruseid välja pole antud, tuleb allpool nimetatud seadlusi silmas pidada: 1) Ülewalpool nimetatud sõjameeste perekondade eest hoolekandmine sünnib määruste põhjal, mis sõjawäe seaduste kogus üles on tähendatud, kuna haawatute eneste hoolitsemise eest Aleksandri Haawatute Komite mu-retseb, kus juures ta neile haawatutele, kes ainelise puuduse all kannatawad, kas ühekordset abi määrab, ehk eluaegset igaaastast abiraha annab. 2) Nende sõjameeste laste eest, kelle toitjad Jaapani sõjas 1904 ja 1905 aastal on langenud, ehk töövõimetuks on jäänud, kantakse hoolt määruste põhjal, mis Seltskonna eest Hoolekandmise käiwasse seadlustekogusse üles on pandud. 3) Port-Arturi kaitsjate perekondadele, kui nende toitjad säääl langenud, ehk töövõimetuks on jäänud, antakse paiukit iseäraliste selle kohta käiwate määruste põhjal. 4) Jaapani sõjas langenute isa, ema, wanaisa, wanaema, wendade, õdede ja täieliste waestelaste eest hoolitsemine käib kogukondade ülesannete hulka ja määratakse kohaliku omawalitsuse poolt kindlaks.

Alamwäeliste, kui ka maakaitsewäeliste perekondade eest hoolitsemine käib sel korral, kui nende toitjad sõtta on kutsutud, kohaliku omawalitsuse ülesannete hulka, määruste põhjal, mis selle kohta olemas on. Neil kordadel, kui sarnane ülesande täitmine üksiku kogukonna jõuust üle käib, on kogukonnal õigus kroonu poolt toetust nõuda.

V.

Sõjawäeteenistusest wabaks saamine, teenistusesse wõtmise edasilükkamine ja eesõigused.

a) Eesõigused mõnesuguste maakohtade ja rahwakihtide kohta.

Need määrused, mis siin lühidalt ette toodud ja üleüldise sõjawäeteenistuse nime all tuttawad on, ei käi

mitte Doni kasakate maa kohta, kui ka Astrahani kubermangus asuwate muulaste ja Amuri kui ka Primorski oblastis elawate korealaste kohta. Täiesti wabastatud on sõjawäeteenistusest Taga-Kaspia maa päriselanikud ja Soomemaa elanikud. Soomemaale on sõjawäeteenistuse kohuse asemel rahaline maks pääle pandud, mida nad iga aasta sõjawäeliseks otstarbeks peawad maksma.

2) Kergendused ja sõjawäeteenistusest wabastused kehaliste puuduste põhjal.

Loosialustest wabastatakse sõjawäeteenistusest need, kes kehaliste puuduste ehk wigastuste pärast kroonuteenistuseks kõlbmatad on. Siia hulka ei käi aga mitte need, kes ennast meelega wigastanud on. Olgugi, et nad teenistuseks kõlbmataks on tunnistatud, pandakse nad siiski kroonud teenima, kui nad üleüldse püssiga ümber saawad käia. Nad wõetakse wastu üle määratud nekrutide arwu ja ei käi ka mitte kindlaks määratud sõjawäes teenijate arwu hulka. Kõige wäiksem kehakasw, nekrutide teenistusesse wastu wõtmiseks on kaks arssinat ja kaks ja pool werssokki. Kehaliste puuduste ja haiguste nimekiri, mis sõjawäeteenistusest wabastawad, kui ka kord, mille järele sõjawäeteenistusesse wastuwõtmise komisjonid peawad käima, määratakse kindlaks sõja-, mere- ja sise-miste asjade ministrite poolt, enne sellekohase nimekirja läbiwaatamist arstiteaduse komisjoni poolt. Isikute wastuwõtmine, kes määratud wastuwõtmise ajaks weel küllalt täiskaswanud ei ole, ehk kes haiguseid põewad, mis sõjawäeteenistusest täieliselt ei wabasta, aga siiski ajutiselt wastuwõtmist takistawad, kui ka need, kes weel hiljuti läbielatud haigusest küllalt paranenud ja kosunud ei ole, lükatakse ühe aasta pääle edasi. Järgmisel aastal waatab sõjawäeteenistuse komisjon niisugused isikud uuesti läbi ja wõtab nemad, kui leiab, et nad tarwiliselt paranenud, sõjawäeteenistusesse wastu, ehk wabastab wastasel korral nemad jäädawalt sõjawäeteenistusest. Neil kordadel, kui sarnane läbiwaatus all olew isik küll tegewaks sõjawäeteenistuseks kõlbmataks

tuleb tunnistada, aga siiski sedawõrd terwise juures on, et ta püssi suudab kanda, määratakse ta maawäkke. Sõjawäe komisjonile ei ole ka keelatud weel üheks aastaks wastuwõtmist ehk kõlbmataks tunnistamist, kui ka maawäkke määramist edasi lükata.

3) Eesõigustest perekondlise seisukorra põhjal.

Perekondlise seisukorra põhjal antakse üleüldse nelja järku kergendusi:

I. Esimese järgu kergenduse saavad: a) ainukene poeg; b) ainukene tööjõuline poeg, kui isa töowõimetu on, ehk kui tal lesk ema on, kellel teist poega ei ole, kes üle kuuteistkümne aasta wana on, ehk sarnast poega ei ole, kes tegewas sõjawäeteenistuses on ja järgmisel aastal tegewast teenistusest tagawara wäkke lastakse; c) ainukene töowõimuline wend, ühe ehk mitme täielise waeselapse juures, olgu need mehele minemata õed ehk wennad, kellel wenda ei ole, kes üle kuuteistkümne aasta wana on, ehk niisugust wenda, kes tegewas sõjawäeteenistuses on ja tegewast teenistusest järgmisel aastal tagawara wäkke lastakse; d) ainukene töowõimuline lapselaps, wanaisa ehk wanaema juures, kui neil töowõimulist poega ei ole, ega ka teisi poegi ehk lapselapsi — meesterahwaid —, kes vähemalt kuusteistkümmend aastad wanad on, ehk niisugust, kes tegewas sõjawäeteenistuses on ja tegewast sõjawäeteenistusest järgmisel aastal tagawara wäkke loetakse; e) väljaspool abielu sündinud poeg, kelle hoolekandmise all ema, mehele minemata õde ehk töowõimetu wend on, kui selle juures emal teist poega ei ole, kes üle kuuteistkümne aasta wana on, ehk niisugust, kes tegewas sõjawäe teenistuses on ja järgmisel aastal tagawara wäkke saab arwatud, aga mehele minemata õel, ehk alaealisel ehk töowõimetul wennal teist wenda ei ole, kes üle kuuteistkümne aasta wana on, ehk niisugust, kes tegewas sõjawäeteenistuses on ja järgmisel aastal tagawara wäliseks saab arwatud; f) üksik leskmees, kelle toita üks ehk mitu lihast last on.

II. Teise järgu õiguse saab ainukene töövõimuline poeg perekonnas, tööjõulise isa juures, kui isa vähemalt wiiskümmend aastat wana on, aga vähem, kui wiiskümmend wiis aastat, ja tal teist poega ei ole, kes vähemalt kuusteistkümmend aastat wana oleks, ehk niisugust, kes tegewas sõjawäeteenistuses on ja järgmisel aastal tagawara wäeliseks saab arwatud.

III. Kolmanda järgu õigus antakse: a) ainukelele töövõimulisele pojale perekonnas, töövõimulise isa juures, kui isa alla wiiekümne aasta wana on ja tal teist poega ei ole, kes vähemalt kuusteistkümmend aastat wana oleks, ehk niisugust poega, kes tegewas sõjawäeteenistuses oleks ja järgmisel aastal tagawarawäeliseks saab arwatud; b) isikule, kes wanaduse järele otsekohe wennale järgneb, kes tegewal sõjawäeteenistuse ajal surma on saanud ehk jäljetalt kadunuks on jäänud.

IV. Neljanda järgu õiguse saavad: a) isikud, kes wanaduse järele otsekohe wennale järgnewad, kes tegewas sõjawäeteenistuses on ja järgmisel aastal tagawara wäeliste hulka ei saa arwatud; b) isikud, kes ühegi esimese kolme järgu õigustest sel põhjusel ei ole saanud, et neil wend on, kes üle kuueteistkümmne aasta wana, ehk niisugune wend, kes tegewas sõjawäeteenistuses on ja järgmisel aastal tagawara wäeliste hulka saab arwatud.

Olukord, et isikud, kelle pärast kergendus antakse, tõesti kergenduse saaja hoolekandmise all on, selgitatakse sõjawäeteenistuse komisjoni liikmete poolt; isikute kohtaaga, kes talupoja ehk kodaniku seisusest on, antakse sellekohased teated kohase kogukondlise asutuse ametnikkude kaudu.

Kergenduse andmise juures ei wõeta neid wõõraswendasid arwesse, kes loosialusega mitte ühest isast ja emast ei ole sündinud, kui ülewalpool nimetatud korras asutuste poolt selgeks saab tehtud, et nad perekonna ülespidamiseks kaasa ei aita.

Kergenduste andmise juures perekondlise seisu põhjal, loetakse lihasteks poegadeks: 1) wõõrasisa, ehk wõõrasema perekonnas olewad wõõraspojad: a) sel korral, kui nende lihane ema ehk isa elus on, b) pärast lihase ema ehk isa surma ainult siis, kui selleks määratud korras kindlaks saab tehtud, et nad perekonna ülespidamiseks kaasa aitawad ja perekonnas ühtegi teist töowõimulist isikut ei ole; 2) kasupojad, kes enne kümne aastaseks saamist kasupojaks on wõetud. Sarnasel juhtumisel, kus wõõrasema ehk wõõrasisa perekonnas mitu wõõrastpoega on ja üks nendest juba perekonna seisu põhjal kergenduse osaliseks on saanud, ei anta teistele mitte enam kergendust, nii kaua, kui kergenduse saaja elus ja töowõimeline on.

Töowõimulisteks loetakse kõik meeste soost perekonna liikmed, seitsmestteistkümnest aastast kuni wiiekümne wiie aastani, maha arwatud: 1) need, kes wigastuste ehk haiguste tagajärjel tööjõuu on kaotanud; 2) need, kes sunnitööle ehk asumisele on saadetud; 3) need, kes juba üle kolme aasta jäljetalt kadunud on; 4) need, kes alamwäelistena tegewas sõjawäeteenistuses on, kas maa- ehk merewäes, ja sel aastal, mil järgmine wend loosi wõtab, tegewast sõjawäeteenistusest tagawara wäkke ei saa arwatud.

Isikuid, kellel esimese järgu kergendus on, ei wõeta mitte tegewasse sõjawäeteenistusesse, maha arwatud juudi-usulised, ka sel korral mitte, kuigi teistest loosialustest tarwilist arwu soldatise täis ei saa. Need isikud aga, kellel üks alamate järkude eesõigustest on, wõetakse teenistusesse, eesõiguste järjekorras, nendest alates, kellel neljanda järgu eesõigus on, nii kaua, kuni tarwiline arw nekrutisid täis saab.

Need isikud, kellel perekonna seisu järele õigus on ühte ülewalpool ettetoodud nelja kergenduse järgu eesõigustest saada, kaotawad selle wõimaluse, kui nad isa, ema, wanaisa ehk wanaema teadaandmise järele perekonnale toeks ei ole. Niisugusel korral ei ole sarnasel teadaand-

misel mitte jõudu ja ta jäetakse tähelepanemata, kui ta muu-usuliste wanemate, ehk wanemate wanemate poolt poja ehk lapse-lapse kohta on antud, kes ristiisku on astunud.

Neil kordadel, kui ühel ehk teisel juhtumisel ainukene töövõimeline isik niisugusest perekonnast kaob, mis isast ehk lesest emast lastega, ehk wana-isast, ehk wana-emast lastega, ehk wanemast wennast alaealiste waestelastega, koos seisab, lastakse wanema perekonna liikme waliku järele üks niisuguse perekonna liikmetest tegewas sõjawäeteenistuses olew isik tegewast sõjawäeteenistusest wabaks ja arwatakse teise järgu maakaitse wäeliste hulka. Sarnast tegewast teenistusest wabaks laskmist toimetatakse aga ainult rahu ajal ja mitte siis, kui riigil ühe ehk teise naabririiigiga sõda käimas on.

Samasuguste õiguste osaliseks saab ka ja lastakse tegewast sõjawäeteenistusest lahti naesemehest alamwäeline, kui tal tegewas teenistuses olemise ajal naene ära sureb, alaealisi waeseidlapsi järele jättes. Ülewal nimetatud kergenduste osaliseks ja teenistusest wabaks lastud ei saa nimetatud isikutest mitte need, kes kohtu otsuse põhjal selles süüdlaseks on mõistetud, et nad omal ajal sõjawäeteenistusest ära on põgenenud, ehk jälle sel teel sõjawäeteenistusest on katsunud wabaks saada, et nad meeleli oma liikmeid on wigastanud, sõjawäeteenistusesse wõtmise eest on katsunud kõrwale põigelda ehk sel teel wabaks on katsunud saada, et omale eesõiguseid on katsunud muretseada, mille pääle neil õigust ei olnud.

Sarnastel juhtumistel, kui kaks wenda, poolwenda, ehk wõörast wenda, kui ka ühe perekonna kasulapsed ühel ajal loosi all on, põhjuste pärast, mis neist enestest mitte ära ei ripu, siis wõetakse teenistusesse wanem nendest. Kaksikutest, kui nad mõlemad teenistuseks kõlbulikud on, wõetakse loosi järele üks nende hulgast tegewasse sõjawäeteenistusesse, kus juures kaksikutele õigus jäetakse loosisid ära wahetada. Mõlematel ülewalpool ettetoodud juhtumistel

loetakse see, kes tegewast teenistusest wabaks on saanud, maakaitse wäkke.

Igas perekonnas wõib perekonna liige, kes sõjawäeteenistusesse peab minema, ehk juba tege- was sõjawäeteenistuses on, ennast wabatahtliku kokkuleppimise põhjal ümber wahetada, kas wenna, poolwenna, wõõraswenna, onu- ehk tädi-pojaga, kui isik, kes teenistusesse minewa, ehk teenistuses olewa isiku asemele astub, ise sõjawäeteenistuse alla ei käi, tagawara wäkke ei ole arwatud, teenis- tuseks kõlbulik on ja kahestkümnest ühest kuni kahekümne kuue aastani wana on. Asetäitja peab täielise aja niihästi tegewas sõjawäeteenistuses, kui ka tagawara wäes wälja teenima, kuna isik, kes asetäitja läbi wabaks on saanud, maakaitsewäkke arwatakse.

Kergenduse andmise korral loetakse perekonna liikmete wanawus selle aasta esimesest jaanuarist, millal kergendus määratakse.

4) Kergendused waranduslise seisukorra põhjal.

Selleks, et oma waranduslisi ja majapidamise asju korraldada, annab seadus sõjawäeteenistuse komisjonidele luba, nende isikute sõjawäeteenistusesse kutsumist, kes omal nimel liikumata waranduse üle walitsewad, kauplust, wab- rikut ehk mõnda teist tööstuse ettewõtet juhatawad, kuni kahe aastani pikendada. Seda aega, mis pikenduseks antud, ei loeta aga mitte üleüldise teenistuse aja hulka.

5) Kergendused ja eesõigused hariduslise tsensuse põhjal.

Kõrgemate ja keskkoolide õpeasutuste kaswandikud kutsutakse loosi alla sellesse wanadusesse jõudmise korral, ühes teiste oma ealistega, aga neile lükatakse pärast loosiwõtmist, kui nad selleks soowi on awaldanud, teenis- tusesse astumise aeg, selleks, et neile wõimalust anda oma haridust lõpetada, järgmiselt edasi:

1) Kuni kahekümne nelja aastaseks saamiseni keskkooli õpilastele;

2) kuni kahekümne seitsme aastaseks saamiseni kõrgemates õpeasutustes õppijatele, kui õpeaja kestus mitte üle nelja aasta ei wälta ja

3) kuni kahekümne kaheksa aastani: a) õpilastele kõrgemates õpeasutustes, kus õpeaja kestus mitte alla wiie aasta ei wälta; b) Greeka- ja Rooma-katoliku waimulikkude akademiade kaswandikkudele, kui ka Armenia-Gregorianuse usuliste waimuliku akademia õpilastele ja c) Keiserliku Kunstide Akademia kõrgema kunstikooli kaswandikkudele.

Nende õiguste osalisteks ei saa mitte isikud, kes ühes ehk teises nendest õpeasutustest waba-kuulajaks on.

Kuni kahekümne seitsme aastani saawad tegewasse sõjawäe teenistusesse astumiseks pikendust ka isikud, 1) kes Kaasani waimuliku akademia juures asuwatel missioonäride kursustel õpiwad; 2) kes korralikult Nowo-Sõbkowi keskpõllutöökooli on lõpetanud, aga weel oma praktilisi töösid ei ole suutnud täieliselt lõpule wiia; 3) kes teede- ja ehitusekunsti kümnikkude kooli on lõpetanud, aga weel neile määratud semstwo-teenistuse aega ära ei ole teeninud ja 4) kes Nikiti aiatöö ja weini walmistamise kooli juures asuwate kõrgemate kursuste pääl praktikantideks — kuulajateks on.

Hambaarstide koolide kaswandikkudele antakse pikendust kuni kahekümne nelja aastani, aga ainult neil kordadel, kui nad vähemalt kaks aastat enne sõjawäeteenistusesse astumise easse jõudmist kooli on astunud.

Ewangeliumi-Lutheruse usu õpetaja ameti kandidatele lükatakse sõjawäeteenistusesse astumine wiieks aastaks, kandidadiks saamise ajast arwates, edasi, et neile wõimalust anda õpetajaks hakata. Ei ole nad aga selle aja jooksul mitte õpetajaks hakanud, siis peawad nad sõjawäeteenistusesse astuma.

Palwete täitmine, sõjawäeteenistusesse astumise hareduse lõpetamise otstarbeks edasilükkamise asjus, waadatakse

läbi selle ministri või jaoskonna pääwalitsuse poolt, kelle alla see õpeasutus käib, kust palwet awaldaja õpilane pärit on. Pikenduse andmise korral peab selleks ka sõjaminister oma nõuusolemist awaldama, kus juures temale õigus jääb, neil kordadel, kus ta oma nõuusolemist on awaldanud ja pikendus antud, sel juhtumisel, kui sõda tuleb ja tarwidus seda nõuab, ka neid, kes pikenduse põhjal õpeasutustes edasi wiibiwad, teenistusesse kutsuda.

Isikutel, kes selleks pikendust saawad, et õpeasutuses oma õppimist lõpule wiia, on õigus sõjawäeteenistusesse wabatahtlikkudena astuda, kui nad muidu neid nõudeid täidawad, mis wabatahtlikuks wastuwõtmise kohta on määratud ja nad selleks oma soowi on awaldanud.

On isikud teatud õpeasutuses oma õppimise lõpetanud, omale sellekohase lõputunnistuse või diplomi omandanud ja sellega teatud hariduslise tsensuse osanikuks saanud, siis on neil õigus sõjawäeteenistuses lühendatud teenistuseaja osaliseks saada, allpool ettetoodud määruste põhjal:

1) Isikud, kes ühe või teise esimese ehk teise järgu koolidest on lõpetanud, ehk sellekohase eksami väljaspool õpeasutust ära on teinud, peawad tegewas teenistuses kolm aastat ja tagawara wäes wiisteistkümmend aastat wiibima, sellepääle waatamata, missugusesse wäeosasse nad teenistusesse on määratud. Need esimese järgu koolide lõpetajatest, kui ka keskkoolide kuue klassi lõpetajad ja waimulikkude seminaride teise klassi lõpetajad ja isikud, kes sellekohase eksami väljaspool õpeasutust ära on teinud, saawad sel korral, kui neil õigus on ohwitseriks hakata ja nad teenistuses olles sellekohase eksami ära teewad, kahe aasta pärast tegewast teenistusest wabaks ja määratakse tagawara wäkke, kus nad kuusteistkümmend aastat peawad olema.

6) Sõjawäeteenistusest wabastamisest seisuse ja elukutse põhjal.

Seisuse ja elukutse põhjal saavad sõjawäeteenistusest wabaks :

1) kõikide ristiusu usutunnistuste waimulikud;
 2) Greeka-katoliku usu salmilauljad, kes waimulikus akademias, waimulikus seminaris ehk mõnes teises waimulikus koolis kursuse on lõpetanud;

3) wanausuliste eestseisjad ja õpetajad, kui ka teiste lahkuskude waimulikud;

4) muhamedi usuliste kõrgemad waimulikud;

5) akademikerid, professorid, privat-dotsendid ja lektorid kõrgemates õpeasutustes;

6) Keiserliku Kunstide Akademia pansionerid, kes kroonu kulul väljamaale endid täiendama on saadetud;

7) isikud, kes kursuse kõrgemas kunstitööstuse koolis on lõpetanud ja väljamaale täiendamise otstarbel edasiõppima on saadetud;

8) Ewangeliumi-Lutheri usu õpetaja seisuse kandidadid sel alusel, mis juba eespool nimetatud sai.

Kõigel ülewalpool ettetoodud kaheksal korral, kus isikud ametiseisuse põhjal sõjawäeteenistusest wabastatud on, kutsutakse need isikut üleüldiste määruste põhjal kroonuteenistusesse, kui nad oma ameti enne kolmekümne aastaseks saamist maha panewad.

Isikud, kes kõrgemates õpeasutustes ametis on, aga nende amet neid mitte kroonuteenistusest ei wabasta, niisama ka kõikide teiste koolide kooliõpetajad, pidagu neid koolisid kroonu, kogukondlised asutused ehk eraisikud ülewal, kui neil koolidel aga kroonukoolidega ühesugused õigused on, pääle pühapäewa-koolide, kui ka kaswatuse- ja parandusemajade direktorid, teeniwad tegelikus sõjawäes kaks aastat, selle tingimisega, et nad pärast seda, kui tagawarawäe ohwitseriks on arwatud, mitte alla wiie aasta kooliõpetajaks oleks, kus juures ka see aeg, mis nad enne sõjawäeteenistusesse astumist kooliõpetajaks on olnud, arwesse wõetakse. Need, kes ohwitseri seisust mitte ei ole omandanud, loetakse pärast kahe-aastast tegewas

sõjawäeteenistuses olemist kuueksteistkümneks aastaks tagawara wäelisteks, tingimisega, et nad eelpool nimetatud wiisil vähemalt wiis aastat oma ametit peaks. Lahkuwad nad aga enne wiit aastat kooliõpetaja ametist, siis peawad nad weel aastaks ajaks tegewasse sõjawäeteenistusesse astuma.

Ajutiselt, wiie aasta jooksul, 23. juunist 1912. a. arwates, on nende isikute tegewas sõjawäeteenistuses wiibimise aeg, kes kursuse kõrgemas õpeasutuses on lõpetanud, ehk mõne muu õpeasutuse on lõpetanud, mis kooliõpetajate ettevalmistamiseks on määratud, ja kooliõpetajaks on, vähemalt kaheklassilises algkoolis, pühapäewakoolid wäljaarwatud, ühe aasta pääle lühendatud, mis järele nad seitsmeksteistkümneks aastaks tagawarawäkke arwatakse. Ka siin tuleb tingimist silmas pidada, et isik vähemalt wiis aastat kooliõpetaja ametit peaks, ehk wastasel korral peab ta täiendawalt tegewasse teenistusesse astuma.

VI.

Sõjawäeteenistuse asutustest.

Sõjawäeteenistuse asjade korralduseks asub sisemiste asjade ministeriumi all terve rida asutusi, kelle ülesandeks on, selle eest hoolt kanda, et määrused, mis sõjawäeteenistuse seadlustekogusse üles on wõetud, tegelikult saaks läbi wiidud.

Igas kubermangus asub kogu kubermangu sõjawäeteenistuse asjade korralduseks kuberneride juhatusel kubermangu sõjawäeteenistuse komisjon. Selle komisjoni liikmeteks on: kubermangu mõisnikkude päämees, abikuberner, kubermangu semstwo walitsus ehk üks selle walitsuse liikmetest, semstwo walitsuse walimise järele, ringkonnakohtu prokurör, ehk üks tema abidest ja üks kindralitest, sõjawäeringkonna walitseja määramist mööda.

Igas maakonnas asub maakonna sõjawäeteenistuse komisjon, kelle juhatajaks maakonna mõisnikkude päämees on. Selle liikmeteks on: Maakonna sõjawäeülem,

ehk üks ohwitser tema nimetust mööda, maakonnaülem, ekk keegi teine, ameti poolest temale wastaw ametnik ja maakonna semstwo walitsuse liige, kelle semstwowalitsus selleks määrab. Neil kordadel, kui maakonna sõjawäeteenistuse komisjon linna piirkonnas asuwa jaoskonna asju ajab, astub komisjoni liikmete hulka weel üks kohaliku linnaameti liikmetest, kelle selleks linnaamet on walinud.

Maakonna sõjawäeteenistuse komisjoni otsekoheseks ülemaks on kubermangu sõjawäeteenistuse komisjon, kes siis ka kaebtused maakonna komisjoni tegewuse üle läbi waatab. Kaebtused kubermangu sõjawäeteenistuse komisjoni otsuse pääle antakse Walitsewa Senati esimesesse departemangu, kelle otsused lõpulikud on.

Suuremates linnades on linna sõjawäeteenistuse komisjonid asutatud, kelle wõimupiirkond maakonna sõjawäeteenistuse komisjonide wõimupiiriga ühetaoline on.

Meil Läänemere kubermangudes on komisjonide kokkusead teistsugune ja läheb ülewalpool kirjeldatud üleriiklisest komisjonide kokkuseadest nii palju lahku, et siin maakonna mõisnikkude päämehe asemel komisjoni juhatajaks üks mõisnikkude maakonnasaadikutest kubeneri nimetuse järele on.

Kubermangu sõjawäeteenistuse komisjoni ülesanneteks on:

1) üleüldine walwus selle üle, et terwes kubermangus loosialuste kokkukutsumine ja nekrutide teenistusesse wastuwõtmine õiges korras sünniks;

2) kogu kubermangust teenistusesse wõetawate nekrutide arwu üksikute jaoskondade wahel õiglaselt ära jagamine;

3) nende isikute uuesti läbiwaatamine, kes seaduses ette äranähtud kordadel maakonna sõjawäeteenistuse komisjonidest kubermangu komisjonidesse saadetakse;

4) kaebtuste läbiwaatamine komisjoni teguviisi kohta;

4) maakonna-, kui ka linnakomisjonide, kus wiimased olemas on, aruannete läbiwaatamine, kui ka ühise, kogu kubermangu kohta käiwa aruande kokkuseadmine, mis eneses ülewaatliku pildi selle üle peab sisaldama, kuidas igaaastane nekrutide wastuwõtmine kogu kubermangus korda on läinud ja kuidas selle juures on talitatud;

6) teatud kordadel lubaandmine ja asjade ettepanemine kõrgematele ametiwõimudele, asja selgituseks, arusaamatuste ja segaduste kohta, mis maakonna, kui ka linna komisjonide asjaajamises ette juhtuwad tulema.

Maakonna- ja linna-komisjonide ülesanneteks on:

1) loosi alla tulewate isikute kohta nimekirja kokkuseadmine;

2) nende nimekirjade läbiwaatamine;

3) kohasele ministeriumile aruandmine selle üle, kui palju selle komisjoni piirkonnas loosialuseid isikuid on;

4) loosialuste isikute loosiwõtmiseks ja läbiwaatamiseks määratud kohtadesse kokkutsumine;

5) iga loosialuse isiku eesõiguste ja kergenduste kindlaks määramine;

6) kindlaks määramine, kes ja missuguses korras loosialused teenistusesse wõetakse;

7) loosialuste arstlik läbiwaatamine, kes nendest teenistusesse wõtmiseks kõlbulikud on;

8) nekrutide tegewasse sõjawäeteenistusesse wastuwõtmine ja

9) komisjoni istumise lõpetamise järele täieliku aruande kokkuseadmine ja kubermangu sõjawäeteenistuse komisjonile ärasaatmine.

VII.

Loosialuste jaoskondade alla üleswõtmisest ja loosialuste nimekirjade kokkuseadmisest.

1) Loosialuste sellekohase jaoskonna alla üleskirjutamisest ja selle kohta wäljaantawatest tunnistustest.

Loosialuste sellekohase jaoskonna alla üleskirjutamine, kuhu ta soowi on awaldanud, wõetakse tema teadaandmise pääle maakonna, ehk linna sõjawäeteenistuse komisjoni poolt ette. Sarnase komisjoni alla üleskirjutamise talituse peawad kõik meestesooist isikud, pääle talupoja ja kodaniku seisuse, pärast kuueteistkümne aastaseks saamist ja igatahes enne selle aasta esimest detsembrit, millal nad kahekümne aastaseks saawad, ette wõtma, mille üle neile sellekohane tunnistus wälja antakse (свидѣтельство о припискѣ къ призывному участку). Sarnane tunnistus peab eneses sisaldama isiku nime, isanime ja priinime; 2) sündimise aasta, kuu ja kuupäewa; 3) usutunnistuse; 4) seisuse; 5) elukutse; 6) märkuse hariduse järje kohta ja 7) nime-tuse, kelle poolt ja kus tunnistus wälja on antud ja ta tuleb abielusse ja teenistusesse astumise juures ette näidata.

2) Ühe jaoskonna alt teise alla ülemine misest.

Kõikidele isikutele, kes sõjawäeteenistusesse astumise otstarbel sellekohasesse komisjoni peawad ilmuma, on luba antud, kas sellesse komisjonisse ilmuda, kuhu ta üles on kirjutatud, mille piirkonnas loosialusel ehk tema wanematel liikumata warandus asub ehk jälle sinna, kus loosialune kolm kuud enne seda on elanud, kui teadaandmise ära saadab, missuguse komisjoni ta on walinud. Neile, kes sõjawäeteenistusesse astumiseks mõnesuguste kergenduste ehk eesõiguste põhjal kuni järgmise aastani pikendust on saanud, ei ole mitte õigust komisjoni walimiseks ja niisama ei ole ka neil, kes kauemaks ajaks

pikendust on saanud, pikenduse aja wältusel õigust komisjoni wahetada.

Isikud, kes komisjoni, kus ette tahawad minna, wahetada soowiwad, peawad sellest mitte hiljem, kui etteilmumise aasta wiieteistkümnendaks jaanuariks oma soowiawaldustega kohase linnaameti ehk wallawalitsuse poole, wastawuse järele, pöörama, kus juures nad teada peawad andma, kus komisjoni alla nad üles on kirjutatud, kui ka uue komisjoni, kus nad ette soowiwad minna. Isikud, kes linna ega ka walla hingekirjas ei ole, peawad sellekohase palwega niihästi selle sõjawäeteenistuse komisjoni poole pöörama, kus nad nimekirjas on, kui ka komisjoni poole, kus nad ette tahawad minna. Palwed, mis hiljem kui wiieteistkümnendal jaanuaril sisse on antud, leiawad ainult siis tähelepanemist, kui hiljaksjäämise kohta mõjuwad põhjused ette on toodud. Selles asjas ettetulewaid arusaamatusi otsustab kubermangu sõjawäeteenistuse komisjoni ettepanekul sisemiste asjade minister.

3) Teadaandmistest eesõiguste saamiseks sõjawäeteenistusesse astumise juures.

Isikud, kes hariduse lõpetamiseks sõjawäeteenistusesse astumise aja pikendust soowiwad, teatawad sellest kohalikule maakonna ehk linna sõjawäeteenistuse komisjonile, kus juures nad sellekohase õpeasutuse poolt, kus nad wiibiwad, tunnistuse peawad tõenduseks tooma, et tõesti selles õpeasutuses õpilaseks on. Ühtlasi peawad nad teatama, kuidas tulewikus tegewasse sõjawäeteenistusesse tahawad astuda, kas loosi järele, ehk jälle wabatahtlikuna. See kord, mille

isik sel korral teenistusesse astumiseks walinud, ei wõi üleüldiselt pärast muudetud saada ja ainult neil kordadel, kui isiku perekonnas, kes wabatahtlikuna teenima soowis minna, muudatused on tulnud, mis talle esimese järgu kergenduse teenima astumise korral annawad, on tal õigus nõuda, et teda loosi järele ette kutsutaks. Sellekohase teadaandmise peab ta vähemalt kaks kuud enne selle aastase nekrutide wastuwõtmise algust, millal ta teenima peab minema, kohasele maakonna ehk linna sõjawäeteenistuse komisjonile teada andma.

Isikud, kes waranduslise seisukorra põhjal tegewasse sõjawäe teenistusesse astumise aja pikendust soowiwad saada, peawad sellest vähemalt kaks kuud enne nekrutide wastuwõtmise aja algust kohasele komisjonile soowiawalduse sissesaatma. Hilisemad palwed wõetakse ainult siis arwesse, kui hiljaksjäämise kohta mõjuwad põhjused ette on toodud.

Isik, kes wanawuse järele wennale järgneb, kes tegewas sõjawäeteenistuses surma on saanud, ehk sõja ajal jäljeta kaotsi on jäänud, peab selleks, et kolmanda järgu õigust saada, kohasele sõjawäeteenistuse komisjonile järgmised tunnistused tooma: 1) sõjawäe ülema poolt, kus wend teenistuses oli, tõenduse, et see sõjawäest, kui teenistuse ajal surma saanu ehk jäljeta kaotsi jäänud, wälja on arwatud ja 2) politseiwalitsuse poolt, kus wend üles oli kirjutatud, e see sääl mitte ei ela.

Palwed selle kohta, et tagant järele, kui selleks seaduses määratud aeg mööda on läinud, luba antaks kergenduse saamiseks palwekirja sisse anda, waadatakse sisemiste asjade ministri pool läbi ja otsustatakse tema poolt kas sõja- ehk mereministri nõuusolemisel, nende wastawuse järele, ühes ehk teises mõttes.

VIII.

Sõjawäeteenistusesse kutsumisest ja teenistusesse wastuwõtmisest.

1) Ettewalmistawatest tegewustest sõjawäeteenistuse komisjonides.

Kui sõjawäeteenistuse komisjon kogukondliste asutuste poolt iga kogukonna kohta kokkuseatud loosialuste isikute nimekirjad kätte on saanud, siis asub ta nende läbiwaatamise juurde. Ta katsub ja kaalub järele, kas nad õiglaselt kokku on seatud, seab siis üleüldise nimekirja kogu komisjoni alla käiwate maakohtade jaoks kokku ja walmistab ka iseäralised nimekirjad nende kohta, kellel mõnesugused eesõigused ehk kergendused eelpool ettetoodud põhjustel on ja saadab siis sel teel saadud üleüldised nimekirjad kubermangu sõjawäeteenistuse komisjonisse kinnitamiseks, kes need, kogu kubermangust kokku tulnud nimekirjad, mitte hiljem kui iga aasta esimeseks augustiks sisemiste asjade ministeriumile ette paneb.

Sisemiste asjade ministerium waatab sissetulnud nimekirjad läbi ja määrab nende põhjal kindlaks üleüldise arwu, kui palju nendest sel aastal tegewasse sõjawäeteenistusesse tuleb kutsuda; määrab ka kindlaks arwu, kui palju juudi-usulistest ja kui palju kõigist teistest usutunnistustest kokku tegewasse teenistusesse tuleb kutsuda ja annab siis, enne seda oma tegewuse üle sõjaministriga kokku leppides, kuni esimese detsembrini kubermangu komisjonide kaudu maakonna ja linna sõjawäeteenistuse komisjonidele teada: 1) missugused loosialustest, kas ainult ilma eesõiguseta loosialused ehk ka õiguste osalised ja missuguses järjekorras wiimased, tegewasse sõjawäeteenistusesse tulewad kutsuda; 2) missugune protsent selle liigi loosialustest, kes kõik teenistusesse ei pea minema, wastu tuleb wõtta ja 3) missugused liigid loosialustest loosi järele tagawaraks tulewad arwata. Kõik need teated antakse eraldi niihästi

juudi, kui kõigi teiste usutunnistuste järele olevate kohta kokkuwõetult.

2) Loosialuste wastuwõtmisest.

Loosialuste tegewasse sõjawäeteenistusesse wastuwõtmise ajaks määravad maakonna ja linna sõjawäeteenistuse komisjonid iga jaoskonna jaoks wastuwõtmise päewad ja nendeks kindlaksmääratud päewadeks kutsutakse jaoskonna alla käiwatest loosialustest kokku: 1) kõik need, kes selle jaoskonna loosialuste nimekirja üles on wõetud, pääle nende, kes mõnesuguste kergenduste põhjal sõjawäeteenistusesse astumiseks pikendust on saanud, kellel esimese järgu eesõigus perekondlise seisukorra põhjal on, ehk kes enne loosialuseks saamise easse jõudmist wabatahtlikuna sõjawäeteenistusesse on astunud; 2) kõik need, kes küll weel loosi alla ilmumise easse pole jõudnud, aga soowi on awaldanud, kas sellel, ehk järgmisel aastal wabatahtlikkudena sõjawäeteenistusesse astuda.

Seaduslikuks põhjuseks määratud päewal ära jääda, on haigus, mis woodist wälja ei lase, kui ka teised ärawõitmata takistused, mis kindlaks määratud korras tõendatud peawad saama. Haiguse tõenduseks peab arsti ja kohaliku politseiwõimu tunnistused ettenäidatama, aga sel korral, kui arstitunnistust wõimalik saada ei ole, kohaliku waimuliku ja politseiwõimuse tunnistused.

Kui jaoskonna loosialused kokku on kogunud, siis loeb maakonna ehk linna sõjawäeteenistuse komisjon, pärast seda, kui ta nimekirja weel korra läbi on waadanud ja tarwiliseit täiendanud, selle awalikult, kõikide kuuldes ette ja annab ka teada, missugustel põhjustel ja missuguses korras kellegile loosialustest kergendust ja eesõiguseid on määratud ja missuguses järjekorras loosialuste wastuwõtmise toimetatakse. Sellele järgneb loosiwõtmine, millest kõik nimekirjas seiswad isikud osa wõtawad, maha arwatud need, kes perekondlise seisukorra põhjal esimese

järgu õiguse osalised on, ja mitte juudiusulised ei ole, kui ka kõikide usutunnistuste waimuliku seisuse isikud ja ka need, kes wabatahtlikkudena sõjawäeteenistusesse astuwad.

Kõik tõendused, eesõiguste ja kergenduste kohta, peawad loosialuste poolt enne loosiwõtmist ettetoodud saama.

On kõik sellekohased, ülewalpool ettetoodud eeltööd tehtud, siis asutakse loosiwõtmise juurde. Selleks waatab komisjoni esimees kõik loosimiseks määratud nummerdatud piletid läbi, wõrdleb nende arwu loosialuste isikute nimekirjas olewa arwuga ja märgib kõik piletid teatawa märgiga ära. Siis keeratakse eesistuja walwuse all kõik piletid rullikesteks kokku, segatakse segi ja kallatakse isäralise selleks määratud kastikese, ehk mõne teise sellekohase nõuu sisse. Kõige selle talituse juurde lubab sea dus loosialustele oma keskelt ühte wolinikku saata.

Enne loosiwõtmise algust määratakse jälle loosi läbi kindlaks, missuguses järjekorras üksikute waldade ja linna osakondade järele olewad loosialused loosi wõtma lastakse. Siis kutsutakse loosialused selles järjekorras ette, nagu nad kohaliku kogukonna poolt sõjawäeteenistuse komisjoni saadetud nimekirja üles on wõetud. Igaüks wõtab selles järjekorras, nagu ta ette on kutsutud, ühe pileti kastikesest wälja, kus juures nende eest, kes puuduwad komisjoni esimees, ehk mõni teine ametiwõimu esitaja, nagu wallawanem, loosi wälja wõtab. Wäljawõetud piletil asuw nummer loetakse ühes isiku nimega, kes selle numbri wälja tõmmanud, kõwa häälega ette, waadatakse komisjoni liikmete poolt järele, märgitakse loosialuste nimekirja üles ja antakse siis loosiwõtja kätte, ilma et ta pruugiks seda weel kunagi tagasi anda.

Loosimisega katsutakse, kui see wähegi wõimalik, weel selsamal päewal, kui alatud, ka lõpule jõuda, aga neil kordadel, kui sellega esimese päewa jooksul walmis ei saa, jätkatakse seda järgmisel päewal. Loosimise juures uleb järgmisi määruseid silmas pidada:

1) Kast, ehk nõu, kus loosid sees on, paigutatakse nähtawa koha pääle;

2) Piletid wõetakse kasti ehk teise sellekohase nõuu seest loosialuste poolt awalikult (публично) wälja;

3) Loosiwõtja peab enne seda, kui ta käe kasti laseb, selle küünarnukini paljaks tegema ja lahtiselt juureswiibijatele näitama;

4) Pääle loosiwõtja ei tohi keegi teine nõuu külge puutuda, kus loosid sees on;

5) Loosi wõtab igauks ainult ühe korra. Isik, kes loosi wäljawõtnud, läheb teenistusesse saadud numbri järele, kuigi selgub, et ta mõnesuguse eksituse läbi warem loosiwõtma oli sattunud, kui tema kord selleks kätte oli jõudnud;

6) Kui loosiwõtmine ühe päewa jooksul lõpule ei jõua, siis pandakse nõu, kus loosid sees on, kõigi komisjoni liikmete pitseritega kinni ja jäetakse selkombel selleks määratud wahi hoole alla kuni järgmise päewani.

3) Loosialuste läbiwaatamisest ja tegewasse sõjawäeteenistusesse wastuwõtmisest.

Pärast loosiwõtmise lõpetamist asub sõjawäeteenistuse komisjon loosialuste läbiwaatamise ja nende tegewasse sõjawäeteenistusesse wastuwõtmisega ametisse. Läbiwaatamise juures wõiwad komisjoni esimehe äranagemist mööda ka kõrwalised isikud wiibida, sest et läbiwaatamine seaduse järele awalik on.

Kõige päält waadatakse läbi isikud, kes wabatahtlikudena, ilma loosi tõmbamata, sõjawäeteenistusesse soowiwad minna, ja pärast seda juba need, kes loosi on wõtnud. Loosiwõtjatest waadatakse kõige päält ilma õiguseta loosialused läbi; siis neljanda, kolmanda ja lõpuks teise järgu eesõigusega loosialused. Sarnasel korral, kui sisemiste asjade ministri poolt ettekirjutus on, et teataw arw nendest juudi-usulistest loosialustest, kellel perekondlise seisukorra põhjal esimese järgu eesõigus on, ka tegewasse sõjawäeteenistusesse tuleb wõtta, waadatakse ka need läbi. Neid

isikuid, kes haiguse ehk kehalise nõrkuse tagajärjel teiseks aastaks on jäetud, võib komisjon ootamatalt, ilma et sellest enne teataks, ehk ajast tarwitseks kinni pidada, mis seaduses ülewaatamise jaoks määratud, ülewaatuse alla wõtta.

Loosialuste hulgast waadatakse üle ja wõetakse tegewasse teenistusesse:

1) need, kes kohtuliku eeluurimise all on, pärast eeluurimise lõpetamist, kui neid kohtu kätte ei anta;

2) need, kes ülekuulamise all on, pärast ülekuulamise lõpetamist, kui neid mitte kohtu kätte ei anta;

3) need, kes kohtu all on, pärast kohtu otsuse täidesaatmist, kui kohtuotsuse kaasas mitte kõikide õiguste kaotamine, ehk kõikide iseäraliste isikliste ja seisusliste õiguste ja eesõiguste kaotamine ei käi ja

4) need, kes politseiwalwuse all on, pärast politseiwalwuse äralõpetamist.

Kui need, ülewalpool ülesloetud isikud kuni järgnewa aasta wiieteistkümnendaks weebruariks ülewaatuse alla ei saa ilmuda, siis wõetakse nad ülewaatusele ja teenistusesse järgmise aasta loosialustega ühes koos.

Neil kordadel, kui keegi isikutest ülewaatuse ajal teatab, et tal langetõbi ehk mõni teine warjatud haigus on, mis temale sõjawäeteenistusesse astumiseks takistuseks on, ehk komisjon ise sellele otsusele tuleb, ehk kellegi loosialuse juures kahtleb, kas ta mitte meelevi ennast haigeks ei tee, ehk haigust kunstliselt katsub alal hoida, saadetakse loosialune kohalisesse haigemajasse järelnatsumise alla. Neil kordadel, kui komisjon otsusele jõuab, et kohalik haigemaja, kus sellekohase sisseseade puudulikkuse pärast, ehk teistel põhjustel küllalt hääde tagajärgedega haigust järele ei saa uurida, saadetakse ülewaatuse alune kubermangu haigemajasse.

Need loosialustest, kes komisjoni liikmete enamuse poolt, aga mitte ühel häälel, sõjawäeteenistuseks kõlbmataks on tunnistatud, kui ka

need, kes sõjawäeteenistusesse komisjoni esimehe hääle vastuolemisel vastu on wõetud ehk ka ühe komisjoni liikme hääle vastuolemisel, kui see vastuolemine läbiwaataja arsti otsuse pääl põhjened, saadetakse uueks läbiwaatamiseks kubermangu sõjawäeteenistuse komisjonisse. Need, kes kubermangu sõjawäeteenistuse komisjonisse on saadetud ja need, kes haigemajadesse järelkatsumiseks on saadetud, kui ka need, kes õigel ajal loosi alla pole ilmunud, wõetakse sel korral, kui komisjon nende wastuwõtmisega wiieteistkümnendaks weebruariks walmis saab, tegewasse sõjawäeteenistusesse; esimesed otsekohe pärast seda, kui nad kubermangu komisjoni ehk haigemaja walitsuse poolt tegewaks sõjawäeteenistuseks kõlblikuks on tunnistatud ja wiimased siis, kui nad kätte on saadud, ehk ise on ilmunud.

Maakonna ja linna sõjawäeteenistuse komisjonide loosialuste wastuwõtmise tegewus lõpeb järgnewate talitustega:

1) Nende isikute nimekiri, kes tegewasse sõjawäeteenistusesse vastu on wõetud, loetakse awalikult ette.

2) Nende isikute teise järgu maawäkke määramine, kes tegewaks sõjawäeteenistuseks kehaliste puuduste tagajärjel kõlbmatad on, aga siiski sedawõrd terwise juures on, et püssiga suudawad ümber käia, kui ka nende isikute maawäe teise järku arwamine, kellel perekondlise seisukorra põhjal esimese järgu õigus on, maha arwatud need juudi-usulised, kes sisemiste asjade ministri eeskirja põhjal, kui sarnane eeskiri on antud, ajutiselt tagawara wäkke tulewad arwata.

4) Nende eesõigusliste isikute esimese järgu maakaitse-wäeliste hulka arwamine, kellel esimese järgu eesõigus ei ole, kes aga tegewast sõjawäeteenistusest loosi läbi wabaks on saanud.

Tegewasse sõjawäeteenistusesse wastuwõetud nekrudid wõiwad kubermangu komisjoni otsuse põhjal ajutiselt koju lastud saada, kus juures neile teada antakse, millal ja kus kohal nad uuesti kokku peawad koguma, selleks, et sõjawäeteenistust alata. On nüüd nekrudid määratud ajal määratud kohale kokku kogunud, siis wannutatakse nad seaduses kindlaks määratud korra järele ära, kas kohase usu waimuliku ametniku poolt, ehk sel korral, kui waimulikku ametnikku saadawal ei ole, kohaliku sõjawäeülema poolt. Pärast seda waatab maakonna sõjawäeülem ühes arstiga noored sõjamehed weel kord üle ja saadab need, kes teenistuseks kõlbmatad leitakse olewat, põhjustel, mida komisjoni läbiwaatamise ajal ei märgatud, kubermangu komisjoni uueks läbiwaatamiseks, kui neid selle poolt weel läbi pole waadatud, kuna need, kes teenistuseks kõlbulikud leitakse olewat, määratud kohale oma aega ära teenima saadetakse.

4) Sõjawäeteenistusega ühenduses olevatest tunnistustest.

Kõikidele isikutele, kes loosiwõtmisele on ilmunud, aga tegewasse sõjawäeteenistusesse ühel ehk teisel põhjusel wastu pole wõetud, antakse sellekohased tunnistused:

1) neile, kes täiesti kõlbmataks on tunnistatud — tunnistus, et nad jäädawalt sõjawäeteenistuse kohustest on wabastatud;

2) neile, kes maakaitsewäkke on arwatud, — sellekohane ilma tähtajata tunnistus ja

3) neile, kes teenistusesse astumiseks pikendust on saanud, haigemajadesse ülewaatuse alla on saadatud, kui ka neile, kes kohtu all, eeluurimise, ülekuulamise ehk politsei ülewaatuse all on, sellekohane ajutine, tähtajaline tunnistus, kus juures kindlasti äratähendatud on, missugustel tingimistel nende tunnistuste makswus lõpeb.

IX.

Loosi wõtmisele ja teenistusesse ilmumisega ühenduses olewatest kuludest.

Kõik kulud, mis sõjawäeteenistuse komisjonide ülewalpidamisega, kui ka nekrutide wastuwõtmisega ühenduses on, wõtab kroonu oma kanda. Nooredmehed, kes sõjawäeteenistusesse wastu on wõetud ja need, kes sõjawäeteenistusest tagasi saadetakse, kui ka nende perekonnad, kes oma meeste ehk isade kaasas oliwad, saawad kroonu poolt teeraha, kui ka riided ja jalanõud, nendest summadest, mis sõjawäewalitsustele selleks on määratud. Määrused selle kohta, missuguses korras need nooredmehed oma kodukohta tagasi tulewad saata, kes tegewast sõjawäeteenistusest on wabastatud, kui ka määrused selle kohta, kuidas neile reisi ja ülespidamise raha anda, töötatakse wälja sisemiste asjade, sõja- ja rahaministrite poolt ühisel nõuul.

Niikaua peawad isikud, kes loosi alla on kutsutud, endid omal kulul ülewal pidama, kuni nad weel tegewasse sõjawäeteenistusesse wastu pole wõetud.

X.

Wabatahtlikkudest.

Need isikud, kes wabatahtlikkudena tegewasse maawäe sõjawäeteenistusesse soowiwad astuda, peawad järgmisi nõudmisi täitma:

1) ei tohi mitte alla seitsmeteistkümne aasta wanad olla;

2) peawad oma kehaehituse ja terwise seisukorra poolest neid nõudmisi täitma, mis sellekohaste määruste läbi sõjawäeteenistusesse astumise kohta kindlaks on tehtud;

3) neil peab tunnistus olema selle kohta, et nad ühe esimese järgu koolidest lõpetanud on, ehk jälle tunnistus selle kohta, et nad vähemalt mõne kesk-

kooli kuus klassi, ehk waimuliku seminari kaks esimest klassi lõpetanud on.

Wabatahtlikkudena teenima ei lasta:

- 1) neid, kes kohtu ehk eeluurimise all on;
- 2) neid, kes ülekuulamise all wiibivad kaelakohtu kohtupidamise korra § 1035 ja sellele järgnewate paragrafide põhjal;
- 3) neid, kes politsei ülewalwuse all wiibivad;
- 4) neid, kes kohtu otsuse põhjal süüdi on mõistetud ja niisuguse karistuse kannud, mis riigiteenistusesse astumise õiguse ära wõtab;
- 5) neid, kes kohtu poolt warguse ehk pettuse (мошенничество) kordasaatmises süüdi on mõistetud.

Üleüldine teenistuse aeg on wabatahtlikkudele kaheksateistkümne aasta pääle määratud, millest kaks aastat tegewas sõjawäeteenistuses ja kuusteistkümmed aastat tagawarawäes tuleb olla.

Neile, kellel õigus on ohwitseriks olla ja kes tegewas teenistuses olles praporshniku, ehk alamporutshiku (korneti) eksami ära on teinud, lühendatakse tegewas sõjawäeteenistuses olemise aega aasta ja kuue kuuni, mille nad ühel moel järgnewatest wiisidest ära peawad teenima: 1) üks aasta ja kolm kuud tegewas teenistuses olles, 1. juulist alates, lähewad nad tagawara wäkke, kui mitte pärast sellekohase ohwitseri-eksami äratagemist neid tegewasse sõjawäeteenistusesse edasi ei jäeta, ja teeniwad aasta pärast siis weel ülejäänud kolm kuud ära, sügiseste ja kewadeste sõjawägedeharjutuste ajal, ehk 2) üks aasta ja kuus kuud ühte soodu tegewas sõjawäeteenistuses olla 1. juulist alates. Need wabatahtlikkudest, kes wabatahtlikkudena 15. ja 31. detsembri wahel tegewasse sõjawäeteenistusesse astusiwad, peawad ühte soodu aasta ja kaheksa kuud teenima, kus juures teenistuse aega 1. jaanuarist arwama hakatakse. Üleüldine tagawarawäes wiibimise aeg arwatakse neile wabatahtlikkudele, kes tegewas sõjawäeteenistuses aasta ja kuus kuud on olnud, kuus-

teistkümmed ja pool aastat ja neile, kes tegewas sõjawäeteenistuses aasta ja kaheksa kuud on olnud, kuusteistkümmed aastat ja neli kuud.

Wabatahtlikkudest wõetakse tegewasse sõjawäeteenistusesse: 1) isikud, kellel arstiteaduse, weterinärarsti ehk rohuteadlase haridus on, 15. kuni 31. detsembrini, kus juures neil teenistuse aega teenistusesse astumisele järgnewa aasta esimesest jaanuarist hakatakse arwama; 2) isikud teistsuguse haridusega wõetakse teenistusesse 15. kuni 30. juunini ja teenistuseaega hakatakse arwama selle sama aasta esimesest juulist.

Wabatahtlikud waatab läbi ja tunnistab sõjawäeteenistusesse astumiseks kõlblikuks ehk kõlbmataks maakonna ehk linna sõjawäeteenistuse komisjon. Need, kes sõjawäeteenistusesse astumiseks kõlblikuks on tunnistatud, loetakse sellel aastal sõjawäeteenistusesse kutsutawate üldlise arwu hulka ja wõetakse wastuwõetute nimekirja üles. Teenistusesse wõetakse wabatahtlikka igasugusesse sõjawäe osasse, kus juures neid ainult rooduteenistusesse wõib panna. Sõjawäe osa walik jäetakse nii palju, kui see üldiselt wõimalik on, wabatahtliku oma walida. Wabatahtlikud, kellel arstiteaduse doktori, arsti, weterinärliste teaduste, ehk rohuteaduse magistri auukraad on, määratakse pärast seda, kui nad neli kuud roodus ära on teeninud, sellekohaste, nende elukutsele wastawate ametite pääle, kus nad ülejäänud osa tegewas sõjawäeteenistuses wiibimise ajast ära teeniwad.

Isikud, kes wabatahtlikuna, kas loosiwõtmise aastal, ehk warem, teenistusesse soowiwad astuda, peawad wähemalt kaks kuud enne loosiwõtmise algust, selle maakonna ehk linna sõjawäeteenistuse komisjonile, mille alla nad käiwad, sellekohase soowiawalduse sisse saatma, ühtlasi äratähendades, missuguses sõjawäeosas nad teenida soowiwad.

Soowiawaldusele tulewad allpool nime-
tatud dokumendid juurde lisada:

1) teenistusesse kutsumise jaoskonna alla üleskirjutamise tunnistus, (свидѣтельство о припискѣ къ призывному участку), aga sel korral, kui soowiawaldaja talupoja ehk kodaniku seisusest on ja sellepärast ennast teenistuse jaoskonna alla üleskirjutada ei pruugi, sellekohase wallawalitsuse, ehk linnaameti käest wõetud tunnistuse;

2) tal tarwimise tunnistuse, et kooliharidus ei puudu;

3) tunnistuse oma kodanlise ülemuse poolt, et ta kohtu poolt sarnase trahwiga karistatud ei ole, mis kodanlisesse riigiteenistusesse astumise wõimatuks teeb;

4) wanemate ehk hoolekandjate lubakirja, sel korral, kui soowiawaldaja alaealine on, et neil tema wabatahtlikuna sõjawäeteenistusesse astumise wastu midagi ei ole;

5) soowiawaldaja enese, tema wanemate, hoolekandjate ehk eestkostjate kohustuse, kui soowiawaldaja kwardiasse soowib astuda, et ta ennast oma kulul ülewal peab;

6) kwardia selle osa ülemuse, kuhu soowiawaldaja teenima tahab astuda, tõenduse, et temal selle wastu midagi ei ole, kui soowiawaldaja tema walitsuse all olewasse wäeosasse sõjawäeteenistusesse astub.

Isikud, kes merewäkke wabatahtlikkudena teenima soowiwad minna, peawad kõrgema õpeasutuse lõpetanud olema, mitte rohkem kui kakskümmend wiis aastat wanad ja ka kõiki neid nõudeid täitma, mis isikutelt nõutakse, kes wabatahtlikkudena maawäkke teenima soowiwad minna. Merewäe wabatahtlikud peawad tegewas sõjawäeteenistuses kaks aastat olema ja saawad siis, pärast sellekohase eksami äratagemist, gardemarini auu sisse ja arwatakse tagawara wäkke, kuhu nad kaheksteistkümneks aastaks jääwad. Teenistusesse astumise aeg on iga aasta esimesest maist kuni wiieteistkümnenda juunini.

XI.

Kaebtustest sõjawäeteenistuse asjus.

Asutuste otsuste pääle, kelle juhatusel all sõjawäeteenistuse asjandus seisab, on lubatud teatud, selleks määratud tähtaegade jooksul kaebtusi tõsta, kui isik, kelle kohta otsus käib, leiab, et see otsus ekslik on ja tema õiguseid kärbib. Kaebtused wõiwad niihästi kirjalikud, kui ka suusõnalised olla, kus juures suusõnaline kaebtus kohase asutuse poolt, kelle poole kaebtusega pööratud, sellekohasesse raamatusse kantakse ja kaebajale, kui ta seda nõuab, selle üle kwiitung peab antama, et tema poolt kaebtus sisse on antud. Ühes kaebtusega wõiwad sisseantud saada ka igasugused tõendawad dokumendid, kui niisugused kaebtuses ettetoodud asjaolude põhjenduseks tarwilikud leitakse olewat. Kaebtuse sisseandjaks neis asjaoludes, mis sõjawäeteenistuse komisjonide pääle sõjawäeteenistusesse wastuwõtmise asjus tõstetakse, wõiwad niihästi wastuwõetu wanemad, teised sugulased, kui ka täiesti wõõrad isikud olla, kus juures kaebtuse sisseandmise juures iseäralist wolitust ei nõuta.

Kaebtuste sisseandmise tähtjaks on:

1) Kaebtuste sisseandmiseks asutuste ja ametnikkude otsuste pääle, kes esialgsed loosialuste nimekirjad kokku seawad, kaks nädalat, wiimasest tähtjast arwates, mis kogukondlistele asutustele sarnaste nimekirjade kokkuseadmiseks on määratud. Kaebtused tulewad sisse anda, kas otseteed maakonna sõjawäeteenistuse komisjonile, ehk jälle asutusele ehk ametnikule, kelle otsuse pääle kaebtus antakse, kes siis sarnase kaebtuse ajawiitmata maakonna sõjawäeteenistuse komisjonile edasi peawad saatma. Niisugused kaebtused peab maakonna sõjawäeteenistuse komisjon oma lähemal istumisel läbi waatama, otsuse lõpulikul kujul kahe nädala jooksul, otsuse tegemise päewast arwates, kokku seadma ja selle järgnewa kolme päewa jooksul kaebajale teada andma.

2) Kaebtused maakonna sõjawäe-teenistuse komisjoni otsuse pääle, loosi alla ilmumise jaoskonda üleswõtmise asjus, antakse kahe nädala jooksul sellesesamasse komisjonisse, kelle otsuse pääle kaebtus tõstetud, sisse, kes tema siis kubermangu sõjawäeteenistuse komisjonile läbiwaatamiseks edasi saadab.

3) Kaebtused maakonna sõjawäeteenistuse komisjoni otsuse pääle, niihästi loosi-aluste nimekirja kokkuseadmise asjus, kui ka eesõiguste määramises ja tegewasse sõjawäeteenistusesse wastuwõtmise asjus antakse nelja nädala jooksul kubermangu sõjawäeteenistuse komisjoni nime pääle sellesse maakonna komisjonisse sisse, kelle otsuse pääle kaebtus on tõstetud. Komisjon, kuhu sarnane kaebtus sisse on tulnud, peab tema seitsme päewa jooksul ühes kaebtusega ühenduses olewate protokollide, otsuste ja oma selgitawate seletustega määratud kubermangu sõjawäeteenistuse komisjonile ära saatma. Kubermangu komisjon peab kõigil neil kordadel, kui kellegi isiku poolt kaebtus on tõstetud, et teda maakonna komisjon küllalt hästi läbi ei ole waadanud ja walesti tegewasse sõjawäeteenistusesse wastu on wõtnud, selle isiku uuesti läbi waatama, kui maakonna komisjonis otsus tema kohta mitte ühel häälil ei ole tehtud. Isikute uus läbiwaatamine, kes maakonna komisjoni poolt ühel häälil wastu on wõetud, wõetakse ainult siis kubermangu komisjonis ette, kui wiimane selle mõnesugustel põhjustel tarwiliku leiab olewat.

Kubermangu komisjoni otsus antakse kaebealusele seitsme päewa jooksul teada ja on neis asjus, mis walesti loosi-aluste nimekirja üleswõtmise kohta käib, lõpulik, kuna teistel kordadel ka kubermangu komisjoni otsuse pääle edasi wõib kaebada.

4) Kaebtused kubermangu sõjawäeteenistuse komisjoni otsuse pääle walesti ees-

õiguste ja kergendustes määramise asjus, kui ka loosialustel läbiwaatamise ja sõjawäeteenistuseks kõlblikuks tunnistamise asjus antakse kahe kuu jooksul, otsuse kuulutamise päewast arwates, sellesse kubernangu sõjawäeteenistuse komisjonisse, kelle otsuse pääle kaebtustõstetud, Walitsewa Senati esimese departemangu nime pääle sisse. Komisjon, kuhu niisugune kaebtus sisse on antud, peab selle seitsme päewa jooksul, ühes selle kaebtusega ühenduses olewate protokollide ja otsustega, kui ka oma poolt antud seletusega määratud kohale ära saatma. Walitsewa Senati otsus on lõpulik ja tuleb täita.

Kahjutasu nõudmised selle eest, et walesti sõjawäeteenistusesse wastu on wõetud, tulewad hariliku kodanlise kohtupidamise korra määruste põhjal (§§ 1316—1330) sellekohasesse kohtusse sisse anda.

XII.

Maa- ja mere-wäe tagawarawäelistest.

Tegewast sõjawäeteenistusest tagawarawäeliseks wastuwõtmine, esimese järgu tagawarawäelisest teise järgu tagawarawäeliseks arwamine, kui ka tagawarawäeliste tegewasse sõjawäeteenistusesse tagasikutsumine ja õpeharjutustele kutsumine on maakonna sõjawäeülesanneteks. Tagawarawäe alamwäelised waadatakse maakonna sõjawäeteenistuse komisjoni poolt üle, kas nad mitte sõjawäeteenistuseks kõlbmataks pole muutunud, järgmistel kordadel: 1) tegewasse sõjawäeteenistusesse ehk õpeharjutustele kutsumise korral ja 2) iseäralistel juhtumistel, mis sõja- ja sisemiste asjade ministrite ühisel kokkuleppimisel ette wõetakse.

T a g a w a r a w ä e s t w a b a s t a t a k s e :

1) need, kes ära on surnud, pärast seda, kui sellekohane tunnistus kas kihelkonna waimulikult, haigemaja walitsuselt ehk politsei poolt selle tõenduseks on saadud ;

2) need, kes tagawarawäes teenimise aja täieliselt ära on olnud — selleläbi, et neile tunnistus antakse, et nad sõjawäeteenistusest wabastatud on ;

3) need, kes wabatahtlikult ehk sellekohase kutse pääle uuesti tegewasse sõjawäeteenistusesse on astunud, pärast seda, kui sellekohase ülemuse poolt tarwiline teadaandmine on saadud ;

4) need, kes sõjawäeteenistuse jätkamiseks kõlbmatks on tunnistatud, pärast sellekohase tunnistuse kättesaamist ;

5) need, kes kohtu poolt kõik seisuslised õigused, ehk kõik iseäralised isiklised ja seisuslised õigused ja eesõigused kaotanud on, pärast seda, kui kohase kohtu prokuröri käest teadaandmine on saadud, et kohtuotsus täide on saadetud ja

6) need, kes kogukondade poolt välja on heidetud ja ametiwõimude kätte antud, pärast seda, kui sellekohane teadaandmine on tulnud.

Isikutele, kes tegewast sõjawäeteenistusest tagawara wäkke on arwatud, antakse sellekohane tunnistus, mis aga neid isikuid kohustusest ei wabasta, omale passi muretseda, sest et need tunnistused seaduse järele mitte passi aset ei täida.

Neil kordadel, kui tarwidus nõuab, et kogu sõjawägi täiel arwul koos oleks, kutsutakse niihästi maa- kui ka mere-wäe tagawarawäelised uuesti tegewasse sõjawäeteenistusesse. Niisugused tagawara wäeliste tegewasse sõjawäeteenistusesse kutsumised wõiwad olla : 1) üleüldised, kui tarwidus nõuab, et kõik tagawara wäelised, ehk wähe- malt suur osa nendest tegewasse sõjawäeteenistusesse saaks kutsutud ja 2) osalised, kui tarwidus nõuab, et mõne wäeosa täienduseks ainult üks osa tagawarawäelistest tegewasse sõjawäeteenistusesse saaks kutsutud.

Tagawara wäeliste tegewasse teenistusesse wastuwõtmiseks kokkukutsumine on koha pääl kohaliku maakonna sõjawäeülesandeks, kellele politsei ja teised ametnikud selleks kaasa peawad aitama.

XIII.

Maakaitse wäelistest.

Nagu eelpool tähendatud, asub riigikaitse teenistuses neil kordadel, kui alalisest sõjawäest weel üksinda ei aita, ka maakaitse wägi. Maakaitsewäelised on kohustatud riigikaitse teenistuses olema loosialuse easse saamisest kuni neljakümne kolmanda eluaastani. Maakaitse wäelised kutsutakse, kui selleks tarwidus on, tegewasse sõjawäeteenistusesse wanawuse järele; s. o. kõige päält need, kes wiimasel loosiwõtmise ajal maakaitse wäkke saiwad arwatud, siis eelmise aasta mehed ja selles järjekorras edasi, nagu olud seda nõuawad.

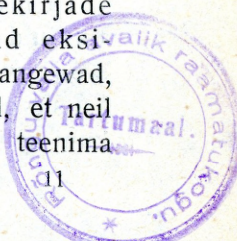
Kulud, mis maakaitsewäe kokkukutsumise ja ülewalpidamisega ühenduses on, lähewad kroonu kanda.

XIV.

Trahwidest ja karistustest sõjawäeteenistuse seadustest üleastumise korral.

1) Isikud, kes kohustatud on endid sõjawäeteenistuse komisjoni alla üles kirjutama ja kui nad seda kuni selle aasta esimese detsembrini ei tee, millal nad kahekümne aastaseks saawad, langewad nuhtluse seaduse § 506 põhjal rahatrahwi alla kuni saja rublani.

2) Isikud, kes kohustatud ei ole endid eelpool nimetatud korras sõjawäeteenistuse komisjonile üles andma, aga kuni tähendatud nimekirjade lõpuliku läbiwaatamiseni ei teata, et nad eksi kombel sellest nimekirjast wälja on jäetud, langewad, Nuhtl. Sead. § 507 põhjal, karistuse alla sel kujul, et neil õigus ära wõetakse loosi tõmmata ja saadetakse teenima

ilma loosi wõtmata. Juhtub aga, et niisugune isik teenistuseks kehaliste wigastuste pärast kõlbmata on, siis trahwitakse teda rahatrahwiga kuni saja rublani.

3) Isikud, kes loosiajaks ilma wabandawate põhjusteta sõjawäeteenistuse komisjoni ilmumata on jäänud, aga järgnewa aasta wiieteistkümnendaks jaanuariks ilmuwad, langewad sel korral, kui nad teenistusesse wastu wõetakse, disciplinarse karistuse alla, oma sõjawäelise ülema määramist mööda, aga sel korral, kui nad teenistuseks kõlbmatad leitakse olewat, siis karistatakse neid Nuht. Sead. § 508 põhjal arestiga, kuni kolme nädalani.

4) Isikud, kes teatud ajaks proowi pääle on jäetud ja määratud ajaks uueks läbiwaatamiseks määratud kohale ei ilmu, aga pärast, enne järgnewa aasta wiieteistkümnendat weebruari ilmuwad, langewad sellesama, § 508 määratud ja ülewalpool p. 3. nimetatud karistuse alla.

5) Isikud, kes ilma wabandawate põhjusteta sõjawäeteenistuse komisjonisse läbiwaatamise alla määratud ajaks ei ole ilmunud ja ka järgnewa aasta wiieteistkümnenda webruarini ei ilmu, aga pärastpoole, enne kolmekümne nelja aastaseks saamist ilmuwad, langewad Nuhtl. Sead. § 508 põhjal türmi karistuse alla neljast kuni kaheksa kuuni. Sellesama karistuse alla langewad ka isikud, kes proowi pääle on lastud ja määratud ajaks ega ka järgnewa aasta wiieteistkümnendaks webruariks uuele läbiwaatamisele ei ilmu, aga pärastpoole, enne kolmekümne nelja aastaseks saamist ilmuwad.

6) Isikud, kes ilma wabandawate põhjusteta määratud ajaks kokkukogumiseks määratud kohale kokku ei tule, langewad sõjawäe Nuhtl. Sead. § 140 põhjal karistuse alla. (Üksikus wangikojas kinniistumisega, ühest kuni nelja kuuni alates, kuni sõjawäeiseisusest wäljaheitmi-

sega ja kuni wiie aastani wangiroodu saatmise ja õiguste kaotamisega lõpetades.)

7) Isikud, kes ilma wabandawate põhjusteta määratud ajaks maawäeliste hulgast kokkukogumise paigale ei ilmu, langewad sellesama, punkt kuuendas nimetatud karistuse alla.

8) Kes selle otstarbega, et sõjawäeteenistusest ära pääseda, eesõiguseid katsub muretseda, mida tal ei ole, ehk mõnda teist kawalust sellesama otstarbega tarwitab, karistatakse Nuhtl. sead. § 511 põhjal üksikult wangikotta asetatult türmi karistusega kolmest kuni nelja kuuni.

9) Eelpool nimetatud karistuse alla ja sõjawäeteenistusesse wõtmisega karistatakse ka neid, kes selle otstarbega, et sõjawäeteenistusest pääseda, kasise, ehk teiste abil, oma liikmeid katsuwad wigastada.

10) Isikud, kes sõjawäeteenistusesse pidiwad ilmuma, aga sellest kõrwale on hoidnud ja siis ilmuwad, kui üle kolme kümne nelja aasta wanaks on saanud, ehk sellesamas eas kätte saadakse, langewad karistuse alla Nuhtl. Sead. § 513 põhjal, kõigi iseäraliste isikliste ja seisusliste õiguste ja eesõiguste kaotamisele ja türmi kaheksast kuust kuni aasta ja nelja kuuni, ehk jälle wangiroodu ühest aastast ja neljast kuust alates, kuni kahe aastani.

11) Isikud, kes selles süüdi on, et nad loosialust selle läbi sõjawäeteenistusest katsusiwad päästa, et wiimase nõuusolemisel tema liikmeid wigastasid, ehk muul teel loosialuse sõjawäeteenistusesse wõtmist takistada katsusid, langewad sellesama, punkt 10. nimetatud paragraf 513 põhjal määratawa karistuse alla.

Juhtub aga, et keegi omale ülewalpool nimetatud tegewuse teenistuseks on muutnud ja sellega äri ajab, siis karistatakse teda kõigi seisusliste ja isikliste õiguste kaotamise ja wangirooduga, aastast kuni poolteise aastani.

12) Isikud, kes wäljamaal wiibiwad ja loosi alla minemise ajaks tagasi ei tule, aga järgmise aasta wiieteistkümneks weebruariks ilmuwad, karistatakse Nuhtl. Sead. § 508 põhjal, arestiga kuni kolme nädalani; need, kes hiljem, kui järgmise aasta wiieteistkümneks weebruaril, aga enne kolmekümne nelja aastaseks saamist ilmuwad, ehk kätte saadakse, karistatakse türmiga kaheksast kuust kuni ühe aasta ja nelja kuuni; need, kes hiljem, kui kolmekümne nelja aastaseks saamist ilmuwad, ehk kätte saadakse, mõistetakse kõigi iseäraliste isikliste ja seisusliste õiguste kaotamisele ja wangiroodu poolteisest aastast kuni kahe ja poole aastani.

13) Isikud, kes tagawara wäes wiibiwad ja oma elukoha muutmist, ehk teisi nõuetawaid teateid oma sellekohasele ülemusele pole saatnud, langewad Nuhtl. Sead. § 513 põhjal rahatrahwi alla kuni 15 rublani.

14) Isikud, kes tagawara wäes wiibiwad ja määratud ajaks ülewaatusele ei ole ilmunud, langewad Nuhtl. Sead. § 519 põhjal aresti kuni seitsme päewani.

Isikute kohta, kes tegewas sõjawäeteenistuses wiibiwad, tarwitatakse teenistuse määrustest üleastumise korral karistusi Sõjawäe Nuhtluse Seaduse määruste põhjal.

Sisukord:

	Lhk.
Wekslite seadus, J. Parik	3—119
Eessõna	5
Sissejuhatus (§§ 1—3)	9
Lihtwekslitest (§§ 3—85)	12
Lihtwekslite kokkuseadmisest (§§ 3—14)	12
Lihtwekslite välja- ja edasi-andmisest (§§ 15—22)	24
Lihtwekslite omanikkudest ja nende wolinikkudest (§§ 23—26)	29
Wastutamisest lihtwekslite järele üleüldse (§§ 27—35)	32
Maksmisest lihtwekslite järele (§§ 36—48)	39
Lihtwekslite mittemaksmise tagajärgedest (§§ 49—56)	49
Lihtwekslite wastutajatest (§§ 57—59)	54
Lihtwekslite wahemeestest (§§ 60—66)	56
Lihtwekslite protesteerimisest (§§ 67—72)	60
Kohtuliku nõudmise sisseandmise tähtaegadest lihtweksli järele (§§ 73—77)	65
Ärakaotatud lihtwekslitest (§§ 78—81)	70
Wäljamaa ja kohaliste seaduste tarwitamisest (§§ 82—95)	76
Käsuwekslitest (§§ 86—126)	78
Käsuwekslite kokkuseadmisest (§§ 86—88)	78
Käsuwekslite välja- ja edasi-andmisest (§ 89)	80
Käsuwekslite omanikkudest ja nende wolinikkudest (§ 90)	81
Käsuwekslite wastuwõtmisest (§99)	81
Wastutamisest käsuwekslite järele üleüldse (§ 99)	84
Maksmisest käsuwekslite järele (§§ 100—102)	86
Käsuwekslite järele mittemaksmise tagajärgedest (§ 103)	90
Wastutajatest käsuwekslite järele (§ 104)	91
Wahemeestest käsuwekslite järele (§§ 106—110)	92
Käsuwekslite protesteerimisest (§ 111)	96
Tähtaegadest kohtulikkude nõudmise sisseandmiseks käsuweks- lite järele (§§ 112—114)	97
Käsuwekslite proowidest ja ärakirjadest (§§ 115—124)	98
Ärakaotatud käsuwekslitest (§ 125)	101
Wäljamaa ja kohalikkude seaduste tarwitamisest (§ 126)	102

	Lhk.
Eeskujulised wekslite ja päälkirjade wormid	103—115
Lihtweksli proow päälkirjadega	116
Wekslipaberi hindade tabel	117
Sõjawäeteenistuse seadus, J. P a r i k	119—164
Eessõna	121
I. Üleüldised määrused	123
II. Tähtaegadest tegewas sõjawäeteenistuses ja tagawarawäes	125
III. Tegewas sõjawäeteenistuses ja tagawarawäes olewate	
isikute kohused ja kodanlised õigused	127
IV. Isikutest, kes sõjawäeteenistuse jätkamiseks kõlbmataks	
on muutunud, kui ka nende eneste ja nende perekon-	
dade eest hoolekandmisest	129
V. Sõjawäeteenistusest wabakssaamine, teenistusesse wõt-	
mise edasilükkamine ja eesõigused	130
VI. Sõjawäeteenistuse asutustest	140
VII. Loosialuste jaoskondade alla üleswõtmisest ja loosialuste	
nimikirjade kokkuseadmisest	143
VIII. Sõjawäeteenistusesse kutsumisest ja teenistusesse watsu-	
wõtmisest	146
IX. Loosi wõtmisele ja teenistusesse ilmumisega ühenduses	
olewatest kuludest	153
X. Wabatahtlikkudest	153
XI. Kaebtustest sõjawäeteenistuse asjus	157
XII. Maa- ja mere-wäe tagawarawäelistest	159
XIII. Maakaitse wäelistest	161
XiV. Trahwidest ja karistustest sõjawäeteenistuse seadustest	
üleastumise korral	161
